HÖLDERLIN

EMPEDOKLES

Çeviren
İsmet Zeki Eyüboğlu

DÜNYA KLASİKLERİ

Cumhuriyet

DÜNYA KLASİKLERİ DİZİSİ: 123

EMPEDOKLES

EMPEDOK.LES adlı yapıt Cumhuriyet Dünya Klasikleri Dizisi'nde Sn. İsmet Zeki Eyüboğlu'nun izniyle basılmıştır.

Yayına hazırlayan : Egemen Berköz
Dizgi: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.
Baskı: Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti.
Ekim 2000

H Ö L D E R L I N

EMPEDOKLES

Almancadan çeviren:
İsmet Zeki Eyüboğlu

Hümanizma ruhunu anlama ve duymada ilk aşama, insan varlığının en somut anlatımı olan sanat yapıtlarının benimsenmesidir. Sanat dalları içinde edebiyat, bu anlatımın düşünce öğeleri en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir ulusun, diğer ulusların edebiyatlarını kendi dilinde, daha doğrusu kendi düşüncesinde yinelemesi; zekâ ve anlama gücünü o yapıtlar oranında artırması, canlandırması ve yeniden yaratması demektir. İşte çeviri etkinliğini, biz, bu bakımdan önemli ve uygarlık davamız için etkili saymaktayız. Zekâsının her yüzünü bu türlü yapıtların her türlüsüne döndürebilmiş uluslarda düşüncenin en silinmez aracı olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyatın, bütün kitlenin ruhuna kadar işleyen ve sinen bir etkisi vardır. Bu etkinin birey ve toplum üzerinde aynı olması, zamanda ve mekânda bütün sınırları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi ulusun kitaplığı bu yönde zenginse o ulus, uygarlık dünyasında daha yüksek bir düşünce düzeyinde demektir. Bu bakımdan çeviri etkinliğini sistemli ve dikkatli bir biçimde yönetmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemeyen Türk aydınlarına şükran duyuyorum. Onların çabalarıyla beş yıl içinde, hiç değilse, devlet eliyle yüz ciltlik, özel girişimlerin çabası ve yine devletin yardımıyla, onun dört beş katı büyük olmak üzere zengin bir çeviri kitaplığımız olacaktır. Özellikle Türk dilinin bu emeklerden elde edeceği büyük yararı düşünüp de şimdiden çeviri etkinliğine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okurunun elinde değildir. 23 Haziran 1941.

Milli Eğitim Bakanı
Hasan Âli Yücel

SUNUŞ

Cumhuriyet'le başlayan Türk Aydınlanma Devrimi'nde, dünya klasiklerinin Hasan Âli Yücel öncülüğünde dilimize çevrilmesinin, kuşkusuz önemli payı vardır.

Cumhuriyet gazetesi olarak, Cumhuriyetimizin 75. yılında, bu etkinliği yineleyerek, Türk okuruna bir "Aydınlanma Kitaplığı" kazandırmak istedik.

Bu çerçevede, 1940'lı yıllardan başlayarak Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanan dünya klasiklerini okurlarımıza sunmaya başladık.

Büyük ilgi gören bu etkinliği Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanmamış -ancak Aydınlanma Devrimi yarıda kalmasaydı yayınlanacağına kesinlikle inandığımız- dünya klasiklerini de katarak sürdürüyoruz.

Cumhuriyet

HÖLDERLIN VE EMPEDOKLES ÜZERİNE

Alman şiirinde özel bir yeri, özel bir önemi olan *Friedrich Hölderlin* (1770-1843) doğayla kendini birleştiren, kendinden doğaya açılan, doğadan kendi iç-evreninin derinliklerine inip oradan türlü türlü sesler getiren bir şiir anlayışının taşıyıcısıdır. Onun gözleri dış-evrene bakarken bile kendi içini, kendi özünü görür. Şiirinde, boyuna kendini doğalaştıran, doğa olaylarında kendinin yansıdığını sezinleyen, bu sezişlerini anlatmaya, şiirin diliyle açıklamaya yönelen bir tutum, bir güç kavranır eğilim vardır.

Yaşayışının pek kısa bir dönemi içinde düzenli düşünebilen, yıllarının çoğunu çılgınlık içinde geçiren Hölderlin'in şiirinde derin bir insan anlatımı, daha doğrusu kendini doğaya veriş, özünü doğada buluş duygusu sezilir. 1806 yılında çıldıran ozanın bütün yazılarında doğayla birleşme, doğanın içinde kendini bulma çabalan kolayca görülür.

Alman şiirine getirdiği yenilik de işte buradadır. Onun şiirlerinde, doğa konuşur, bir ozanın dilinde kendini, kendi anlatımını bulur gibidir.

Onun bu derin doğa sevgisini, doğanın içinde yitişini, doğa olaylarıyla kendini ortaya koyusunu anlamak için

An die Natur (Doğa'ya), *Sonnenuntergang* (Güneşin Batışı), *Aus Menon 's Klage* (Menon'un Yakınması), *Die Nacht* (Gece), *A m Abend* (Akşam), *Haelfte des Lebens* (Yaşamın Yansı) adlı şiirlerini okumak, onlar üzerinde düşünmek yeter de artar bile.

Derin biracı, insanın içini kemiren, yüreğini oyan, boyuna kımıldatan, bir yerde durdurmayan sürekli üzüntü Hölderlin'in şiirinde ilk göze çarpan özelliklerdir. O, daha çok acının, insan varlığına gizlice sinmiş, nereden geldiği bilinmeyen üzüntünün dile getiricisidir. Açı ile sevgi, sevinç ile derinden gelen, insanın birdenbire bütün varlığını kaplayan köklü tedirginlik şiirinin ana kavramları arasında yer alır.

Durum böyle olmakla birlikte, Hölderlin gene de neden dolayı acı çektiğini, derin, yıkıcı bir üzüntü duyduğunu açık kanıtlarla ortaya koymaz. İnişler, çıkışlar, üzüntüden sevince, sevinçten üzüntüye dalışlar, bir şiirde beklenmedik çelişmeler çokluk şaşırtır insanı. Hölderlin bir acı çeken, üzüntü duyan ozan olarak çıkar karşımıza. Bizim Fuzuli'yi andırır bir bakıma. Doğayı binbir boyam içinde görürken bütün sevinç verici görünüşler gözünden silinir, doğayı insana acı çektirdiği için seviyor sanırsınız. Doğada insanın ölmeyeceğine, yok olmayacağına inanmış bir durum, bir içten sezişi vardır dersiniz. Çokluk aldatır insanı şiiri. Günlük bir doğa olayı içinde birdenbire bir insan dikiliverir karşınıza. Onun gözünde bir ağacın yaprağında, bir akarsuyun karşısında yeşeren otta görülen yeşil insanın büründüğü bir boyaradır. Ağaçta insan açar, çiçekte insan gülümser, akar suda insan türkü çığırır ya da mı-

rıldanır. Doğaya, doğa olaylarına doymayan bir tutkusu, bir çözülmez bağlanışı vardır.

Hölderlin'in böyle bir anlayışla doğaya sarılmasında, doğayı bir ana gibi kucaklamasında yaşamının, pek küçükken öksüz kalıp başka ellerde büyütülmesinin etkileri vardır. Öğrenimini yapması için gönderildiği dinci okullardan; sıkı, kuru koşullara bağlı bir eğitim görmekten kaçışı, yaratılışındaki doğaya açılma isteğinin ne denli derinlere kökler saldığını göstermektedir. Aşağı yukarı bütün şiirlerinde bu tutum kolaylıkla görülür.

Doğanın çevremizi saran, işten dıştan bizi sürekli etkileyen olayları içinde Hölderlin bizim gördüğümüzden başka bir nesne görür, anladığımızdan başkasını anlar, düşündüğümüzden başkasını düşünür, aradığımızdan başkasını arar. Onun dilinde doğa sürekli bir canlılık, tükenmeyen bir yaratıcılık içindedir. Sanatçı doğanın dile gelmiş bir biçimi gibidir. Doğada, zamanda tükenmeyen, eskimeyen, boyuna güç kazanan, sürüp giden bir yaratıcı tin (ruh) vardır. Ozanın bu anlayışını *Der Zeitgeist* (Zamanın Tini) adlı şiirinde açıkça buluyoruz. Doğa ile Tanrı birdir, birliktedir, însan doğanın içinde bu gücün izlerini taşıyan (daha sanatçı insan) bir varlıktır.

Hölderlin'in böyle bir varlık anlayışına ulaşmasında en etkili neden eski çağ şiiriyle olan içten yakınlığıdır. Nitekim *Hyperion* adlı yapıtında eski Greklere duyduğu derin sevginin, bağlılığın izleri açıkça kendim göstermektedir. Eski Greklere duyulan bu aşırı sevgi, derin bağlılık yalnızca Hölderlin'e vergi değildir. Aşağı yukarı onsekiz ile ondokuzuncu yüzyılın bütün Batılı düşünürlerinde, sanatçılarında, aydınlarında bu nitelikler, eğilimler görülür.

Avrupa'yı eskiçağ kültürünün ışığa kavuşturmasında Grek diliyle yazılan yazıların önemli bir etkisi vardır.

. Avrupa'nın birçok alanda düzene kavuşmasında, düzenli düşünmesinde, kurumların kuruluşlarında en büyük etkinin Latinlerden gelmesine karşılık, onlara, Greklere duyulan sevgi duyulmamıştır öylesine. Oysa düşünceyi gerçek yaşama uygulama, yaşamla düşünce arasında bağlantı kurma anlayışı daha çok* Latinlerden gelmektedir. Böyle olmasına karşılık Grek sevgisi daha derindir Batı'nın yüreğinde. Şaşılacak iştir: Batı devlet kurmayı, okul açmayı, yasalarkoymayı, devletler arasında ilişkiler kurmayı, daha bunlar gibi topluma vergi birçok uygarlık kurumunu, kuruluşunu Latinlerden öğrenmişken gene de Grek sevgisi ağır basmaktadır.

Bu aşırı sevgi daha çok sanattan^ şiirden gelmektedir. Grek düşüncesi kendini şiirle, yontuyla, tiyatroyla beslemesini bilmiş; bütün sanat dallarından elden geldiğince yararlanmıştır.

Eski Grek ozanları yazılarında daha çok tanrıları konuştururdu, Hölderlin ise insan diliyle doğayı konuşturuyor bir bakıma. Bunun böyle olduğunu onun *Der Mensen.* (İnsan) adlı şiirinden anlamakta güçlük çekmiyoruz. Yalnız bu "insan"m da Hölderlin'in kendisi olduğunu gözden kaçırmamak gerekiyor. Doğa gibi bütün insanlar.da Hölderlin'in özünde birleşmiş, bir araya gelmiş, kaynaşmış durumdadır.

Hölderlin'in şiirine giren, onun en çok kullandığı sözlere bir göz atarsak bunların insanda bir devinme, bir kımıldanış uyandıracak nitelikte oldukları görülür. Bütün varlıklar, dağlar, taşİar, sular, ağaçlar, ırmaklar, dalgalar,

yapraklar, oylumlar, sevgi onun dilinde sürekli bir devinim içindedir. Onun dilinde, şiirinde duran, kımıldamayan, bu kımıldanışları içinde insanın bir yanını yansıtmayan bir tek nesne bulamazsınız. Sessiz bir uğultuya kapılır insan Hölderlin'i okurken.

Bu bakımdan Hölderlin diyebilirim ki Alman şiirinin en devingen ozanıdır. Onun şiirinde kendi evrenine çekilen, bir kıyıda sessiz duran insan bile sürekli bir devinme akışı içindedir. Hölderlin'in insanı kendi içinde bütün doğayla elele verip devinen, boyuna kımıldayan bir varlıktır. Bu görüşü de eski Anadolu felsefesinde bulmaktayız. Birçok şiirinde bu eski felsefenin izlerini, eski mitosların işlendiğini, onlara değinildiğini görüyoruz açıkça...

Hölderlin'in şiiri; yapısı, işlediği konular, tutumu, varlığa bakışı, olayları, nesneleri yakalayıp açıklayışı bakımından İlkçağ Grek - Latin şiirine benzer. Özellikle çevirisini sunduğum *Empedokles'de* Homeros gibi bir tutum göze çarpar. İlkçağ şiirinde özellikle Homeros, Vergilius, Ovidius, son ikisinden daha önce yaşayan Lucretius gibi ozanlar bir konuyu işlerken onun en küçük ayrıntılarına değin iner, içice geçen olayları ele alıp anlatır, birini bırakıp araya giren ikinci olayı alır, onu bırakıp ardından geleni işler, kesilmeyen bir anlatım akışı içinde konuyu genişletir gider. Durum Hölderlin'de de böyledir. Homeros'un İhyada adlı yapıtında bulduğumuz güneş, günaçımı nitelemeleri, anlatımları, Ovidius'un masal işleyişleri, Lucretius'un derinlemesine nesnelere bakışı pek az bir değişikliğe uğrar Hölderlin'de.

Doğa karşısındaki tutumuyla İlkçağ'ın adı geçen ozan-

larıyla çok yakın bir benzerlik içindedir Hölderlin. Yalnız, bu içli Alman ozanının insanın daha derinliklerine indiğini, insanı çırpınan, üzülen, doğa içinde sürekli bir özlem duyan varlık olarak aldığını unutmamak gerekir. İlkçağ şiirinde insan daha çok dış görünüşüyle ilgiyi çeker, şiire girer. Oysa Alman ozanında dış görünüş ikinci sırada kalıyor.

Doğa olaylarının tükenmeyen akışı içinde bulur insanı Hölderlin. Bir suyun akışında konuşan bir insan, bir ağacın duruşunda düşünen bir insan tutumu vardır. Doğada görülen sessizlik, insanın kendi düşünce evrenine dalışı; gürültülerse dışa vurmuş, bitmek nedir bilmeyen didinişleridir. Şiirlerinde sık sık Tanrı adının geçmesine karşılık aşın bir Tanrı bağlılığı görülmez Hölderlin'de. Tanrı daha çok doğanın bütünü, doğanın içinde saklı yaratıcı bir öz kimliğindedir. Buna karşılık ulusunun geleneklerine büsbütün karşıt bir davranış içindedir de denemez. Sözgelişi Nietzsche'nin davranışlarını bulamayız onda, öte yandan çağdaşı Goethe'nin tutumundan da uzaktır. Hölderlin daha atılgan, daha korkusuzdur olaylar karşısında. Sevgisi, bakışı, nesneleri anlayışı daha bilgecedir, yalnız ilkçağ ozanlarına vergi bir bilgecelik içinde.

Hölderlin olaylann özünde sürekli bir birliğin, değişmezlik ilkesinin bulunduğuna, olayları yöneten güçlü bir özün varlığına inanmıştır. *Empedokles'i* bir konu olarak ele alması da bundan ileri geliyor bir bakıma. *Empedokles,* birleştirici, dağınıklık içinde yakınlaştıncı, nesneleri içice giydirici bir ilkenin, bir özün varlığına; doğada çarpışan iki karşı ilkenin sürekli bir yanyanalık içinde bulunduğuna inanan bir bilgedir. Hölderlin'i bu bakımdan etkilemiş olsa gerek.

İlkçağ Anadolu felsefesi varlığın, dolayısıyla evrenin elle tutulur özlerden kurulduğuna inanan bir düşünce düzeni içinde doğmuş, gelişmişti. Thales varlığın su gibi bir ilkeden, sudan kurulduğunu; bütün değişmelerin, türlenmelerin suyun ayrı ayrı nitelikler kazanmasından ileri geldiğini söylüyordu. Ona göre bütün varlığın özü suydu. Yaşam denen sürekli dirilik sudan geliyordu. Bitkiler, canlılar, hava; sözün kısası görülebilen, elle tutulabilen ne varsa sudan türemiştir; özünü, yapısını kuran sudur.

Anaximenes suyu bırakıp varlığın özünün soluk olduğunu ileri sürdü. Ona göre bütün varlıklar soluğun sıkışıp açılmasından, darahp genişlemesinden, türlü türlü nitelikler kazanmasından ortaya çıkmıştır. Evrenin oluş ilkesi su değil soluktur, yeldir. Bütün diri nesneler birer tin taşırlar. Evrende tin taşıyan varlıklar diri, taşımayanlarsa cansızdır, insan ölünce ona diriliğini veren öz gider, soluk gövdeden ayrılır, işte ölüm denen olay soluğun gövdeden ayrılmasıdır. Bütün dirilik gücü soluktadır.

Öte yandan daha yürekli, daha atılgan bir bilge olan Herakleitos varlığın özünü kuran nesnenin, ilkenin ateş olduğunu ortaya atmış; evrenin sürekli devinim içinde bulunduğunu, boyuna sürüp giden bir değişmenin varolduğunu, bizim bitmeyen bir akış içinde olduğumuzu söylemiştir. Bütün bu değişmelere karşılık evrenin özünde değişmeyen, olduğu gibi kalan, evrene varlık bütünlüğü içinde kimliğini, kişiliğini kazandıran bir ilkenin bulunduğunu da açıklamaktan kendini alamaz Herakleitos. İşte bu değişmeyen, özü kuran, şaşmaz bir ölçü olan varlık *Logos'tur.* Evrenin düzenleyicisi, olayların ölçeği, egemeni odur. Bu öz, değişişler içinde değişmez olarak kalandır. Görünüş-

ler içinde görünmez olarak durandır. Evrene uyumu, düzenliliği, olaylara belli belirliliği veren odur. *Logos* bir düzendir^ ölçüdür. Bütün oluşmaların yüreğinde vardır.

İşte buraya değin üç bilgenin evren, varlık karşısındakini tutumunu, oluşmaları açıklayışlarını pek kısaca gördük. Şimdi bir başkasına geçelim. Evren tek ilkeden, soluk, ateş, su gibilerden kurulu değildir. Varlık denen nesneler, oluşmalar alanı bir özden kurulmuş olamaz. Daha çok, daha türlü türlü özlerden yapılmış olması gerekir. Varlığın dört kuruluş ilkesi, kurucu özü vardır. Bunlar da su, soluk, ateş, bir de topraktır. Bu son düşünceyi, türlü ilkeleri birleştirip bir nesne yaratan görüşü ortaya atan bilge, çevirisini sunduğum yapıta adı verilen düşünürdür: *Empedokles.* Empedokles (490-430) Sicilyalı bir bilgedir. Yaşayışı, davranışları oldukça ilgi çekicidir. Ölümü bile bir masal niteliği içindedir. Ülkesinin yasalarına, tanrılarına, gençliğine karşı yıkıcı, yoldan çıkarıcı tutumlarda bulunuyor düşüncesiyle yurdundan sürülmüştür. O da kendini Etna yanardağının içine atıp özüne kıymıştır. Ona göre, bu türlü türlü ilkeleri (su, yel, ateş, toprak) birleştiren, ayıran iki ayrı ilke daha vardır. Bunlar *da.Sevgi* ile *Tiksinme'du.* Sevgi birleştirici, tiksinme ayırıcıdır. Evrende karşıtlıklar çarpışır. Her nesnenin, her oluşun bir de karşıtı vardır. Güzel - güzel olmayan, iyi - kötü, ağır - yeğnik, yumuşak - katı gibi. Evren bir çelişmeler, karşıtlıklar alanıdır.

Empedokles, bu ilgi çekici düşünceleri yüzünden, Hölderlin'den yüzyıllarca önce Romalı bilge-ozan Lucrctius'un da ilgisini çekmiş; *De Rerum Natura* (Varlığın yapısı) adlı yapıtına değin girmiştir. Öyle ki Lucretius onu övmekten kendini alamaz; onun yaptığını anlatmaktan gc-

ri duramaz. Lucretitus ünlü yapıtında "Sicilya bu kişiden (Empedokles) daha parlak, daha değerli bir nesne barındırmamış kucağında, insan onun kişi-soyundan geldiğine kolay kolay inanamaz" diyor.

Empedokles bir ozandır, düşüncelerini *Arınmalar* ve *Doğa* adlı iki uzun şiiriyle düzenlemiştir. Şiirinin bir yerinde tinin gövdeden gövdeye geçtiğini, kendisinin bir çağlar balık, kuş, çalı olduğunu söyler. Hint düşüncesinde görülen, tinlerin ayrı ayrı gövdelere girdiği inancını savunur:

Vaktiyle ben oğlan, kız, çalı oldum.
Kuş oldum, denizden sıçrayan dilsiz balık oldum. (*)

Arınmalarım bir çok yerinde böylesi düşüncelerle karşılaşır; insanın, evrenin sürekli çatışmalar, karşıtlıklar içinde bulunduğunu ileri süren görüşlerle karşılaşırız.

Empedokles'e göre insan sıkıntılar, acılar, yoksunluklar, yoksulluklar içindedir:

Vah sana. ey zavallı insan soyu, ey bahtsız.
Böyle kavgalardan işte, böyle inlemelerden
yaratıldınız...
... ağrılar ve acılar karıştırarak, aldatmalar
ve sızlanmalar...

(Yukarda adı geçen çeviri, sayfa. 138)

Bu görüşler bir bütünlük içinde Höldcrlin'in şiirlerine girmiştir. Yukarda adı geçen şiirlerinde, *Hyperion'&d* bunları açıkça görüyoruz. Bundan da, Empedokles'in Hölderlin'i görüşleri, yaşayışı dolayısıyla epeyce derinden etkilediği sonucu çıkarılabilir.

Çevirisini sunduğum *Empedokles* adlı yapıt Höldeı-

(*) Antik Felsefe. Walther Kranz. Suat Y. Baydur çevirisi. S. 137.

lin'in tiyatro türüne pek de uygun gelmeyen bir konuyu işlemesiyle ortaya çıkmıştır. Yapıtın ana konusu Empedokles'in doğduğu yerden sürülüşü gibi görünüyorsa da öyle değildir. Ana konu insanın doğa, alınyazısı karşısındaki durumu, içinde bulunduğu çıkmazlar, dış olaylarla kendi iç evrenindeki oluşmalar arasında görülen sürekli çatışmadır. İnsan düşünen bir varlık olarak ne yana dönerse dönsün, nereye giderse gitsin bitmez tükenmez çelişmelerle, çatışmalarla karşı karşıyadır. Bu karşıt durumlar içinde insanın benliği kendini gösterir. Karşıtlıklar insana bir belirlilik kazandırır ya da böyle bir tutuma yönelmeye iter, baskı yapar. İşte Empedokles'de bu nitelik kendini gösteriyor. Bütün baskılara, itmelere, ezmelere karşılık ünlü bilge düşüncesinden, inancından sapmıyor; başka bir deyimle, dinci görüşe kapılmaksızın doğanın düzeni içinde kendisine verilenden ayrılmıyor. Yön değiştirmiyor. Bu gelişigüzel bir konu değildir Hölderlin için. O da yaşamında, çok dar bir anlamda da olsa, biraz Empedokles'ti. Gençliğinde kendisine verilmek istenen eğitim, tekdüzenlilik onu bir türlü etkileyememiş, içinde gelişmekte olan doğa vergisi eğilimin yönünü değiştirememiştir.

Hölderlin bu yapıtında biraz da iyilikle kötülüğü karşı karşıya koyar. Empedokles yapılan iyiliklerin, Hermokrates ise bunlara karşı bilinçsizce dikilen iyilikbilmezliğin yansıtıcısıdır. Bilgenin gözünde önemli olan yenilik, düşünce bakımından gelişme, ilerlemedir. Hermokrates'in ereğiyse nereye varırsa varsın elde bulunanları olduğu gibi saklamak, korumak, ilerici doğrultuda görülen bütün değişmelerin önüne geçmek, onları önlemektir.

Hölderlin bize verdiği taslağa göre yapıtını bitirme-

mistir. Bunun nedenlerini burada uzun boylu açıklayacak değilim. Gerekmez de. Yalnız, geçirdiği bunalımların burada önemli etkileri olmuştur.

İsmet Zeki Eyüboğlu

EMPEDOKLES

EMPEDOKLES'İN TASLAĞI
(Frankfurt)

Beş perdelik bir tragedya

BİRİNCİ PERDE

Empcdokles düşüncesi, felsefesi, dolayısıyla, her belirli uğraşının, türlü konulara yönelmiş ilginin küçümsenmesine yol açtığından, epeydir bir kültür hıncı çekmiş üzerine. Hem bireysel varlığın can düşmanı diye bilinmiş, bu yüzden gerçekten güzei ilişkiler içinde bile tedirgin, bir yerde duramaz, acı çeker olmuş. Bunlar özel ilişkilerdir; yalnızca o bütün canlılarla büyük bir oyun içinde olduğunu sezmiştir, onlar onu doldurmuştur iyice. Oysa o, yine de her yerde bulunan gönüldeşlerle içli dışlı değildi bir tanrı gibi, içlerinde yaşayıp sevebildiği kimseler arasında bile bir tanrı gibi özgür, yaygın değildi; onun gönlü, düşüncesi var olanı kapsamıştı, o art arda gelişlerin yasasına bağlanmıştı. Empcdokles, Agrigentoiuların bayramda çıkardığı yüzkızartıcı bir olaya dayanamaz; ama bu bayramın etkisinden çok şey uman karısı onu bu şenliği kutlamaya yürekten inandırır; sonra gene karışınca az çok duygulu.

alaylı bir biçimde azarlanır; bu yüz kızartıcı olayla bir aile kavgası yüzünden bildiğini yapmaya koyulur; evi de, kenti de bırakır, Etna'nın sessiz yöresine çekilir.

Birinci Sahne

Empedokles'in birkaç öğrencisiyle halktan birkaç kişi. Bu kimseler Empedokles Okulu'nun içine girmeye kalkarlar. Empedokles'in bir öğrencisi, gözdesi gelir. "Gidin" diye seslenir ötekilere, bu ara kendi içeri girer, onlara bu din yayıcısını gösterir, çekip gitmelerini buyurur; öğretmen bu sıra bahçesinde derin bir düşünceye dalmıştır. Empedokles'in konuşması. Doğa'ya yakarış.

İkinci Sahne

Empedokles kadın ve çocuklarla. Küçüklerden biri evden aşağı doğru çığırır: "Baba, baba, duymuyor musun?" Bunun üzerine anne aşağı iner, onu kahvaltıya çağırır, konuşmasına başlar. Kadının inceden inceden yakınması, Empedokles üzerinde üzücü etkisi, Empedokles'in yürekten özür dileyişleri. Büyük bayramda birlikte olmak, birlikte eğlenmek için kadının yakarışı.

Üçüncü Sahne

Agrigentoluların bayramı. (Bir tüccar, bir doktor, bir rahip, bir komutan, bir genç bey, yaşlı bir kadın.) Empodeklos'in üzüntüsü.

Dördüncü Sahne

Evcek bozuşma. Empedokles'in düşüncesinin ne olduğunu, nereye gideceğini söylemeden ayrılışı. O karısını, çocuklarını yanında, gönlünde taşıdığını söylerdi; yal[1] nız onların kendisini anımsamadıklarını düşünürdü. Artrk çevreni (ufku) daralmış; birlikte yaşadıklarını uzaktan görebilmek, kavramak, onlara gülümsemek için daha yükseğe çıkmak gerektiğini düşünüyordu.

İKİNCİ PERDE

Öğrencileri Etna'ya Empcdoklcs'i görmeye giderler. İlkin onu gönül yalnızlığından ayıran, onu gerçekten kımıldatan gözdesi gelir; sonra ötekiler, onu yeniden insan yoksulluğuna karşı kızgınlıkla dolduranlar; öyle ki o onların hepsini kovar, sonunda kendisini bırakması için gözdesine öğüt verir.

Birinci Sahne (*)

Empedoklcs Etna'da. Empcdokes'in Doğa'ya karşı kesin gönül vermişliği.

İkinci Sahne

Empedokles ile gözdesi.

(*) Ilöklerini bunu birinci perdenin besinci sahnesi olarak tasarlamıştı.

Üçüncü Sahne

Empedokles ile öğrencileri.

Dördüncü Sahne

Empedokles ile gözdesi.

ÜÇÜNCÜ PERDE

Etna'da karısıyla çocukları Empedokles'i görmeye giderler.- Onların yürekten yakarışına kadın bir de o gün Agrigentoluların onun adına bir yontu dikecekleri bildirisini ekler. Ün ve sevgi, bizi gerçekliğe bağlayan biricik bağlar, onu geri getirirler. Öğrencileri sevinç içinde evine gelirler, gözdesi boynunu büker karşısında. Empedokles yontusuna bakar, onu bunu yapmaya inandıran halka açıkça teşekkür eder.

DÖRDÜNCÜ PERDE

Onu kıskananlar birkaç öğrencisinden Etna'da halka karşı söylediği ağır söylevi öğrenip ondan yararlanmaya, halkı ona karşı ayaklandırmaya kalkıştılar. Gerçekten de halk onun yontusunu yıkıp onu ilden sürdü. Artık uzun bir süredir isteyerek ölüp sonsuz Doğa ile birleşme konusunda gelişen yargısı son biçimini aldı. O bu amaçla karısından, çocuklarından ikinci kez daha derin, daha acı bir du-

rumda ayrıldı, gene Etna'ya gitti. Genç gönüldeşini savuşturdu. Karısına, yatıştırdığı avuntular yüzünden kendisini aldatmayacağı konusunda güveni vardı. Bu gönüldeşi onun gerçek ereğini küçümsemek istiyordu.

BEŞİNCİ PERDE

Empedokles ölümüne hazırlanıyordu. Birtakım gelişigüzel nedenler yargısını engelliyordu, o bunu kendi ıç varlığından gelen bir gereklilik diye gördü. Şimdiye değin çevrenin yerlileriyle elinde bulundurduğu küçük sahnelerde kendi düşünce türünün, yargısının onayını gördiUıer yerde. Gerçeği küçümseyen gözdesi geldi, öğretmeninin anlayışı içinde büyük devinmelerden, görüşünden dolayı öyle etki altında kaldı ki buyruğa körü körüne boyun eğip gitti. Bunun üzerine Empedokles kendini yalımlar çıkaran Etna'ya attı. Gözdesi şaşkın, tedirgin bir durumda çevreyi dolaşıp öğretmenin demir ayakkabılarını buldu. Onları uçurumdan çıkan yalımlar fırlatıp atmıştı. Tanıdı onları. Empedokles'in ailesine, halk içindeki yakınlarına gösterdi. Yanardağın başında toplandılar, üzüldüler, büyük insanın ölümünü kutladılar.

EMPEDOKLES'ÎN ÖLÜMÜ

(Birinci Bölüm)

BİRİNCİ PERDE

Birinci Sahne

İki Vesta Rahibesi.

PANTHEA. Onun bahçesidir bu. Orada, koyu karanlıkta, pınann fışkırdığı yerde, duruyordu dipdiri, ben önünden geçtiğimde. Sen, onu görmedin mi?

RHEA. Görebilir miydim? Dünden beri babamla Sicilya'daydım, daha çocukken görmüştüm onu, Olympia oyunlarında bir savaş arabasında atlan yönetirken, eskiden.

PANTHEA. Şimdi görmelisin onu. Şimdi. Söylendiğine göre ne yana gitse, bitkiler de o yana döner, nereye değneği dokunsa sular fişkmrmış yerden. Doğru olabilir bütün bunlar. Fırtınalı havada bir bakmaya görsün göğe, bulutlar dağılır, pml pırıl gün ısırmış. Daha neler deniyor bilsen! Kendin görmelisin onu. Bir an da olsa. Daha bunun gibi pek çoklan. Ben sakınıyorum ondan, ne varsa değiştiren korkunç bir öz var onda.

RHEA. Nasıl yaşıyor başkalarıyla? Ben anlamıyorum bu adamın işini.

Onun da var mı bizim gibi boş günleri.

Şöyle sıkıntılı, saçma sapan işleri?
İnsanca bir acı çeker mi o da?
PANTHEA. Ah! Orda son kez görmüşüm onu
Ağaçlarının gölgesinde,
Bir tanrısal acı çekiyordu derin mi derin...
Olağanüstü bir özlemle bakar yere birden,
Yitirdiğince çoğalan üzgün bir araştırıcılıkla,
Bir yol dalar kızıllığına korunun yukarı,
Uzak maviliğe, silinir gözünde yaşam,
Sarar burkulan yüreğimi
Bir görkemli görünüşün kendinden geçişi -
Sen de batıp gideceksin ey güzel yıldız
Bir nesne kalmayacak artık uzun boylu.
Bunu kurar dururdum...
RHEA. Konuşmuş musun onunla sen,
Panthea, daha önceden?

PANTHEA. Bir şeyler anımsatıyorsun bana bu konuda. Çok olmuyor, ölüm döşeğine düştümdü. Önce pırıl pırıl gün kızardı önümde, güneş batıyordu, bir cansız gölge gibiydi evren. Eskiden can sıkıcı bir düşmanı olduğu büyük adamı; doğanın güvenini, yardıma çağırdı babam umutsuz günde. O zaman bu yüce kişi ulaştırdı bana ilacı, bir büyülü uzlaşma içinde eriyip karıştı didinen yaşamımla birbirine, tatlı duygulu çocukluk günlerine daldım, gözlerim açık uyudum günlerce, gereksemedim bir soluğu bile. Yeniden açılıverdi varlığım ışıl ışıl bir beğenç içinde. Çoktandır yoksun kılındığım evrene, pırıl pırıl bir ilgi duyuşla açıldı gözüm güne karşı, orada duruyordu Empedokles. Öyle tanrısal, öyle gerçek geldi bana. Gülümseyen gözlerinde çiçek çiçek açıldı bana yaşam yeniden. Ah, bir

sabah bulutçuğu gibi döküldü gönlüm yüksek, tatlı ışığa karşı; ben ince bir yansımaydım ondan...

RHEA. Ey Panthea...

PANTHEA. Onun göğsünden gelen. Bütün ezgiler çınlıyor her hecede, tini de sözünde. Oturmak isterim ayaklarının dibinde saatlerce, onun bir öğrencisi, onun çocuğu olarak, onun göklerine bakmak, onda sevinçten çıldırmak, onun göklerine dalıp kendimden geçinceye değin...

RHEA. Birbileydi sevgiyi, söylerdi söyleyeceğini.

PANTHEA. Bilmez o. Dolaşır kendi evreninde
Duymadan bir nesneye gerekseme, bir tanrı
Sessizliğincc yürür çiçeklerinin arasında,
Sakınır incinmesin diye hava, mutluluk..
Sessizdir onun evreni, coşar gönlünce
Yükselen bir eğlence içinde, fışkırır
Bir kıvılcım bir düşünce gibi gecesinden
Yaratıcı büyünün, sokulur ışıl ışıl,
Gelecek eylemlerin özleri yüreğine,
Oluşan insan yaşamında, sessiz doğada,
Görünür ona evren, duyar kendini bir tanrı gibi
Öğelerinin içinde, bir gökçe türküdür sevinci,
Gün olur gösterir kendini, girer halk içine,
Kalabalığın uğuldadığı, bir güçlünün
Başıboş gürültüler çıkardığı yerde..
Böyle yürütür egemenliği görkemli önder,
Gelir yardıma yeterince görüldüğünde,
Alışmak isterlerse yardımına
Bir yabancının boyuna, sezmeden
Geçip gidişini - çeker götürür onu
Gölgeliklere sessiz bitkiler evreni,

Daha güzel göründüğü yere,
Oradadır; bütün güçlülüğüyle
Karşısındadır gizem dolu yaşamı...
RHEA. Ey konuşan kadın. Nasıl biliyorsun her bir
şeyi?
PANTHEA. Onu düşünürüm ben - ne çok
düşüncelerim
Var onun üstüne! Ah. Anlamış mıyım onu,
Ne olduğunu? Yaşamın kendidir o,
Biz birer düşüz ondan. -
Gönüldeşi Pausanias az çok söz etmiş ondan
Önceden bana, görür onu günden güne o delikanlı,
Jüpiter'in kartalı daha övünçlü
Değil Pausanias'tan - öyle sanıyorum.
RHEA. Çıkışamam sana, ey sevgi, ne dersen de
Ne acılar doluyor içime anlatılmaz,
Senin gibi olmak isterim ben de
İstemem onu bir daha. Evet siz
Böyle mi olursunuz bu adada?
Sevinç duyarız büyük adamlardan,
Bunlardan biri güneşidir Atina kadınlarının,
Sophokles'tir. Onda bütün ölümlülerden,
Özellikle kızlardan bir öz görünür görkemli,
Pırıl pırıl bir anı doğar içinde... -
Her biri düşüncesi olmak ister bu görkemlinin,
Boyuna güzel, genç olmak solmadan,
Ozanın özüne girip kurtulmak,
Sorun, düşünün, kentin bu düşük kızlarından
Hangisinin sevgiler dolu bir yiğit olacağını,
Özünde canlanan, Antigone dediği o,

Işıl ışıl olacak alınlarınız girdiğinde
Tanrılar gönüldeşi bayram günü tiyatroya.
Yok artık üzüntünüz
Yitmiyor sevgili gönül
Bir acınmalı yaprak boyun eğişi içinde. -
Adadın kendini - biliyorum iyice,
Öyle büyüktür işte seni sessiz bırakmada,
Sonsuzu seviyorsun sınırsızca.
Nedir yardımcın senin? Evet senden
Onun batışı akyor öcünü,
Sen iyi çocuk, göçmen gerekir mi onunla?
PANT.HEA. Yapma
Gurur verme bana, korkutma beni,
Bana göre değil ona göre olan.
Ben o değilim, o göçse bile
Benim göçüşüm olmaz onun göçüşü,
Ölümü de büyük olur büyüklerin.
Gitmek istiyor bir yiğitle silah taşıyan;
Elinde alın yazısının ışddağı,
Böyle çağırılması gerekir birinin
Öteki gibi, nedir bu adamın ulaştığı,
İnan bana, yalnız şudur onun kazancı
Suç işlemiş bütün tanrılara karşı,
Çekmiş onların hıncını üzerine,
Onun gibi suç işlemek istedim ben de,
Onun uğradığına uğramak,
Ne olurdu bir yabancıyla sevenler
Bir çekişivereydi, ne olurdu. - Ne istiyorsun.
Yalnız tanrılar konuşsalar, sen budala kadın
Yeremezsin bizi onun gibi...

RHEA. Belki onun gibisin sen de
Yoksa nasıl bulurdun onda mutluluğu?
PANTHEA. Sevgili gönül.
Bilmiyorum, neden bağlıyım ona
- Bir güreydin onu -. Düşündüm bir yol
Çıkar dışarı belki diye (bu saatte
Kırlarda gezer seve seve sonsuz gençlik,
Bir anı benzetiverirse ona yeni gün -),
Görmüşsündür onu giderken -
Bir istek vardı öyle, doğru değil mi dersin?
Vazgeçmeliyim bu dileğimden, görünüyor o,
Artık sevmemiş tanrılar
Bu sabırsız duamızı, hakları var.
İstemem artık istemem - ben sizden
Ummalıyım iyi tanrılar - bilmem ondan başkasını -
İstiyordum seve seve, dileyeydim ötekiler gibi,
Yalnız güneş ışığını, bir de yağmuru sizden,
Bir bunu yapabilirdim.
Ey sonsuz gizem - Biz neyiz,
Ne arıyoruz, bulamayacağız aradığımızı,
Biz, iyi saatte olanlar gibi değil miyiz?
RHEA. Baban geliyor, orada,
Bilmiyorum, kalalım mı gidelim mi?
PANTHEA. Ne diyorsun? Babam mı? Gel sıvışalım.

İkinci Sahne

Kritias (Archon). Hermokrates (Rahip).

HERMOKRATES. Kimdir orada giden?

ARCHON. Kızlarım, sanırım,
Bir de konuğun kızı,
Dün evime gelenin.
HERMOKRATES. Raslantı mı? Yoksa "onu mu
arıyorlar,
Halk gibi onlar da yitmiş mi sanıyorlar?
ARCHON. Gelmemiş kızının kulağına şimdiye değin
Bu olağanüstü söylenti, onunla ilgili
Bütün olup bitenler gibi..
Ormanlara, çöllere ya da denizlere gitmiş,
Göğe çıkmış, yere girmiş ola,
Sınırsız anlamın ittiği yere.
HERMOKRATES. Yok olanlarla, onlar da görmeli
onü,
Bununla kovarlar ancak boş sanıyı.
ARCHON. Nerdedir dersin?
HERMOKRATES. Burdan uzakta değil,
Cansız duruyor karanlıkta.
Almış bütün gücünü tanrılar elinden.
O günden bu yana, tanrı deniyor
O içmiş erkişiye halkın dilinde. .
ARCHON. Halk da içmiştir onun gibi...
Ne .yasa dinlerler artık, ne gerekçe,
Ne de yargıçları, köpürüp taşmış
Bütün gerekseyişler, anlaşılmaz uğultular
Mutlu ırmak kıyısından büsbütün...
Bir yabancı bayram olmuş bütün günler,
Bayramlar bayramı, tanrılar da gitmiş
Bu gerçek bayram günü birlik içinde.
Karartıp bir büyücü dört yanı

Bir de azgın iırtma çıkarmış başımıza
Doldurmuş yen de, göğü de alt üst etmiş.
Bakıyor, seviniyor özünden.
Bir de se"ssiz yerinden dolayı...
HERMOKRATES. Ne de güçlüyrrıüş aramızda
Bu erkişinm tini...
AROHON. Sana diyorum, anlamıyorlar oriu
Ne varsa ondan bekliyorlar hanı...
O tanrı olmalı, kral olmalı onlara...
Ne derin bir utanç duydum onun önünde,
ölümden kurtarınca çocuğumu.
Sen ne yolla tanıdın onu Hermokrates?
HERMOKRATES. Çok sevmiş onu tannlar,
.' • tik kişi değildir o duygusuz geceye
Mutlu güvenlerinin doruğundan.
Yukardan, attığı tanrıların..
Aşkın bir mutluluk içinde
Pek çok nesneyi unuttuğundandı bu,
Seziyordu sınırsız bir yalnızlıkla ceza giydiğini,
Böyle bir işin başına geldiğini. -
Son saati değil onun bu.
Çekemez, böyle bir alçaklığa dayanamaz özünde.
Tutuşuyor yeni bir öç almak için
Sonsuz uykuya dalan ruhu
Yan uyanık korkunç biri. düşe dalan.
Konuşuyor eski. pek yiğit kimseler
Bir kamış sapıyla Asya'dan Avrupa'ya geçenler,
Bir sözüyle tanrıları yaratanlar gibi.
Öz malınca duruyor karşısında
Oenış, dipdiri evren,

Kımıldıyor göğsünde bir korkunç istek,
Ne yana yönelsc bu istek, bu yalım
Bir açık yol yapıyor...
Ne varsa önünde iyi çağın olgunlaştırdığı
Yasa, sanat, töre, bir de kutlu söylenti
Alt üst ediyor, katlanamıyor bir türlü
Yaşayanlardaki sevince, barışa...
Bir barışçı olmayacak arlık o...
Yitişi gibi bütün nesneleri geçirecek
Yeniden ele, yabanlar içinde, bir tek ölümlü
Bile tutunamaz onun kükreyişine karşı.
KR1T1AS. Ey koca adam! Görüyorsun bilinmezleri
bile!
Doğrudur sözün, yerine gelirse,
Yazıklar olsun sana Sicilya, ne güzelsin
Kırlarınla, tapınaklarınla bir de...
HERMOKRATES. Ulaşmış ona yargısı tanrıların
başlamadan işine.
Toplansın artık yalnız halk,
Göstereyim onlara erkişinin yüzünü,
Göklere uçmuş, gitmiş dediklerinin. ı
Tanık olsunlar ona yağdırdığım kargışa,
Onun atıldığı ıssız çöle, orada kötü saatin
Geri dönmeksizin çekecek cezasını,
Nedenli bir tanrı olmuşsa da...
KRITIAS. Çelimsiz halk yüzünden
Geçerse başa gözü pek olan kimse,
Korkmaz mısın benim, senin, bir de tanrıların
uğruna?

HERMOKRATES. Dokunuyor toyunun (*) sözü
soğukkanlı olsa da kişi.
KRITIAS. Yoksa onlar uzunboylu sevileni;
Acı çekiyorsa kargıştan dolayı,
Seve seve yaşadığı bahçelerinden
Yer yurt edindiği ilden sürecekler mi?
HERMOKRATES. Kim katlanabilir yurdunda
bir ölümlüye,
Bir de gereğince kargışlanmışsa üstelik?
KRITIAS. Peki, sen de bir suçlu sayılıyorsan
Ona bir Tanrı diye saygı duyanlar gözünde?
HERMOKRATES. Kalkacak bu yanılma, bir
görsünler gözleriyle,
Tanrılar yüceliğinde yitmiş sananlar onu!
Artık iyiliğe yüztuttular,
Üzülüyor, aldanıyorlardı dün
Dolaşıyor sağda solda boyuna
Pek çok söz ediyorlardı ondan
O yoldan geliyorken ben de..
Onlara, onun yanına ulaştırayım sizi
Dedim bugün, onun evinde her kişi
Sessiz sessiz durabilir bir yerde.
Yakardım sana dışarı gelesin benimle
Görelim uyarlar mı bana diye,
Bulamazsın burda kimseyi, gel artık!
KRITIAS. Hermokrates!
HERMOKRATES. Nedir o?
KRITIAS. Görüyorum onu orda

(*) Toyun: Rahip.

Dosdoğru.
HERMOKRATES. Bırak gidelim, Kritias!
İlgimizi çekmesin konuşmasıyla.
(İkisi de gider.)

Üçüncü Sahne

Empedokles.

EMPEDOKLES. Yavaş yavaş salınıp sokuldun sessiz
dünyama,
Buldun beni mağarada, karanlıkta,
Sen, ey gönüldeş sen! Ne umutsuzdur gelişin,
Ne uzak, yeryüzünde, yukarda, ey güzel gün
Sezdim yeniden gelişini!
Sizedir güvenim, size yücelerin hızlı
Çalışkan erkleri, yakın olun gene bana,
Her zamanki gibi yakın mutluluğunuz.
Kırlarımın yanılmaz ağaçları sizin!
Gelişirsiniz boyuna, her gün içersiniz
Gökyüzü kaynaklarından ışıkla, siz ayrıcalılar,
Eker yaşam kıvılcımını hava
Dölleyerek çiçek açımlarını. -
Sen ey dipdiri doğa; gözlerimin önündesin,
Tanıyor musun artık gönüldeşini,
Şu yüce sevgiliyi, beni tanıyor musun,
Toyunu, sevinçle dökülmüş adak kanı gibi
Sana sunulan canlı türküyü?
Kutlu ağaçların yanında
Suyun; yerin damarlarından çıkıp

Toplandığı yerde, kızgın günde
Susamışların serinlediği yerde - içinde,
İçimde, siz yaşamın kaynakları
Fışkınn evrenin derinliğinden topluca,
Susamışlar geliyordu - şimdi ne oldu?
Güvenir misiniz? Yalnız mıyım ben?
Gündüz bile **gece** mi **burda,** dışarda?
Daha yüksek, ölümlü bir **göz gördü,**
Görmez kılınan dokunuyor o yana bu yana -
Neredesiniz tanrılarım?
Yazıklar olsun, bıraktınız mı beni
Bir dilenci gibi,
Sizi seven, duyan bu göğsü de,
Nedir alaşağı edişiniz bu gönlü, Özgür doğanı,
Sımsıkı bağa vuruşunuz nedir içimde?
Katlanacak mıyım ben bu çıt kırıldım,
Bu güçsüzlere, bu korkunç Tartarus'ta
Bütün gün dövülenlere?
Bilirim kendimi, yapmak isterim onu;
Bir soluk almalıyız haaa! Gün doğuyor! Gidelim
Övünmem böyle işlerle ben!
Öpmem tozunu, bir daha, daracık bir yolun,
Eskiden düşlere kapılıp gittiğimin - geçmiş o,
Ayrılmalıyız artık.
Sevilmişim, sizce sevilmişim ey tanrılar,
Öyle içtenliyim, çevrenizde yaşarmış gibi,
Öyle bilmişim sizi, bir düş değil
Gönlümde sizi duyuşum,
Bilmişim, anlarmışım sizi,

Sizinle görüyorum işlerimi!
Ne soy kımıldarsa içimde tin
Sen, sessiz hava! Girmişse içime
Ölümlüler yanıltısı, sen kurtarıcı
Sevgiden yaralı gönül, soluk alıyorsun,
Sen uzlaştırıcı! Görmüş bu göz
Tanrılık işlerini, pek yaygın ışık,
Çok dinledim seni taparcasına bir duyguyla!
Sizi de, ey öteki sonsuz güçlüler!
Durmuşsam dağın doruğunda,
Ey gölgeden çizgi..............-'

.................geçip gitmiş, "*;" • ""
Sen, evet sen, onu gizleme kendinden!
Bunda suçlu sensin ey Tantalus!
Yıkım getirdin kutluluğa, * '"'
Bozdun atak bencilliğinle güzel anlaşmayı.
Ey zavallı, o zaman evrenin yüceuslan
Basmış bağrına seni, sevgiyle dopdolu, düşündün
Kendini, yanıldın eli sıkı budala,
Esirgeyici diye sattın kendini,
Birer güçsüz uşak gibi yardımcın olmuş
Melekler! Aranızda yok mu benden öç alacak,
Gerekli mi benim tek başıma yerginin,
Kargışın acısını içime dökmem!
Dağıttı Delphoi'nin tahtını, yok bence
Daha iyisi, saçımı başımı yoluyorum,
Bir dazlak biliciyim artık - ey tanrılar!

i

Dördüncü Sahne

Empedokles. Pausanias.

PAUSANIAS. Ey hepiniz
Göksel erkliler, nedir bu?
HMPEDOKLES. Çekil!
Kim gönderdi seni buraya? Bende mi
Bitirmek istiyorsun işini? Söyleyim sana
Ne varsa, bilmiyorsan, sonra yap yapacağını,
E sonra - Pausanias! Artık arama
Gönül verdiğin erkişiyi,
O yok artık, git, güzel delikanlı!
Yüzün yakıyor içimi, yap istediğini,
ister say ister söv, yeter de artar bana
ikisi dc senden geldikten sonra!
PAUSANİAS. Ne oldu? Bir muştum var sana
Çoktandır, şükrettim seni uzaktan görünce,
Gün ışığında, baştan ayağa titrer buldum.
Yalnız miydin? Duymadım bir sözünü bile,
Bir yabancı ölüm sesi çınlıyor kulağımda...
EMPEDOKLES. insan sesidir o, çok ün salan
Ölümlü diye,
Pek mutlu kılmış onu güzel doğa...
PAUSANİAS. Öyle değil
Bütün evren tannlarıyla sıkı fıkı
Olduğun gibi değil bu.
EMPEDOKLES. Öyle dedim ben de,
Sen iyi insan, kutlu büyücü
Çıkıp gitmemişti içimden daha,

Bu yüzden beni. bu gönülden seveni.
Seviyorlar daha. evrenin yüceusları...
Ey göksel ışık! Evet beni
Öğrenmemiş insanlar daha - epeydir,
Özlem duyar yüreğim yüce diriye,
Onu bulamadı daha, bu yüzden döndüm sana,
, Bir bitkinin bağlanışı gibi çoktandır
Bir sofuca beğenç içinde bağlanmıştım sana,
Çoktandır körü körüne,
Çok güç anlar ölümlü pırıl pırıl olanları.
Böylece...............
Çiçckleniyor özüm, senin çiçeklenişince,
Bundan tanımışım seni, bağırdım: Yaşıyorsun!
Güler yüzle dolaşır gibisin ölümlüleri,
Senden düşer her kişinin üstüne
Göksel pırıl pırıl sevimli aydınlık
Senin özünün boyasını taşır ne varsa,
Böyleydi benim için de şiirde yaşam.
İçimdedir senin özün, vermiş açıkça
Gönlüm senin gibi, ağır başlı toprağa kendini,
Acı duyana, çokluk kutlu gecede
Övdüm onu, ölüme değin sizi yürekten
Alınyazılarıyla dopdolu korkusuz sevmek için
Küçümsemeden bir tekini bile masallarımızın....
Böyle yapmışım onunla ölüm anlaşmasını.
Başka bir hışırtı vardı önceden kırda,
Nede inceden şırıldardı dağ kaynakları,
Nede yumuşak bir esinti vardı çiçeklerde ılık
Ey toprak! Sessiz yaşamı veren bana.
Bütün gönüldeşlerin senin, ey toprak;

Görkemli de değiller hani pek,
Yorgunluktan, sevgiden ısındılar, büyüdüler,
Bütün bana verdiklerin, sessiz oturmuş
Tepede, şaşıp şaşıp düşünmüşsen yaşamın
Kutlu kutlu yanıltısını, senin dolaşmandan
Derin derin kımıldanıyorum
Sezerek kendi alınyazımı,
Soluk alıyor senin gibi hava,
Sağlık veriyor bana, sevgiyle yaralı gönlüme,
Çözüldü büyülü derinliğinde bilmecelerim...
PAUSANIAS. Sen mutlu kişi.
EMPEDOKLES. Öyleydim! Söyleyebilirdin, ne soy
olduğunu,
Senin meleklerinin dolaşması, etkisi - denir onlara,
Ey yoldaşı olduğum, görkemli doğa!
Bir kez daha bağırabildim ruha,
Benim dilsiz, ölü gibi ıssız gönlüm
Yansıtıverse bütün seslerini senin!
Ben o muyum? Ey yaşam, çınlar mı kulağında
Senin uçan ezgilerin bütün,
Duyar mıyım eski yankını, yüce doğa?
Ah, ben, ne varsa yitiren, yaşamadım mı
Bu kutlu toprakla, bu ışıkla
Ruhun bir kez bile sızlanmadığı seninle,
Ey baba gök! Bütün canlılarla
Sonsuzca var olan olymposta? -
Ağlarım kırbaçlanmış gibi,
Ah, kalmak istemem, seni de benden almasınlar - sus!
Ölüyor sevgi, kaçıyor tanrılar birden,
Biliyorum pek iyi, bırak beni,

Ben, eski ben değilim artık, işim yok seninle...
PAUSANIAS . Sen osun, gerçektir o olduğun.
Söyle bana, bence anlaşılmayanı,
Nasıl yok ediyorsun kendini böyle?...
Ruhum sayıklıyor sanırım
Zaman zaman, yeterince açıldığında
Sevdiğim dünyaya, derin sessizliğe kapanınca.
Ölü mü dersin yoksa sessiz durana?
EMPEDOKLES. Seve seve, yorulup avunduğun
gibi, iyi insan!
PAUSANIAS. Alay ediyorsun bilgisizlikle düpedüz
Düşünür müsün mutluluğunu, sen de, benim gibi?
Pek içten değildi hani, acı çekiyorsun,
Böyle diyorum uygunsuz nesneler yüzünden.
Gördüm seni işinin başında, barbar kent senden biçim,
Anlam kazanmış, onun gücünde öğrendim görüşünü
senin,
Onun evrenini bir de, kutlu anda senin bir sözün
Bu yılların yaşamını benim için yarattığında,
Evet yeni güzel bir zaman
Başladı bu delikanlıdan.
Orman hışırdayınca uzaktan uysal geyikler
Nasıl düşünürse yuvalarını,
Öyle çarpar benim de yüreğim; sen
Eski evren mutluluğundan söz ederken,
Göstermez misin büyük çizgilerini geleceğin bana,
Bir sanatçının keskin bakışı nasıl
Bütün bir tabloda eksikleri ortaya koyarsa?
Apaçık değil mi önünde alınyazısı insanların?
Bilmez misin güçlerini doğanın,

Güvenle nasıl istersen öyle yönetirsin doğayı,
Sessiz egemenliğinde bir ölümlü gibi değil?
EMPEDOKLES. Yeter! Bilmezsin söylediğin her
sözün
Bir diken gibi içime battığını.
PAUSANIAS. Hınç duyman gerek mi her nesneye
güçsüzlükle?
EMPEDOKLES. Sayın bay anlamıyorsun!
PAUSANIAS. Niçin
Onu benden gizliyorsun, üzüntünü bana
Bir bilmece yapıyorsun? İnan ki daha acılı kimse
yok...
EMPEDOKLES. Acı çeken kimse yok, Pausanias,
Acıları bitirmek için. Görmüyor musun?
Ah! Öyle olaydı, benimle acıların üstüne
Bir bildiğin olmayaydı ne olurdu. Yok!
Ben açıklayamam kutlu doğayı,
Kaba duyuştan kaçan o arı duru varlığı!
Yerdim seni, yalnız başıma bey,
Üstün güçte bir barbar olayım diye
Size yalınçlığın içinde bakarım,
Salt, genç kalan güçleriniz içinde!
Onlar barışla yetiştirmiş beni, sevinçle
Beslemiş, biliyorum onu ben de,
Benim için kutlu olan yaşamıdır doğanın
Eskiden olduğu gibi, iyilikseverdi tanrılar,
Bir tanrıydım yalnız başıma ben de,
Korkusuz bir benlik içinde konuşurdum.
İnan bana sevinirdim doğmayaydım.
PAUSANIAS. Ne? Bir söz için mi bu?

Neden yılmış gözünüz, en yiğit erkişi?
EMPEDOKLES. Bir söz için mi bu? Evet, tanrılar
Yok etmek istiyor beni, sevdiğiniz gibi.
PAUSANIAS. Böyle demiyor başkaları, senin gibi.
EMPEDOKLES. Başkaları! ne yapabilirler ki?
PAUSANIAS. Evet doğru,
Sen olağanüstü adam! böyle içten sevmedi,
Görmedi başkaları sonsuz evreni
Onun yüceuslannı, güçlerini,
Senin gibi! Yiğitçe sözü bir sen söyledin
Bu konuda, sen sezinledin öylesine çok,
Nasıl bir büyük sözle bütün
Tanrıların gönlünden sökülüp atıldığını,
Seve seve adadın kendini onlara,
Ey Empcdoklcs! -
EMPEDOKLES. Bak! Nedir bu?
Toyun llermokrates, onunla
Bir yığın halk, Kritias, Archon! \
Ne arıyorlar yanımda?
PAUSAİNAS. Epeydir aramışlar
Nerdesin diye.

Beşinci Sahne

Empedokles. Pausanias. Hcrmokrates. Kritias.
Agrigentolular.

HERMOKRATES. Burda, sözünü ettiğiniz adam,
Diri diri Olympos'a yükselmiş olan.
KRİTİAS. Ölümlüler gibi bakıyor, üzüntülü.

HERMOKRATES. Siz budala alaycılar! Sevindirir
mi sizi,
Size büyük ışık saçan birinin acı çekişi?
Görmediniz mi güçlüden cılızlaşınca
Kolay kazanıldığını ılgarın?
Çekiyor içinizi yere düşen olgun yemiş,
İnanın bana, olgun değil her nesne sizin için.
BIR AGRİGENTOLU. Ne var orda?
EMPEDOKLES. Yalvarırım size gidin
İyi belleyin sizin olanı,
Karıştırmayın benimkine. -
HERMOKRATES. Oysa bir sözü var toyunun
Sana söyleyecek bu konuda.
EMPEDOKLES. Yazık!
Siz, pırıl pırıl tanrılar! Siz dipdiriler!
Gerekir mi bu ikiyüzlülüğün acıma ağu katması?
Git! Ben çok korumuşum seni git.
Böyle kolaydır senin de beni esirgemen.
Bilirsin, açıkladım sana bunu,
Tanırım seni de, kötü derneğini de,
Bir masaldır o benim için oldum olası,
Kendi çevresinde size katlandığı gibi doğanın.
Ah! Ben çocukken sofu gönlümü
Sakındınız ne varsa kırıp dökenden
Çözülmezcene bağlıydı içten bir sevgiyle
Güneşe, havaya, bütün ulaklarına
Bu büyük, uzağı sezişli doğanın...
Korku içinde sezmişim
Özgür gönlünüzdeki tanrı sevgisinin
Genel bir konuda söylemek istediğini,

Sürüklendim ben de neylersin sizin gibi.
Çek git! Adam görmek istemiyorum karşımda,
Kutlu olan bir kazanç işi gibi dürtüyor insanı,
Soğuktur yüzün, sevimsizdir, ölüdür,
Tanrıların gibi senin. Gidin artık!
Ne ilgisi var sizinle bunun?
KRITIAS. Kutlu kargış göstermeden önce yıldızlan
sana,
Yoktu bu yüzsüzce alçaklık...
HERMOKRATES . Sus, göiıüldeş!
Söyledim sana ben, sımsıkı
Kavramışa benzer onu güçsüzlük. -
Küçümsüyor beni bu adam, dinleyin bunu,
Agrigentolu yurttaşlar böyle katı bir sözle
Kaba bir çekişmeye girişmem onunla.
Yakışmaz böyle bir yaşlıya bu, siz yalnız
. Onun kim olduğunu mu sormak istiyorsunuz?
EMPEDOKLES. Bırakın artık!
Bir bakın, yaramaz kimsenin işine,
Kanayan bir yüreği büyülemek, bana bağışlayın,
Dolaştığım yolu, sessizce yürüyeyim,
Kutlu, sessiz ölüm yolcağızımı...
Çözün adak boğayı sapandan,
Bir kez bile nodullanmayanı çivili değnekle,
Yormayın benimkini de, küçümsemeyin
Üzüntümü, kötü söz söylemeyin bana,
Kutludur o, uzak tutun gönlümü
Baskınızdan! Tanrılarındır acınız.
BİRİNCİ AGRİGENTOLU. Ne demek bu,
Hermokrates, neden

Olağanüstü sözler söylüyor bu adam?
İKİNCİ AGRIGENTOLU. Bize karşı söylüyor
onları, sakınıyor bizden.
HERMOKRATES. Ne demek sizce bu? Odur anlamı
karanlıklaştıran,
Bir Tanrı yapmış kendini karşımızda.
İnanmazsınız sözüme benim daha,
O adamı soruyor yalnız. Söylemeli onu...
ÜÇÜNCÜ AGRIGENTOLU. İnanıyoruz sana
yürekten...,
PAUSANIAS. Yürekten inanıyor musunuz?
Siz utanmazlar? - Jüpiterinizde bile
Bugün, iş kalmamış artık...
Tedirgin eder olmuş sizi tanrı.
Bunun için mi inanırsınız ona?
Orada duruyor işte, üzülüyor, söyletmiyor tini,
Kahramanlardan yoksun çağda delikanlılar
O yokken de özlem duyacaklar ona...
Siz, evet siz sürünüyor, vızıldıyorsunuz çevresinde,
Bunu yapabilir misiniz? Siz bu adamın gözünden
Kaçınacak kadar kaba duygulu musunuz?
Pırıl pırıl bir kimsedir o, ona bir
Oyun oynamayı göze alabilir misiniz, ey kutlu doğa
Nasıl katlanıyorsun çevrende bu böceklere? -
Bir bakın bana, öğrenmeyin ne olduğunu
Benimle başlamanın, sizin gerekir
Bunu toyuna sormanız, ona, her nesneyi bilene...
HERMOKRATES. Bir dinleyin, bakın bana da, size
de
Ne soy çıkışıyor atak çocuk? Gerekmez mi onca?

Yapabilir o da öğretmeninin yaptığını...
Ne isterse söyler halkın sevdiği kimse.
İyice bildiğim için bunu
Diretemiyorum kendi duyguma karşı.
Ancak tanrılar dayanır öna,
Onlar daha çoklarına katlanır, susarlar
Bir açığa vurmaya görsünler aşırı ataklığı.
Geride, derin karanlıkta kalır kan dökücü...
ÜÇÜNCÜ AGRFGENTOLU. Siz kentliler! Ben
ikisiyle de
İstemem gelecekle ilgili bir iş yapmayı...
Söyleyin nasıl olur da aldatır bizi bu?
İKİNCİ AGRIGENTOLU. İlerlemesi gerekir .
yamakla ustanın.
HERMOKRATES. Çağıdır! - Size sığınırım, ey
korkunçlar!
Size öç tanrıları! - Zeus yönetiyor bulutlan,
Poseidon egemendir su dalgalarına,
Evet size de, siz yavaş gezenler, size de
Gizlilik verilmiş egemen olmada,
Nerede beşikten yetişme bir zorba varsa
Siz de olabilirsiniz öyle, gidin oradan,
Çok suç işleyen çıkar orda bu sıra,
Sessizce düşünün, boyun eğer gönlüne.
Orada sizi, kaygı verir ele, boşboğazca;
Bir tanrı yavısı diye boyuna.
Evet, siz de tanırsınız onu, o göksel
Baştan çıkarıcıyı, halktan almış anlamı,
Oynamış anayurdun yasasıyla,
Saygı duymamış bir kez Agrigento'nun

Eski tanrılarına da, toyunlarına da...
Saklı değil sizden sustuğu sürece
O olağanüstü korkunç anlam.
Odur onu bütünleyen! O alçak!
Sezmiyor musun, sevinmeliymişler karşısında
Bir tanrı adını aldığından dolayı?
Egemenlik sürecektin Agrigento'da,
Biricik güçlü tiran olarak,
Senin olacaktı, yalnız senin,
Bu iyi ulus, bu güzel ülke...
Susacaklar, korkup donakalacaklardı bir de,
Sararıp soluyorsun, elden ayaktan etti seni
Karanlık odanda bir derin acı,
Gün İşığında aktığın yerde.
Gelir misin imdi; döker misin üstüme
Mutsuzluğu, yerer misin tanrılarımızı?
BİRİNCİ AGRİGENTOI.Ü. Şimdi anlaşıldı!
Düzeltilmesi gerek onun.
KRITIAS. Söyledim size, güvenemem düş kurana.
EMPEDOKLES. Siz ey kudurganlar!
HERMOKRATES. Konuşuyor musun daha,
Almıyor musuri öcünü? Yok artık
Bizimle ortak bir işin, yalancı oldun çıktın,
Bilinmezsin bütün canlılarca.
Borcu kalmamış sana bize su veren kaynağın,
İşimize yarayan ateş yalımının,
Ölümlülere gönül sevinci verenin,
Almış onu senden öç tanrıları,
Güleç yüzlü ışık yok senin için yukarda,
Bu toprağın yeşil yemişleri yok artık,

Havadan bir iyilik görmeyeceksin
Serinlemek için yüreğin yansa bile.
Boşunadır, dönme bizim olana geri, senin
Öç alıcılarla, kutlu ölüm tanrılarıyladır işin.
Yazıklar olsun bundan sonra senden
Bir tek söz olsun severek benimseyene,
Sana selam verip el uzatana,
Öğlede içki verecek olana,
Sofrasında sana katlanana,
Geceleyin kapısına gelirsen
Damının altında seni uyutana,
Öldüğünde sana mezar ateşi yapana,
Yazıklar olsun ona, sana olduğu gibi - haydi!
Daha uzunboylu çekemez anayurdun tanrıları.
Sunaklarının olduğu yerde seni, her nesneyi
Yereni...
İKİNCİ AGRIGENTOLU. Dışarı! Böylece
dokunmaz bize kargışın!
PAUSANIAS. O, gel! Yalnız gitme, biri var şimdi
Seni ululayan, **eskiden yasaklanmışsa da,**
Sen sevgili kişi! Bilirsin **daha güçlüdür**
Gönüldesin iyi dileği bir toyunun **kargışından...**
Gel engin yurda! Orada da buluruz
Gök ışığını, yakarırım
Gönüldeşçe ışık saçsın sana ruhumda...
İtalya kıyılarında,
Öğünçlü Grek ülkesinde ötede,
Yeşil tepeyi, gölgelikleri
Verir sana akça ağaç, tatlı yeller
Serinletir gönlünü gezginlerin, yorulursan

Sıcak günde oturursun geniş yolda,
Bu ellerle içecek bulurum sana
Serin pınardan, yiyecek toplarım,
Eğerim dalları başının üstüne,
Yosundan, yapraklardan yer yaparım,
Sana yatman için, kollarım seni uyurken,
Boynumuzun borcudur mezar ateşini,
Seni alçaklardan koruyanı yakmak!
EMPEDOKLES. Oh! sen candaş gönül! - Benim için,
Siz kentliler! Bir dileğim yok, olsun ne olacaksa!
Bu delikanlı için yalvarırım size.
Yüz çevirmeyin benden! Ben değil miyim
Çevresinde seve seve toplandığınız, yoksa?
Uzatmayın ellerinizi bana, gelmez işinize,
Bir gönüldeşe böyle ite kaka sokulmak,
Çocukları gönderin, bu sevimlileri,
Omuzlarda taşıyın o küçükleri
Yukarı kaldırın kollarınızda -
Tanımadığınız bir kimse değilim ben,
Siz söylediniz ona istediğini yapabileceğinizi,
Ülkeden ülkeye dilenci olarak onunla gitmeyi,
Gider miydiniz elinizden gelse,
Onun arkasından siz de Tartarus'a?
Siz çocukları! Ne varsa sunmak istediniz bana,
Çok zorladınız beni verdiğinizi almaya, delice,
Neyse sizin için yaşamı koruyan, parıldatan
Geri veriyorum şimdi size, benim olandan,
Sizinkinden daha çok saygı gösterin buna.
Ayrılıyorum sizden, yadsımayın yakarışımı:
Koruyun bu delikanlıyı:

Üzmez sizi, beni seviyor yalnız,
Sizin sevdiğiniz gibi, söyleyin onun
Soylu ya da güzel olup olmadığını!
Yarar işinize gelecekte, inanın bana!
Çok kez söyledim size yeryüzünde soğuğun,
Gecenin olacağını, tükeneceğini sıkıntı içinde
Canınızın, çağlar boyunca göndermez bir daha
İyi tanrılar böyle bir delikanlı,
Serinlik verecek insanlara solarak yaşam.
Kutlu saymanız gerek dedim ışıyan yüceusları -
Böyle korunmalı, vahlanmamalı!
Söz verin bana bu konuda!
ÜÇÜNCÜ AGRIGENTÖLU. Git be: Dinlemiyoruz
her nesneyi.
HERMOKRATES. Çekecek cezasını bu atakça
yaramazlığın.
Seninle gidiyor, senin kargışın onadır...
EMPEDOKLES. Susuyorsun, Kritias: Saklama
boşuna,
Seni de ilgilendirir, bilirsin, doğru değil mi?
Gidermez günahları hayvan kanından ırmaklar...
Yakarırım, söyle onlara ey sevgili:
Ne soy istediğinizi söyle yavaştan,
Yeniden ulusa dönme eğilimi doğar böylece!
İKİNCİ AGRIGENTÖLU. Bize mi çıkışıyor daha?
Bir düşün
Ettiğin kargışı da ağzını açma, git!
Yoksa bitirmek isterdik senin işini...
KRITIAS. iyi söylemiş,
Siz kentliler!

EıMPEDOKLES. Öyle! İşimi bitirmek mi istediniz
Ben yaşarken de
Ölüme yıkım getirmek mi istediniz?
Buraya gelin! Dağıtın, bölün bu ganimeti,
Kutlasın sevincinizi toyun, kendi güvencini,
Öç tanrılarını çağırsın şölene! -
Korku içindesin, uğursuz! Neye? Açıkgöz avcı
Bulmuş avını, neden basmıyor sevinç çığlığını?
Aaaa bak! Ne de alçakça bir duruşun var,
Arıyorsun nerede ölüm okları diye!
Sen çılgın! Tanıyor musun beni daha?
Gerekir mi yaptığın kötü şakayı bırakmam?
Ağarmış saçınla ey adam! Yıkılacaksın
Yere, bir kötü uşağısın öç tanrıçasının,
Ustam mı olacaksın benim?
Acınmalık bir iştir yaralı bir yabanı avlamak!
Üzüldüm, biliyordu bunu, büyüyen inciri
Yesinler diye yüreklendiriyor onları,
Beni tutup yüreğimi yemek için
Diş biletti ulusa, o yıkım görenlere
Yardım eden, düşeni kaldıran.
Yersiz yurtsuz, içinde alçaklığın yaraları,
El evlerinde dolaşıp duranı, kır tanrılarını .
Kovanı kurtarmaya kalkan, - Gel ey oğul!
Ne acılar çektirmiş onlar bana,
Unutmuşum büsbütün, seni de mi?
- Haa, gidin yıkılın, yere geçin, adsızlar!
Gebcrin yavaş yavaş gelen bir ölümle,
Toyun bir karga türküsü çığırsın yanınız sıra!
Kurtlar toplanacak ölülerinizin başına,

Bulunacak kanımızdan tıka basa doymuş
Bin'ey pırıl pırıl Sicilya, çorak ülke,
İyi halkın seve seve
Erguvan gibi üzümier yetiştirdiği yer,
Koyu kırlannda altın yemişler, soylu ekinler
Yetişen yer, bir gün soracak bir yabancı
Gezerken yıkıntıları arasında tapınağının
Var mıydı böyle bir kent? Gidin artık!
Bulamazsınız beni çevrenizde. (Giderler.) Kritias!
Bir sözüm daha var sana...
PAUSANIAS. (Kritias'ın arkasından.) Bırak
Beni yaşlı babama gideyim
Kal sağlıcakla diyeyim.
EMPEDOKLES. Niçin? ne yaptı
Size bu delikanlı, ey tanrılar? Git artık.
Sen zavallı! Dışarda beklerim
Syrakusa yolunda, birlikte gezeriz sonra...
(Pausanias öte yana geçer.)

Altıncı Sahne

Empedokles. Kritias.

KRİTİAS. Nedir o?
i İMPEDOKLES. Aa, sen de ardımdan mı geliyorsun?
KRİTİAS. Bana ne yapmak düşer?
İVIPEDOKI.ES. İyi biliyorum; Seve seve hınç duymak
İstersin bana, gene de duymazsın oysa.
Korkuyorsun, korkacak bir işin yok...

KRİTİAS. O geçti. Ne istiyorsun?
EMPEDOKLES. Evet kendin
Düşünmemişsin onu, toyun avucunun içine
Almış seni, yakınma, boşuna, onun için
İyi bir sez söylemişsin, ürkütüyorsun halkı...
KRİTİAS. Bana söyleyecek sözün yok mu?
Can sıkıcı gevezeliği seversin oldun olası...
EMPEDOKLES. Açık konuş,
Benim kızını senden kurtaran.
KRİTİAS. **BU** dediğin doğru.
EMPEDOKLES. Ürperiyorsun, utanıyorsun
Anayurdundan kaçanla konuşmaya,
Öyle santralıyım gene. Düşün,
O, yalnız gölgemden söz ediyor,
Pek sayın, pırıl pırıl barış yurdundan dönenden.
KRITIÂS. Gelmezdim sen çağırdın,
Halk öğrenmek istemeseydi
Ne söylediğini senin...
EMPEDOKLES. Benim sana söylediğim
İlgilendirmez halkı.
KRİTİAS. **BU** ne demektir?
EMPEDOKLES. Gitmelisin bu ülkeden, ben bunu
Kızın yüzünden diyorum sana...
KRİTİAS. Sağ ol,
Başka bir sıkıntın olmasın.
EMPEDOKLES. Tanımaz mısın onu?
Bilmez misin •
Delilerle dolu bir kentin ne iyi,
Ne olağanüstü olduğunu?
KRİTİAS. Bu ülkede

Onlarca nedir eksik olan?
Düşünmüyor musun sen bu ülkede
Değilsin, iyi bir nesne olamaz mı burda?
EMPEDOKLES. Sen onu bilmiyor musun?
Bir kör gibi elle mi dokunursun"
Sana verdiğine tanrıların? Aydınlatmaz mı?
Evinde seni bu pek sevimli ışık?
Söyleyim sana bu ülkede bulamaz
Sofuca bir yaşam onun sessizliği,
Tek başına kalır, daha iyi böyle, sensiz,
Güçlükle verir canını hani,
Sevimli-tatlı tanrılar kızı da gelmez olur,
Alır yüreğini barbarlar, inan bana.
Doğru söylüyor ayrılıp gidenler.
Olağanüstü bir öğüt değil mi sence!
KRİTİAS. İmdi
Ne söylemem gerekir sana?
EMPEDOKLES. (îit onunla
Kutlu ülkeye, Elis'e ya da Delos'a,
Oturdukları, onun da severek aradığı yere,
Kahraman görüntülerinin sessizce birleştiği
Defne ormanında durduğu yere.
Orada kavuşacak sessizliğe, orada sessiz
İdollerin yanında bir anlam kazanacak,
Taptatlı olacak, duracak sessiz sessiz,
Soylu gölgeliklerde yok olacak acıçekiş,
Çepeçevre saracak onu uysal göğsünde senin.
Bir de toplanırsa sevinçli bayram günü
Güzel gençlik Hcllas'a, orada selamlaşır
Yabancı delikanlılar, umut dolu bir yaşam

Heı yerde, altın bulutlar yığını gibi,
Parıldar durgun gönül,' tan kızıllığı
Bir sevinç uyandırır tatlı düşler gören
Kızda bile, en iyilerinden birim soylu yarışmada
Seçer çelenk, övgü kazananı, a!ir kaçırır
Kızı yarışı kazanan gölgeliklere
Daha önceden ayırdıkları yere.
Beğendim seni, gel ardını sıra. -
KRITIAS. Çektiğin yoksunluk içinde
Böyle çok altın sözün kaldı mı daha?
. EMPEDOKLES. Alay etme!
Bir kez daha gençleşir ayrılanlar
Seve seve bütün. Ölüm bakışı ışığınki,
Sevinçli bir güven ışıldağıdır" aranızda,
Kendi gücü içinde söndür gönüldeşçe,
Ben kargışladım sizi, mutlu olacak çocuğun,
İyi dileklerde bulunabilirsem.
KRITIAS. Bırak artık beni, çocuk yerine koyma...
EMPEDOKLES. Söz ver bana, dilediğimi yapacağına,
Git bu ülkeden, bırakıver onu,
Böyle dilekte bulunur bir soyludan
Kimsesiz olan, kurtulup bu uşaklıktan
Göğe ağmak için, bilmiyorum daha iyisini.
KRITIAS. Söyle, bizim sana yaptığımız doğru değil mi?
EMPEDOKLES. Ne soruyorsun? Ben onu sana
Bağışladım, ardım sıra gelmez misin?
KRITIAS. Böyle hızlı bir seçme yapamam.
EMPEDOKLES. İyi seç,
Göçtüğü yerde kalması gerekmez onun,
Söyle ona, düşünmeli erkeğini,

Eskiden tanrıların sevdiğini, ister misin bunu?
KRİTİAS. Ne yakarıyorsun? Yaparım dediğini.
İmdi yoluna git sen, ey zavallı... (Gider.)
EMPEDOKLES. Evet!
Yoluma gidiyorum, Kritias,
Biliyorum nereye gittiğimi! Utanıyorum da,
Elimden geldiğince kaldım.
Böyle çok beklemem gerekirdi,
Mutluluğa, anlayışa, gençliğe verdim kendimi,
Çok kez, çok çok sana andırdığı gibi onun!
Ne güzel olurdu bir de! Oysa gerekli şimdi!
Ey sessiz, iyi tanrılar! Sabırsız söz
Ölümlülerden gelir boyuna, ivedice, bırakmıyor
Başarının saatlerini dolmaya el sürmeden.
Geçip gitmiş değmesi.
Daha kolay olacak hani, hepsi de
Eski çılgınlığa dayanıyor sımsıkı.
Orada düşüncesiz, sessiz bir çocuk,
Kendi yeşil toprağı üstünde oynuyordu,
Özgürdü, ayrıydı da ondan! -
Bırakmayın bana barındığım daldayı
Yalnız, bunu da alın ey tanrılar!

Yedinci Sahne

Empedokles. Empedokles'in üç tutsağı..

BİRİNCİ TUTSAK. Gidiyor musun bey?
EMPEDOKLES. Gidiyorum, kal sağlıcakla...
Yalnız yol gereçlerimi al,

Taşıyabileceğim kadarını, getir bana
Yola, dışarı -
Son yardımındır bana!
İKİNCİ TUTSAK. Ey tanrılar!
EMPEDOKLES. Mutlu olun, sağlıcakla kalın,
boyuna
Alıştınız onu beklemeye,
Sevgili gençlik çağından bu yana,
Birlikte büyüdünüz bu evde;
Babamın sana verdiği, yabancıdır gönlüme
Bu buyurucu, soğuk söz artık.
Bir kez bile sevmediniz onu uşaklığın
Alınyazısı yüzünden, inanıyorum size,
Seve seve gelirsiniz arkamdan .
Nereye gitmem gerekirse.
Katlanamam artık toyun kargışının
İçinize sıkıntı salmasına. ,
İyi bilirsiniz onu. Evren açılmış artık
Size de, bana da, siz sevgililer,
Her biriniz mutluluğunu arar şimdi. -
ÜÇÜNCÜ TUTSAK. O, hayır!
Ayrılmayız senden. Yapamayız bunu.
İKİNCİ TUTSAK. Ne bilir toyun bizi senin gibi
sevmeyi.
Yasaklar, başeğmediğimiz işleri bize.
EMPEDOKLES. Ey Tanrılar! Ben çocuksuzum,
Yalnız yaşarım bunlarla burada,
Bu yüzden bağlanıp kaldım bu sessiz yerde -
Bir uyur-gezer gibi düşte.
Daha uzağa! Olamaz başka türlü, siz iyiler!

Artık söz etmeyin bundan, yakarırım size,
Bırakın bizi, olmaz olaydık.
Göz yummak istemem beni seven
Her nesneye kargışlar yağdırmasına o adamın -
Gelmeyin benimle söylüyorum size.
içeri girin! En iyi bulduğunuzu alın,
Duraklamayın, yalvarmayın, yoksa
Evin yeni beyleri kapıverirler sizi,
Birer uşak olur kalırsınız...
İKİNCİ TUTSAK. Bu katı söylevle mi
gönderiyorsun bizi?
EMPEDOKLES. Sence de, bence de birdir bu -
özgürsünüz!
Bir erkek gücüyle kavrayın yaşamı,
Tanrılar onunla avutsun sizi,
Siz başlayın ilkin. İnip çıkıyor insanlar,
Durmayın uzunboylu!
Yapın söylediğimi...
BİRİNCİ TUTSAK. Ey gönlümün beyi!
Yaşa, göçüp gitme!
ÜÇÜNCÜ TUTSAK. Söyle, görecek miyiz seni
Boyuna?
EMPEDOKLES. Sormayın, olacak iş değil bu...
(Bütün gücüyle yalvararak.)
İKİNCİ TUTSAK. ***(Giderken.)*** Kalacak daha!
Ah, bir dilenci gibi başıboş dolaşmalı
Yurdu, güven olmasın mı yaşamda?
EMPEDOKLES. ***(Onlara sessiz sessiz bakarak.)***
Kalın sağlıcakla, küçümsedim, yerdim sizi,
Kalın sağlıcakla gönüldeşler!

Sen, benim baba ocağım, büyüdüğüm,
Çiçek çiçek açıldığım yer! - Siz sevgili ağaçlar!
Tanrı gönüldeşliğinin sevinç türküsüyle
Kutlanan, sessiz güvenci özümün! Ölün,
Geri verin solukları yaşama, odur eğlenen
Eğitilmemiş ulusla gölgeliklerinizde.
Şimdi mutlulukla gittiğim yerde
Alay ederler benimkilerle de., yazık!
Yere mi geçtiniz tanrılar? Siz gökçeler,
Bana yaptığınızı, o ruhsuz
Çağrılmayan toyun mu bozdu? Yalnız
Bıraktınız beni, siz sevgililer, sizi yereni!
Yurdumdan kovuyor beni bu adam, bana
Kendi kendime yaptığım kargışı yapıyor,
Ben zavallıya halkın ağzından öyle mi?
Ah! Eskiden ey mutlular içli dışlı
Yaşadık, bir evren vardı sevinçten,
Yok şimdi, uykuya daldığı yerde onun,
Artık sessiz yaşayamaz kendince bile.
Nereye varır sizin ölümlü yolunuz?
Sizinkiler pek çok, hani benimkiler nerde?
En kısası? Nerde? En hızlı gideni?
Kaçınmak alçaklıktır da ondan:
Ah, tanrılarım benim! Yönettim arabayı
Bir kez koşu alanında kaygısızca
Dumanlar çıkan tekerleğin üzerinde.
Öyle yavaş gelmek isterim size
Geri, ivedilik korkuludur...
(Çıkar.)

Sekizinci Sahne

Panthea.Delia.

DELIA. Kıpırdama, sevgili çocuk!
Çığlığı da basma! Kimse duymasın bizi..
Eve girmek istiyorum. Belki de içerdedir
Şimdi, bir daha görürsün onu...
Yalnız burada dur, sesini çıkarma -
Artık girebilir miyim içeri?
PANEHEA. Gir, sevgili Delia!
Ben sessiz kalayım, yüreğim oynamasın,
Bu acı alınyazısı saatinde
O yüce adamı görürsem.
DELIA. Ey Panthea!
PANTHEA. *(Yalnız, biraz sessiz durduktan sonra.)*
Ah - suç olmasın sakın
Bırakılmış olamam ben!
Kargışlanmış mı? Anlamı kalmamış bence,
Anlamam ben böyle karanlık masalı!
Ne olacak o?
(Bir süre durur. Gene gelecek diye Delia'yı bir korku
)
Ne biçim nesnedir o?
DELIA. Ah! Ne varsa ölü,
Ne varsa ıssız!
PANTHEA. ileri mi?
DELIA. Korkarım. Açıktır kapılar.
Kimse yok bakacak oysa.
Bağırdım. Bir yankı duydum ancak

Evde, daha çok kalmak istemem
Ah,dilsiz,sararmışbiryabaneıgibi
Görüyor beni, zavallı, tanımadın mı?
Sana katlanacağım, sevğili.gönül!
PANTHEA. Gel, imdi gel!
DELIA. Nereye?
PANTHEA. Nereye mi? Ah! Bunu
Ben de bilmiyorum; ey iyi tanrılar!
Yazık! Umut kalmadı! Aydınlatmaz mısın
Beni ey gün ışığı orda, yukarda?
İlerlemiş o, yalnızın bileceği gibi,
Neden gözlerinin ışıl ışıl olduğunu daha.
Olamaz, hayır! Kaygısızcadır bu iş,
Korkun, yaptınız mı onu yoksa?
Bunların yanında sessizce yaşaman
Bulunman gerekli midir? Yazık!
Ağlamalıyım, yalnız ben ağlayabilirim her nesneye!
DELIA. Evet, ağla sen sevgili, daha iyidir
Ağlamak susmaktan, konuşmaktan.
PANTHEA. Delia!
Gitmiş o, evet bu bahçe
Onun yüzünden değerliydi bence.
Ah, çokluk, yeterse bana yaşama, ben,
Toplum dışı kalan üzülmüş, aldanmışım
Başka işlerle, bakıp bizim tepelere,
Gördüm bu tepelerin ağaçlarını orda,
Düşündüm gene tektir o!
Ona yönelmiş benim ruhum...
DELIA. O, büyük adam olmuştur.
PANTHEA. Ah! Yüzyıllık bahar istiyordum çok kez,

Ben budala, onun için, bahçeleri için!
DELİ A. Siz, iyi tannlar bu güzel sevinci
Veremediniz mi ona?
PANTHEÂ. Sen mi söylüyorsun bunu?
Bir yeni güneş gibi doğdu üstümüze,
Işık saçtı, çıktı ortaya kavranılmaz yaşam,
Altın ışınlardan mutlu mutlu...
Beklemiş onu uzun **bir** süre Sicilya'da.
Bir kez bile bu adada egemen olamadı
Bir ölümlü onun gibi,
Sezdiler bunu, birlik içinde yaşıyordu
Evrenin melekleriyle, can dolu!
Benimsedin onları bütürj yüreğinle yazık!
Bu yüzden suçlu diye geçecek adın ülkeden
Ülkeye, bir ağu diye taşındın memelerde. -
Siz gök çiçekleri, güzel yıldızlar! Solacak mısınız?
Gece olacak mı ruhunda ey baba gök?
Bu delikanlılar, bu ışıl ışıl parlayanlar,
Sönmüşse karşında? bilmiyorum,
Gereklidir tanrısal olanın göçüşü. Ben
Durumu gözleyici bir kadın olmuşum
Nerede çıksa karşıma böyle güzel bir yüceus
Ya insan denir ona ya Tanrı,
Biliyorum onun gelmeyecek olan saatini...
Bunu siz yaptınız ona. Bırakmayın beni,
Siz bilge yargıçlar, cezasız karşılayın
Saygım var ona, biliyorsunuz
Yüzünüze karşı söylemek isterim.;.
Sonra kovun beni kentinizden, sürün.
Kargışlamış onu gezgin baban haa!

Evet, o beni de kargışladı!
DELIA. Ey Panthea, korkutur beni böyle
Yakınmalarla bencillik duyuşun.
O da senin gibi mi, acılarla mı besler
Bencil tinini, daha güçlü mü olur üzüntü
İçinde? istemem inanmak, korkarım ondan.
Neye bağlaması gerekmiş işin sonunu?
PANTHEA. Sıkıntı vermek mi
İstersin bana? Ne dedim ben?
Bir şey söylemek istemem - evet katlanırım,
Siz ey tanrılar! Benden uzaklaştırdığınız
Bir ereğe varmak için didinmem boşuna,
Vermek istediğinizi alırım ancak.
Tatlı bir bağlaşım içinde sakla bana
Anlamını bu anın ey kutlu! Bulamam
Seni daha, sevinebilirim varlığına.
Sessiz kalmalıyım, kaçıyor benden, gidiyor
O soylu görüntü bu yabanıl duyu yüzünden,
^ Yoksa yalnız günün gürültüsü kaçırmaz
Yavaş yavaş gezinirken benimle giden
Bu kardeşçe gölgeyi benden...
DELIA. Sen sevgili, düşe dalan kız! O yaşıyor daha.
PÂNJHEA. Yaşıyor mu? Haa doğru! Yaşıyor! Gider o
Gene gündüz geniş ülkelere. Onun damı
Fırtına bulutlandır, kuru toprak döşemesi,
Yeller karıştırır saçlarını -
Yağmur akar damla damla yüzünden
Gözyaşlarıyla, güneş kurutur giysilerini,
Yürürken gölgesiz deniz kıyasında,
Aramaz alışılan yolu, kayalıkta

Yağmayla beslenenlerin yanında,
Onun gibi yabancı, her nesneyi yerenlerin.
Kargış bilmeyenlere konuk oldu o,
Çiğ yemeklerinden sundular ona,
Güç katıyordu dolaşmak için üyelerine bu...
Böyle yaşıyor! Ne yazık! Bu da belli değil!
DELIA. Evet, korkunç iş, Panthea!
PANTHEA. Korkunç mu?
Sen zavallı avutucu! Bu böyle sürmez artık.
Ne kolay geliyorlar, söyleşiyorlar,
Söylenecek bir söz varsa birbirleriyle,
Öldürülmüş dururken yolun üstünde o,
Sustunuz tanrılar, katlandınız buna,
Onu alçakça sürdüler yurdundan,
Attılar acılar içine boyuna.
Sen! Nc olacak sonun? Bitkinsin
Çırpınıp duruyorsun yerde bencil kartal!
Belli ediyorsun yolunu kanla, birdenbire
Yakaladı seni korkak avcının biri,
Çarpıyor kayalara ölürken başını senin.
Jovis'in sevgilisi mi diyorlar ona gene?
DELIA. Ah, sevgili, güzel tin! Böyle değil bu!
Yok böyle söz! Bir hileydin
Senin için nc kaygılar çektiğimi,
Diz çökesim geliyor önünde yalvarıp
Yardım ederse bana.
Kendine gel yalnız. Bunu istiyoruz.
Daha çok değişebilir durum, Panthea!
Belki de pişman oldu halk. Bilirsin
Sen de, ne denli sevdiklerini onu. Gel!

Babana başvurayım, yardım etmeli bana,
Belki kurtarabiliriz onu.
PANTHEA. Evet biz, biz yapmalıyız bunu, ey
tanrılar....

İKİNCİ PERDE

Etna yöresinde. Köylü kulübeleri.

Birinci Sahne.

Empedokles. Pausanias.

EMPEDOKLES. İşleme yolda?
PAUSANİAS. İyi gidiyor,
Bir iki söz edince ey sevgili sen!
Sen de düşünüyor musun onu? Burada
Yukarda kargışın geçerliği yok, yurdumuz uzak.
Daha kolay soluk alıyor bu yükseklerde,
Çevirir gündüzün gözlerini aşağılara...
Kaçırmaz uykumuzu kaygı, ulaşır belki de
Alışageldiğiniz besin insan eline yine.
Bakılman gerekir ey sevgili! Onu da
Alır üstüne kutlu dağ, babacan dağ,
Bir de sessizliğe gönül veren konuklar...
İster misin bir süre kalalım bu daldada,
- Çağırayım mı onları, izin verilir mi
Burada kalmamıza?
EMPEDOKLES. Bir deneyin, önce dışarı gelsinler bir.

İkinci Sahne

Öncekiler. Köylü.

KÖYLÜ. Ne istiyorsunuz?işte orda
Aşağı giden yol.
PAUSANIAS, îzin ver yanında kalmamıza,
Ürkme çevreye bakmaktan, iyi ihsan.
Çetindir yolumuz, çokluk acı çekeri
Küçümser görünür, söyleyecek sana tanrılar
Bizim hangi türden olduğumuzu.
KÖYLÜ. Sizinle kalmak daha iyi şimdi,
Öyle olsun isterim yürekten;
İl ırak değil öyle, sizin de.olmalıydı
Bir gönüldeş konuğunuz. Daha iyi olurdu,
Üstelik gelmeli de yabancı olsa bile.
PAUSANIAS. Ah!
Bizim gönüldeş konuğumuz çok kolay utanırdı,
Ona geleydik bu'mutsuzluğumuz içinde.
Yabancı bizim dilediğimizden
Azını vermez ne de olsa.
KÖYLÜ. Nereye geliyorsunuz?
PAUSANIAS. Bunu bilmekle ne geçer eline?
Altın veriyoruz, konuk ediyorsun bizi...
KÖYLÜ. Evet, altınla açılır değme kapılar,
Benimki değil oysa.
PAUSANIAS. Nedir bu? Böyle bol
Ekmek - şarap, daha ne istersen.
KÖYLÜ. Başka yerde bulunur daha iyisi.
PAUSANIAS. Ooo, bu kaba bir söz! Biraz bez ver de

Ayaklarına sarayım bu adamın,
Kanamışlar taşlı yolda. -
Sizin prensinizdir artık!
Bir bak ona Sicilya'nın güzel ruhu!
Kapında duruyor üzüntülü, solgun yüzlü,
Kulübenin gölgesinde barınmak, ekmek istiyor,
Esirger misin ondan istediğini?
Bitkin, susuz bıraktın onu dışarda,
Bu günde, güneş sıcağının azgın yabanı
İnine kaçırdığı yerde...
KÖYLÜ. Tanırım sizi! Ne yazık! Bu Agrigento'nun
Kargışladığı adamdır. Benden de aldı öcünü,
Daha uzağa!
PAUS ANI AS. Gök gürlerken gidilmez uzağa! - Onun
Seni benden koruması gerekir, sevgili, kutlu kişi!
imdi gidiyorum. Yiyecek arayacağım. Dinlen
Bu ağacın altında. Dinle! Bir şey gelirse
Başına, kimden geldiğini öğren,
Geceleyin gelirim, ateş yakarım sana,
Sen düşünmeden önce samandan evini!
İyi düşün bunu!
(Köylü gider.)

Üçüncü Sahne

Empcdokles. Pausanias.

EMPEDOKLES. Kaygılanma, oğul!
PAUSANİAS. Ne diyorsun? Senin yaşamın bence
Kaygılanmaya değer, bir nesne yok olup

Gitmeyeydi insandan diye düşünüyor bu adam,
Sana söylendiği gibi söylenmiş ona da,
Daha kolay olur onun öldürülmesi
Kılığından dolayıysa...
Uygun görmüyorlar onun
Yaşayan kimseler gibi dolaşmasını,
Bilmiyor musun bunu daha?
EMPEDOKLES. Evet, biliyorum.
PAUSANIAS. Gülerek mi söylüyorsun
Bunu, Empedokles?
EMPEDOKLES. Ey gönüldeş yürek,
Acı çektirdim sana,
İstemiyordum oysa.
PAUSANIAS. Ah! Sabırsızım ben.
EMPEDOKLES. Tedirgin olma durumundan dolayı,
Ey sevgili, o da geçti.
PAUSANIAS. Bunu mu diyecektin?
EMPEDOKLES. Göreceksin onu.
PAUSANIAS. Ne istersin? Kıra gideyim mi
Yiyecek aramak için? Kalırım istemezsen
Seve seve, daha iyi,
Gidelim, bir yer bulalım ilkin
Kendimize, dağda...
EMPEDOKLES. Bak! Yakında ışıldayan
Bir çimenli pınar var, bizimdir o da.
Al su kabını, oyuk kabağı,
İçmek canımı tazeler...
PAUSANIAS. *(Pınarda.)* Duru, serin
Kıvıl kıvıl fışkırıyor kara topraktan, baba!

EMPEDOKLES Önce seni iç. Sonra doldur getir
bana

PAUSANIAS. (Suyu getirir) Tanrılar sunuyor bunu
sana

EMPEDOKLES. Ben de sizin adımza içiyorum
Siz eski gönüldeşleri Tanrılarım!
Dönüp geleceğim yer, doğa!. Başkadır o..
Siz iyilikseverler!; Bert gelmeden önce
Sizdiniz bağışta bulunanlar orda
- Olgunlaşmadan çiçek çiçek açan.
Sessiz ol oğul Dinlen
Olup bitenlerden söz etmiyoruz artık.
PAUSANIAS. Değiştin, parlıyor gözlerin, anlıyorum.
Bir başarı kazanankiler gib|
EMPEDOKLES. Bizde delikanlılar gibi bütün, gün
Birlikte olmak, çok çok konuşmak isteriz.
Belki bir gölgelik bulunur yurda benzeyen
Kaygısız birine bağlı, **güvenli** kimseler
Anlaşılır karşılıklı sevimli bir dille.
Sevgilim! İyi çocukların yaptığı gibi
Bir güvercine, biz de eri güzel anda
Öyle yaptık, doyurduk sevgili gönülü,
Getirmen gerekli miydi beni buraya değin?
Yok, bölünmemiş boş saatlerimizin
Bir tekini bile yitirecek zamanımız.
Neden böyle ağır yükler altına sokarsın
Onu, yoksa tanrılar elvermiyor mu?
PAUSANIAS. **Söyle bana ne varsa, sevineyim**
Senin gibi ben de...
EMPEDOKLES. **Görmüyor musun? Geri geliyor**

Yaşamının güzel çağı bugün bir kez daha.
Büyük olan ilkin çıkıyor ortaya.
Yakında ey oğul, biz yukarıyı isteriz,
Eski, kutlu Etna'nın tepesine çıkmayı!
Tanrılar da burda eğlenmek için...
Ben bu gözlerimle görmek isterim bugün
Irmakları, adaları, denizi.
Kutla beni yavaştan altın sular üstünde,
Çekilirken güneş ışığı, görkemli,
Gençlik saçan, bir kez sevdiğin güneş ışığı.
Işık saçıyor çevremize, susuyor sonsuz yıldız,
Toprağın sıcaklığı fışkırır dağ derinliğinden,
Değinir bize inceden tin .
Dört bir yana doğru devinen.
PAUSANIAS. Korkutuyorsun beni,
Anlaşılmaz birisin bence. "
Pırıl pırıl görünürsün, görkemli söylersin,
Ah, bir de benim için üzüleydin ya. ,
. Ah! Yakıyor seni soydan gelen alçaklık,
Çekiyorsun acısını, düşünmezsin kendini -
Sen böylesin oldukça.
EMPEDOKLES. Bu tanrılar bırakmasın mı beni
Sonunda dinlenmeye, içimde
ileri geri konuşacak bir hınç mı doğsun?
Bilirsin, git artık: Ölümde de, yaşamda da
Böyle bu, çektiğinden, ne olduğundan
Uzun uzun konuşacak günler geçti.
Korkulur iştir bu, öğrenmek istemem,
Çekil artık; çekilen acılar değil bunlar,
O gülümseyenler, onlar çocuklar gibi

Acıyıp sevinç duyan bir göğüste beslenmiş.
Yılan sokması onlar, azıtırlar kanımda,
Kurtuluş yok onlardan bana;
Tanrıların gönderdiği ilk öç alıcı kişi
Ben değilim yüreği ağu dolu olan...
Hayır: Zavallı çocuk, bağışlayabilirim seni,
Zamansız bildirdin onu bana,
O, bir dincidir, gözünün önünde senin,
Halkın "yuh" sesleri çınlıyor kulağında,
Bir kardeşin ölü gömme şöleni, hani
Bizi severek ilden dışarı götüren...
Haa: Bana, gördüğün tüm tanrılar katında,
Bu işi yapmasaydılar
Şimdi bile yaşardım. Ne? - Sus.
Evet, günlerden bir gün
Ne işler açmış başıma, yerin dibine geçtim;
Aşağı inmeli daha, gömülmeli, derine,
Daha derine, bir tek ölümlünün
Bugüne değin gömülmediği yere...
PAUSANIAS. Ah! Tedirgin ettin onun o pırıl pırıl,
O görkemli gönlünü, sıktın, önceden,
Kaygı bastırdı şimdi.
EMPEDOKLES. Bırak şimdi yakınmayı!
Üzme beni daha, düzelir zamanla
Ne varsa, ben ölümlülerle, tanrılarla
Barışmışım, onlardanım ben de...
PAUSANIAS. Olabilir mi bu?
Şu korkunç, bulanık duygu düzeldi sence,
Sen yüce adam, artık kendini
Yalnız, yoksul sanıyorsun.

İnsan eylemi bir ocak yalımı gibi
An duru mu geliyor sana?
Yoksa yeniden gerçekleşti mi dedin?
Bak! O pırıl pırıl kaynağı kutluyorum,
Orda başladı senin için yeni bir yaşam.
Yarın sevinçle gideceğiz denize,
Bizi güvenli bir kıyıya götürecek,
Biraz güçlükler var yolculukta,
Sıkıntı, kaygı, korku!
Tin de sevinçlidir, tanrılar da!
EMPEDOKLES. Yalnız şunu unuttun Pausanias:
Boşuna iş yok ölümlülere.
Biri yardım eder gene de. Ey yiğit gençlik!
Solup sararma! Bak, benim eski mutluluğum,
Düşünülmez olanı veriyor bana geriye,
Tanrı gençliğiyle, sararıp soluşla
Yanak kızarır, gelemez bana kötülük gene.
Git, oğul! - Ben duygumu, beğencimi,
Seve seve açığa vurmak istemem
Böyle - senin için değil bu, bunu kendi özel
İşin yapma, bana bırak, ben de
Senin olanı sana bırakırım. Nedir o?
PAUSANİAS. Bir yığın halk! Yukarı geliyorlar.
EMPEDOKLES. Tanır mısın onları?
PAUSANİAS. Gözlere güvenim yok.
EMPEDOKLES. Ne? Benim de çıldırmam mı gerek?
Ne o? Böyle anlamsız bir acıya, hınca
Dalmak mı, nereye gitmek istedim sevinçle?
Onlar Agrigentolulardır!
PAUSANİAS. Olamaz!

EMPEDOKLES. Bir düş mü gördüğüm?
Benim soylu düşmanım o, toyun,
Bir de ayakdaşı. - Yazıklar olsun, uğursuz,
Yaralanmışım onun yüzünden savaşta,
Bana karşı çıkmak için daha önemli
Güçler yok mudur? Öylesine korkunç o,
Kargışlanmışlarla döğüşmek mi, daha?
Bu kutlu saatte! Her nesneyi bağışlayan
Doğanın sesine uygun gelir tin
Önceden hazırlanan, saldırdı bana sürü
Bir kez daha, karıştı azgın, anlamsız
Çığlıkları ölüm türkülerime. Buraya! Olsun,
Sizin dc kaçırırım ağzınızın tadını,
Korurum oldum olası birçoklarını
Halkın kötülüğünden, aldatıcı dilenciyi
Bir çocuk yerine koydum yeterince.
Bir kez bile bağışlamadınız bana size
Yaptığım iyiliği, değil mi? İstemem ben de.
Gelin, zavallılar! Öyle de olmalı,
Ben de kızgınım tanrılara...
PAUSANIAS. Nasıl bitecek bu?

Dördüncü Sahne

Öncekiler. Hermokrates. Kritias. Halk.

HERMOKRATES. Korkmayın!
Korkutmasın erkek sesleri seni,
Seni kovanların. Seni bağışlayanların...

EMPEDOKLES. Utanmazlar! Başka bildiğiniz yok mu?
Açın gözlerinizi de görün ne kötü
Olduğunuzu, utanmazsınız artık,
Acı yüzünden tutulmuş alaycı aşağılık diliniz!
Siz zavallılar! Bıraksın doğa acıyarak
Bu kötü, utanmaz adamı artık,
Korkutamaz onu ölümle büyüklük.
Yoksa ne yapabilirdi büyüklerin önünde?
HERMOKRATES. Ne suç işledin ki arınmak istersin böyle,
Yeterince acı çektiğin okunuyor yüzünde,
Kendine gel, geri dön iyi ulus
Alacak seni yurduna yeniden...
EMPEDOKLES. Çok doğru! Büyük mutluluk verdi bana
Sevimli barış ulağı! Günden güne
Ürperten oyunu birlikte görmek için,
Avlanıp eğlendiğiniz yerde, tedirgin,
Yanılmış, sıkılmış olduğunuz yerde,
Görülmemiş gölgeler gibi,
Bir zavallı sürü koşarsınız birbirinize
- Siz tanrının sıkıntılarla başbaşa bıraktığı,
Sizin gülünç, dilenci sanatlarınız,
Yakında edineceklerinizsaygıdeğerdir!
Evet! Bilmeyeydim daha iyisini yaşardım
Severek dilsiz, yabancı bir dağ yabanıyla
Yağmurun, yakan güneşin altında,
Bölüşürdüm yüreğimi hayvanla,
Görmez zavallılığınız içine döndüğümde.

HERMOKRATES. Böyle mi olacak bize teşekkürün?
EMPEDOKLES. Ooo, bir daha söyle,
Bak elinden gelirse bu ışığa
Bütün varlığa bakana, yukarı! Yoksa
Güneş ışınları yıldırımları mı bir yardakçının?
- Neden uzak değilsin benden,
Saygısızca gelirsin gözümün önüne,
Sevimli Acheron'a gidecek olan;
Son sözü söyletmek istersin bana.
Bilmez misin yaptığını? Benim sana yaptığımı?
Anımsadın artık, uzun bir süre
Ellerinin korkudan bağlandığını,
Uzun boylu çektin acısını bağların,
Yakalamış, tutmuş onu ruhum,
Açlık, susuzluk gibi çok acı çektirmiş
Soylu kişi kötülere, tedirgin oldun mu?
Söyleyebildin mi bana, biçimsiz diye, benim de
Senin gibi olacağımı düşündün mü? Senin
Alçaklığınla mı örtecektim yüzümü?
Bu delice bir düşünceydi, çılgın adam!
içkiye katıp verebilirdin ağuyu bana,
Gene de birleşmezdi güzel ruhum seninle,
Bu akıttığın, kutsallığı bozduğun kanla
Döktün içini boşuna, ayrıdır yollarımız.
Yok et aşığılık ölümü yakışık aldığınca;
Bilinçsiz uşaklık duygusunda:
Benim başkaymış alnıma yazılan, eskiden
Başka bir yol gösterdiniz bana, doğduğumda,
Siz gerçekten var olan tanrılar. -
Anlamıyor musun? Şimdi doğrudur

Her nesneyi bilenin,bir kez şaştığı!
Senin işin bitti, senin kurduğun tuzaklar
Tedirgin edemez'beni'. Anlamıyor musun?
HERMOKRATES anlamam azgınların dilinden
KRITIAS. Yeter,artıkHermokrates Yol açıyorsun
Ağır yermelere hınçla.
PAUSANIAS. Peki, iyi'bir iş yapmak istiyorsanız;
neden
Bu soğuk toyunu aldınız yanınıza, şaşkınlar?
Seçer misin - barıştırıcı diye
Sevemeyeni, tanrının bırakıverdiğini?
O, bozuşmak için, ölüm içindir, benzerlerini,
Ekivermiş yaşama, barış için değil!
Çoktandır Agrigento'da olnıasa gerek,
Çok işler gördün, Hermokrates, yaşadığınca,
Ölümlülerden kaygıyı uzaklşştıran-bir tadın.
Var., boğdun yiğit çocuklan beşikte,
Çiçekli otlar gibi döküldüler,
Öldü genç güçlü doğa tırpanının önünde
Ben gördüm değmesini, duydum.
Bir ulus göçmeli, bunun için
Öç tanrıçaları bir adam gönderiyor,
Her **yerde** yöneltiyor kötülüğü,
Yaşam dolu insanları **bu aldatıcı..**
Sonunda göstermek **için** ustalığını
Kurnaz, kutlu boğucu kıldı bir adamı...
Azıtan bir yürekle başardı her işi,
Bu yolla eş oldu tanrılara kamu oyunca...
Benim Empedoklcsim! Yoluna git,
Engel olamam seçtiğin adama;

Kan gibi dolaşır damarlarımda...
Senin yaşamına yıkım getiren bu adamı,
Bu her nesneyi yok edeni gördüm,
Sen beni bırakırsan ararım onu,
Sunağa kaçtı, yardım etmez ona kimse,
Benimle kalma gereğindedir o,
Ben bilirim onun gerçek çevresini,
Bataklığa sürürüm onu öldürmek için -
İnleye inleye kaçarsa, böyle acırım
Ak saçlı kimseye, onun başkalarına
Acıdığı gibi!
(Hermokrates 'e.)
Duyuyor musun? Ben sözümdeyim!
BİRİNCİ KENTLİ. Gerekmez onun beklemesi,
Pausanias!
HERMOKRATES. Siz kentliler!
İKİNCİ KENTLİ. Dilin dönüyor mu daha? Sen evet
Sen kötülük ettin bize, boşboğazlık ettin,
Sen, çaldın yiğit sevgisini bizden, sen!
O yoktur artık, tanımaz bizi, ah!
Bir kez bakmıştı bize o görkemli kişi
Pırıl pırıl gözlerle, şimdi
Gene çevirdi bakışlarını gönlüme...
ÜÇÜNCÜ KENTLİ. Yazık!
Biz Saturnus çağındaki yaşlılar gibiydik,
Aramızda barış içinde yaşayan yücenin...
Sevinçliydi her kişi kendi evinde.
Yeterinceydi bütün nesneler.
Neden bastın bize kargışı?
Onun unutulmazlara söylediğini?

Ah! O mutlu olmalıydı,
Söyleyecek bunu oğullarımız, büyüyünce ki
Siz tanrıların bize gönderdiği adamı;
- Bizi öldürdünüz!
İKİNCİ KENTLİ. Ağlıyor! - O daha büyük, daha sevimli,
İlkin öyle geliyordu bana. Ürperdin
Onun karşısında, gördün onu da,
Görmez mi olaydın yoksa, diz çökmedin mi
Önünde? Yere, ey insan!
BİRİNCİ KENTLİ. Oyun mu oynarsın
Saçmalar mısın, neylersin? Böyle
Sürdürmek mi istersin bu işi?
Bana inmen gerek senin!
Ensende boza pişiririm, bana kendini
Tartarus'a attığını söyleyinceye dek...
ÜÇÜNCÜ KENTLİ. Bilmiyor musun yaptığını?
: ^ Daha iyi olurdu
Tapmak soymaya gideydin senin için!
Biz tapmışız ona, buydu doğrusu da,
Ona inanıp tanrıtanımaz olaydık gerçi,
Umutsuz bir yumurcak (veba) gibi
Sarıyor bizi kötü ruhun, yok oldu bizde
. Gönül, söz, bütün sevinçler, onun verdikleri,
Can sıkıcı bir başdönmesi içinde.
Hey, yüzsüzlük! Yüzsüzlük! Azgınlar gibi
Geçmişiz kendimizden, evet sen
Ölüm uğruna sokuldun çok sevilmiş kişiye...
Onulmaz artık, yedi kez ötsen de, ona da,
Bize de yaptığını yapsan, değiştiremezsin...

EMPEDOKLES. Güneş batrnak üzeredir, benim
Sürdürmem gerek bu geceyi, çocuklar.
Bırakın onu; çok oldu çekiştiğimiz.
Olan oldu, boşuna gitti her nesne,
Gelecekte olsun dinlenelim artık...
PAUSANIAS/İşler yolunda mı?
ÜÇÜNCÜ KENTLİ. Ooo, sev bizi gene!
İKİNCİ KENTLİ. Gel, Agrigento'da yaşa, . .
Bir Romalının dediği gibi. Nurna
Yüzünden öyle büyümüş onlar. Gelin tanrısallar!
Sen de bizim Numamız ol! Bunu düşündük
Uzunboylu, sen bir kral olmalısın.
Öyle olmalı, öyle! İlkin ben
Selamlarım seni, bütün ötekiler de öyle.
EMPEDOKLES. Bu çağ krallar çağı değil artık.
KENTLİLER. *(Korkarak.)* Kimsin sen, ey erkişi?
PAUSANIAS. Böyle boşverilir tahtlarınıza
Sizin kentliler!
BİRİNCİ KENTLİ. Anlaşılmaz bir söz,
Şu senin söylediğin, Empedokles.
EMPEDOKLES. Çit mi çekiyor boyuna
Yavruların çevresine yuvadaki kartal?
Görmezler için iyi,düşünmçli,
Onun kanatları altında tüysüz yavrular
Sürer tatlı tatlı tşıyan yaşamlarını...
Gördüler güneş ışığını bile,.
Bu ışıkla büyüyüp gelişmiş kanatlan,
Böyle attı onları yuvadan, bu yolla.
Başladılar uçuşa. Utanın, bir kral
İstediğinizden utanın, yaşlandınız,

Babalarınızın çağında bîr başkası
Olsa gerek onun, yardım edilmez size
Kendi kendinizin yardımcısı olmayınca...
KRİTİAS. Bağışla! Bütün gökçeler katında!
Sen büyük bir insansın, bir yaratıcısın!
EMPEDOKLES. Kötü bir gündü bizi ayıran,
Acheron.
İKİNCİ KENTLİ. Bağışla, bizimle gel! Daha mutlu
Göfünür sana yurdun güneşi,
Başka yerde, erkli olmak da istemezsin
Sana yaraştığınca, birtakım göndermelikler
Var elimizde senin için, yeşil yapraktan
Çelenkler için, bir de güzel adlar,
Eskimeyen özden yapılmış direkler için.
O, gel! Bizim delikanlılarımız olmalı,
Pırıl pırıl, seni yermeyen, sana yardım eden
Yakınımızda oturursun yeter,
Katlanırız bizden kaçınıp bahçende
Yalnız başına kalmak istemene de,
Sana olanları sen unutuncaya değin.
EMPEDOKLES. Ooo, bir kez daha ha! Sen yurt
ışığı
Beni çeken, gençliğimin,
Mutluluğumun bahçelerine,
Düşünmeliyim sizi, ünümün günleri,
Bu ulusla pırıl pırıl, esen olduğum yer...
Biz bağışlanmışız. Siz mutlular! Bırakın beni,
Daha iyi böyle, bakın yüzüme,
Yerdiğiniz yüzüme, yok artık, öyle sayın
Sevgili adamınızı, sevdiğinizi, yanılmasın

Artık, kolay bulanan duygunuz daha...
Sizinle yaşar düşüncem sonsuz gençlikte,
Ben uzak olursam daha güzel çınlar
Bana yaktığınız sevinç türküleri...
Ayrılalım artık delilik, yaşlılık
Bizi ayırmadan, gelmiş saatlerimiz,
Birini bırakın, özel erkiyle ayrılık saatlerini
Günü gününe seçenlerden birini...
ÜÇÜNCÜ KENTLİ. Böyle avuntusuz mu
bırakıyorsun bizi?
EMPEDOKLES. Bana bir taç sundunuz
Ey erkişiler! Alın benden buna karşılık
Kutluluğumu, uzun bir süredir sakladığımı...
Işıyan gecelerde çokluk açılınca üstümde
Güzel evren, yıldızlarıyla kutlu gök
Bir can gibi., sarınca beni çepeçevre,
Daha diri oldu içimde ne varsa,
Günaçımında düşündüm size söylemeyi
Ağırbaşlı, yaşayıcı bir sözü...
Sevinçle sabirsızca çağırdım doğudan
Altın bulutlar yığınını yeni bayrama,
Orada benim türküm sizinle tek başına
Yükselecektir sevinç korosu içinde.
Evet, gönlüm orada geldi kendine
Umut bağladı çağına, olgunlaşmalıydı bence.
Bugün güz günümdür benim,
Kendiliğinden düşüyor yemiş.
PAUSANIAS. Daha önce bunları söylemiş olaydı,
Belki de gelmezdi başına bu işler.
EMPEDOKLES. Avuntusuz bırakmıyorum sizi,

Siz sevgililer! Korkmayın, çokluk
Ürker toprağın çocukları yeniden, yabancıdan,
Bu yüzden evde kapanır çalışırsınız
Sevimli bir hayvan gibi, bitki gibi yaşamaya.
Malvarlığıyla sınırlı, kaygılıdırlar;
Ne yolla başaracaklar diye,
Bir nesneden anlamazlar yaşamda.
Onlar, o korkucanlar göçüp gidecek,
Ölerek dönecekler ilkelerine bir bir,
Yerine yetişen gençlikte, yunaktaki gibi
Serinleyecekler. Büyük beğenç verilmiş
İnsanlara, kendilerince gençlcşiyorlar.
Zamanında seçtikleri
Durultucu bir ölümden sonra
Styx'ten Aeschilos'un çıkışı gibi,
Çıkıyor altedilmez — uluslar.
Verin kendinizi doğaya, almadan sizi o!
Susamışız çoktandır görülmedik durumda:
Evet, hasta bir gövdeden çıkmış gibi
Özlem duyar eskiye Agrigento ilinin ruhu...
Almış göze bunu! Atadan aldığını, kendi
Kazandığını, babanın size anlattığını
Öğrenmiş, yasaları, gelenekleri, eski
Tanrı adlarını unutmuş gözüpekçe, yeni doğmuş
Çocuk gibi açmış gözlerini tanrısal doğada!..
Tin gök ışığıyla tutuştuğunda, ilk kez
Yaşam suyunu memelerinden size içirdiğinde,
— Evren yaşamı sizi kuşattığında,
Barışçı ruhunuza, bir durgunluk gelir
Kutlu bir kır türküsü gibi canınıza,

Sonra güzel günaçımının tadı yüzünden
Işıldatır sizi toprağın yeşili yeniden,
Dağ, deniz, bulut, yıldız, soylu güçler
Bu birbirine benzer kardeş yiğitler
Gelir gözlerinizin önüne, sonra gönül
Savaşçılar gibi bağlar sizi bir işe,
Kendi güzel evreninize, uzatır ellerini size,
Konuşun, mutluluğu bölüşün artık
Siz sevgililer! Bölüşün eylemi, ünü,
Şu birbirine gönülden bağlı
Birbiri için yaşayan Dioskurlar gibi,
Şu sessiz uzun direkler üzerinde (*)
Düzenle geçen yeni yaşam gibi,
Bir bağlılık kuruyor aranızda yasa.
Sonra siz değişen doğanın yüceuslan!
Siz sevinçliler çağırın özgür ulusu bayrama,
Konuksevercesine! Tatlılıkla! Severek verir
Ölümlü iyi olanı, gizlemez, esirgemez
Ondan memeyi uşaklık.
PAUSANIAS.-Ey baba!

EMPEDOKLES. Yürekten anılırsın ey toprak gene
Karanlığından fışkıran çiçek gibi
Açılır sana, şükredenlerin al al olur
Yanakları, çıkar yaşam dolu göğsünden,
Mutlu mutlu gülümsemeler.
Sonra —-,—
Sevgi çelenkleri sunarlar sana,
Pınar akarken çağlar, kabarır kutlamalar

(*) Sütunlara işlenmiş yaşama tablolarını anlatmak istiyor.

Arasında ırmak, yankılarla uğuldayan kıyı
Çınlar sesinle, ey Okyanus baba, gene sana
Bir övgü türküsüdür derin sevinçten doğan.
Bir göksel yakınlık içinde sezilir yeniden,
Ey güneş Tanrısı! insanın yüceusu, seninle
Senin olduğu gibi kurmuş kurduğunu.
Beğençten, yüreklilikten, dipdirilikten
Eylemler kolay gelir ona ışıkların gibi.
Artık ölmez güzel olan üzüntülü - dilsiz
Bir gönülde. Uyur çokluk **soylu çiğit gibi.**
Bir **ölü** kılıfı **içinde ölümlülerin gönlü,**
Gelmiş çağı, **severek kuşatıyor**
Onu boyuna hava,
———soylu kartallarla içiyor
Gözleri doğan günün ışığını, kutlamıyor
Artık düşe dalanları, cimrice besleniyor
Nektar'la, günü gününe sunduğundan
Doğa tanrılarının uyuklayan varlığa...
Yorgun düşünceye değin çetin bir itim
Yüzünden onlar, soğuk sevinçlerinde gönül,
Yakalanıncaya değin Niobe gibi,
Ruh daha güçlüce sezer bütün kaygılan,
Unutmaz geldiği kaynağı yaşam
Arar diri güzelliği, seve seve açılır
Arı duru olanların varlığında...
Sonra ışır bir yeni gün, ah!
Bambaşka bu, umutsuz bir çağdan sonra
Sevgiliye kutlu bir görüşmede,
Ölmüş sanılan sevgide, bağlanır gözü,

———onlar! '
Çoktandır yoksunluğu çekilen, dipdiri,
iyi Tanrılar ----- . . ı *
— yaşam ırmağıyla iner aşağı!
Kal sağlıcakla! Ölümlünün sözüdür bu,
Bu saat, sizinle onu çağıran
Tanrıları arasında bocalar ölümlü...
Ayrılık yolunu bildiriyor ruhumuz, bir de
Bir daha dönmeyecek olan doğru söylemeyi...
KRITIAS. Nereye? Yaşayan Olympos'ta,
Onu benden, bu yaşlı kişiden,
Böyle delicesine son kez olsun ayırma!
Yakındaysan halk içinde gör işini,
Sıçra dallara yemiş topla yeni ruha...
EMPEDOKLES. Uzakta olsam bile konuşur
Gök çiçeklerim ışıldayan yıldızlarımın yerine
Topraktan kat kat eşkin çekenler
Tanrısal bir varlık olan gerçek doğa
Gereksemez konuşmayı, yalnız bırakmaz sizi,
Bir kez yaklaşmayagörsün,
Çözülmez ondan bakış çağlar boyunca
Gösterir etkisini başarıyla göksel alevi.
Mutlu Saturnus günleri yeniden
Şöyle erkekçe erkekçe geldiğinde
Anar geçen çağlan, yaşar, yeniden
Isıtır yüceusu, atar söylentisini!
Bayram gel, bahar ışığından yükselen türkü,
Gölgeliklerden çıkan unutulmuş yiğitler
Evreni gibi, altından üzüntü bulutlarıyla
Dal anılara, anın sevinçlerinizi! -

PAUSANIAS. Sen mi? Sen mi? Ah! Anmak istemem
Onu bu mutluların önünde -
Yermesinler olacak olanı diye.
Hayır! — yapamazsın onu...
EMPEDOKLES. İsteyin! Çocuksunuz siz, bilin
Neyin kavranılır, neyin doğru olduğunu,
Aldanıyorsun! Söyleyin, siz budalalar!
Erkin ne olduğunu, daha güçlüdür sizden erk,
Yardımda da bulunmuyor gene. Yıldızlar gibi
Durmadan gidiyor yaşam bütünlenme yolunda.
Tanımaz mısınız sesini tanrıların? Önceden
Dinleyerek öğrendim ana-ata dilini ben,
Daha ilk solukta, ilk bakışta daha
Öğrendim onu, gördüm anladım bu dilin
Daha yüksek olduğunu insan sözünden.
Yukarı! Çağırdılar beni, her solukcuk
Daha güçle kımıldatıyor kaygılı özlemi,
Daha çok kalmak isterdim burda,
Ne olurdu! Bir delikanlıcığın çocukluk
Yılları oyunundan beceriksizce tat alışı
Gibi olaydı bu da. Hey gidi! Ruhsuz,
Uşaklar gibi dolaştım gece utanç içinde,
Bir sizin, bir de tanrılarımın önünde. -
Yaşadım ağaçların doruğundan yağan
Tomurcuk gibi, karanlık yerden fışkıran
Çiçek gibi, ekin gibi, altın yemiş gibi,
Böyle yorulup tükenmekle vardım sevince,
Böyle gönüldeşçe indi göksel güçler aşağı...
Toplanıyorlar derinde, doğa
Senin yergilerinin kaynakları, sevinçlerin,

Geldiler göğsümde dinlenmeye,
Düşündüm derin derin güzel yaşamı,
Bir beğençti bunlar, yalvardım
Bir teki için tanrılara yürekten.
Katlanmazdım artık kutlu mutluluğuna
Sarsılmadan gençlik gücü içinde,
Deliliğin yüzünden cennetin
Ruhun özü olacaktı dersin,
Daha sonra bana bildirmek için
Beklenmedik bir alınyazısı gönlüme
Göndereceğini, artık gelmiş arınma günü,
Göründü belirtiler, böyle iyi bir saatte
İlerliyorum yeni gençliğe doğru,
Bununla kurtaracaktım kendimi,
insanlar arasında tanrılar gönüldeşi
Bir oyun, bir alay, bir eğlence konusu
Olmadan, bunu siz yaptınız bana,
Özgür bir ruha yetti bu bir kezlik
Andırma, evet bu bir kezlik!
Anlamayaydın onu, bir koşu atı olurdun
Kamunun, mahmuza aldırmayan,
Gerekli kırbacı bekleyen ancak.
Bu yüzden istenmez adamın dönüşü,
Sizi sevenin, sizce bir yabancı gibi olan
Pek kısa bir süre önce doğan!
Evet, istenmez onun bir ölümlü olarak
Kutluluğuna, ruhuna güvenmesi!
Bir güzel ayrılık gerekti bizim için,
Artık ben de size en çok sevdiğim
Göğsümden gönlümü çıkarıp verebildim.

Bu yüzden olmadı! Daha ne yapabilirdim
Yanınızda?
BİRİNCİ KENTLİ. Öğütün gerekli bizim için.
EMPEDOKLES. Sorun bu delikanlıya! Utanmay
Taze ruhtan doğar en bilgece olan,
Büyüklük bakımından.
Ağırbaşlılık içinde, taze kaynaktan aldı
Rahibe eski Pythia'yu biliciliklcri,
Delikanlılar tanrılarınızdır sizin. -
Sevgilim! Başüstündc yerin var, benimle kal,
Ben günaçımı bulutuydum yalnız,
Başıboş, geçici! Uyuyordu o,
Tek başıma çiçek açtım, ne evren açmıştı
Ne sen, sen ışıyan günde doğdun...
PAUSANIAS. Oh! Susmayalım!
KRİTİAS. Derin derin düşünme,
İyi insan! Kendinle bizi de yakma...
Gözümün önünde karanlık, göremem
Neye başladığını, söyleyemem: Kal diye!
Bir gün değişti. Bir an yakalamış bizi
Olağanüstü, gidiyoruz böyle,
Kaçkınların kaçkınla gittiği yere.
Uzunboylu düşünülmüş gibi geldi bize
Bir saatin mutluluğu önceden,
Bizi görkemli kılan bir saattir o yalnız;
Biliriz onu ancak geçmişte göreceğimizi,
Bırak! İstemem güçlü kişinin ruhunu yermek,
Gördüğüm bu günü de, seni de bırakmam gerek,
İlgilendirirse beni bakarım ancak.
ÜÇÜNCÜ KENTLİ. Hayır! Hayır!

O gitmez ellerin yanına, aşıp denizi
Gitmez Hcllas kıyılarına, ya da Mısır'a;
Çoktandır onu görmeyen erkek kardeşlerine.
Büyüklere, bilgelere. - Yalvarın ona,
Yalvann ki kalsın, yerdi beni,
Ayrılıyor gözleyici bu sessiz adamdan,
Kutlu korku salandan, yaşam yüzünden benden,
Daha aydınlık olacak içinde o, geçen çağdaysa
Karanlık, sen görürsün,
Taşırsın onu içinde büyük alınyazın diye,
Severek taşırsın onu, alımlıdır düşündüğün...
Düşün seni sevenleri de,
Arı duru olanları, başkalarını, yanılan
Sonra pişman olanları da, sen iyi kişi!
Çok nesneler verdin bize, sensiz olur mu?
Ey iyi kişi bir sürecik olsun
İzin vermek istemez misin bize?
EMPEDOKLES. Ey sevgili nankör! Yeterince
verdim,
Yaşamak istiyorsunuz artık, yaşarsınız,
Soluğunuz olduğu sürece, ben yaşamam...
Atmak gerek bu konuşturan nesneyi.
Odur tanrısal doğayı ortaya koyan,
insanları tannsal kılan, böyle tanır
Onu pek araşırıcı olan kuşak gene.
Doğanın beğençle gönlünü doldurduğu
Ölümlü; açıklamış doğayı,
Çatlatıyor doğa kabını,
Artık yaramaz başka bir gerekseyişe,

Bir tanrısallık vermez insan yapıtına.
Bırakın ölsün bu mutlular, bırakın.
Özel gücü, saçmalığı, alçaklığı içinde
Göçüp gitmeden, özgürler uygun bir zamanda
Severek adar kendini tanrılara. Bu benimdir.
Çok iyi bilirim almyazımı, çok önce
Gençlik gününde açıklamışım onu,
Saygı duyun bana, bulamazsınız yarın beni,
Söyleyin: O, yaşlanmaz, günleri saymaz,
Yaramaz işine kaygının, sayrılığın,
Geçip gitti görünmeksizin kimseye,
İnsan eli gömmedi onu,
Gören göz de yoktur onun külünü
Yaraşmaz ona başka bir nesne, önünde,
Işıyan günde mutlu ölüm saatinde
Atmış yüz örtüsünü tanrısal varlık
Işık da, toprak da sevmiş onu, onun özünü,
Evren tini uyandırmış özel ruhu,
Ondadır bütün bunlar, ölerek döneceğimde...
KRITIAS. Yok! Yakarmaya aldırmaz o,
Utanır ona bir söz söylemeye gönül...
EMPEDOKLES. Gel, uzat ellerini bana, Kritias!
Sizler, evet sizler bütün! - Sen kalıyorsun,
Daha, ey sevgili, akşama değin gönüldeşler
Yanında, sen boyuna gönülden bağlı delikanlı!
Üzülme! Kurtuluştur benim sonum, öyle - ey hava,
Yeni doğanları kuşatan hava, yukarda
Yeni yolda yürürken ağır ağır,
Alırım öcümü, bir gemici gibi, yaklaşırsa

Anaadanın (*) çiçekli ormanına,
Soluk alır böylece seven göğüs, onun
Yaşlanmış yüzü yeniden açıklar
ilk beğencin anısını, koyar ortaya!
Evet - ey unutulmuşluk! Barıştırıcı kadın! -
Yetkin bir sunuştur bana can, siz sevgililer!
Gidin, selam edin ataocağı kente,
Onun kırlarına, güzel bir günde
Tanrılar bir şenlik getirirse doğaya,
Siz de çekip gidin kutlu koruluğa,
Apaçık bir eğlentiden doğan içli
Türkülerle sizi sarışı gibi korunun
Bir ses çalkalanır türküde benden,
Güzel evrenin sevgi korusunu dolduran
Bu gönüldeş sözü severek duyarsınız yeniden,
Böylesine alımlıdır söylediğim gibi,
Bu aralık, duramam burada, zaman az,
Belki de duyar ışığın parıltısı, onu,
Sessiz pınarda, ışıyan bulutlarla yukardan
Size bağışta bulunmak isteyende.
Siz, evet düşünün benim olanı...
KRITIAS. Ey kutlu kişi!
Parmağımı ağzımda bıraktın, kutlu kişi!
Yücelemek isterim seninle oluşageleni,
Bir ad vermek istemem ona...
Gerekli mi olması? Böyle ivedice
Olmamış ne varsa. Agrigento'da yaşadığından
Önemsemiyoruz onu, bizce benimsendin artık,

(*) Sicilya olsa gerek.

Biz düşünmeden önce, geldi gitti sevinç,
Ölümlüler duymadı bunu, ruh
Sormaksızın ilerliyor yolunda.
Ah, senin orda olduğunu söyleyebilir miyiz?
(Hepsi gider.)

Beşinci Sahne

Empedokles. Pausanias.

PAUSANIAS. Olan oldu, bırak beni de gideyim.
Sence kolay olacak!
EMPEDOKLES. Şöyle bir doğrul!
PAUSANIAS. îyi biliyorum söz etmem gerekmez
Bu kutlu yabancı üstüne
Bağlamak istemem gönlümü içimde.
Onu boşa çıkardın, kendinden ayırdın -
Benimle bir gibi geliyor bana.
Ben bir toy çocuktum, görkemli,
Bana gönüldeşçe bir konuşmada
İyice bir beğençle eğilim gösterdiyse
Bunlar çoktandır bilinen birinin sözleriydi.
Olan oldu! Ey Empedokles!
Adınla sesleniyorum sana, tut kaçanı
O yürekten bağlı elinde,
Bak! Daha yanımdadır o,
Artık bırakamazsın beni, ey sevgili!
Mutlu gençliğin canı! Yoksa beni
Çepeçevre sardın mı, ben sana bu gönlü
Başarı sevinci, büyük umutlar içinde

Açtım mı? Tanımıyorum artık seni.
O bir düştür, inanmıyorum ona...
EMPEDOKLES. Anlamıyor musun onu?
PAUSANIAS. Gönlümü alıyorum ben,
Bağlı, senin için bencil olan, kızan, vuran.
EMPEDOKLES. Senin ünün öyle kaldırır, benim de
böyle.
PAUSANIAS. Ün yalnız ölümde mi var?
EMPEDOKLES. Duydun sen de,
Ruhun da gösterdi sana,
Benim için yok başka yolu.
PAUSANIAS. Ah! Doğru mu?
EMPEDOKLES. Beni ne yolla
Tanıdın?
PAUSANIAS. *(İçinden.)* Uranüs'ün oğlu olduğun
için!
Bunu neden soruyorsun?
EMPEDOKLES. *(Sevgiyle.)* Benim de uşaklar gibi
Alçakların gününü görerek mi ölmem gerek?
PAUSANIAS. Hayır!
Senin büyücü ruhunda olmayı istemem,
Seni yermeyi de istemem, sevginin acısı
Bana çektirilse bile, ey sevgili! Öl de
Bunu göster bana kendiliğinden, öyle gerekse.
EMPEDOKLES. Anladım artık, sen beni sevinçsiz
Bırakmayacaksın gideyim, ey yiğit kişi!
Acı nerede? Çevrelemiş başını senin
Tan kızıllığı, bir kez daha gönderdi
Gözlerin güçlü ışınlarını bana.
Evet ben, öpeyim dudaklarını, ben,

Bu sözverişlerin yüzünden güçlü olacaksın
Aydınlık saçacaksın, can içinde, alevde
Gezineceksin, ey gencecik yalım,
Seninle yükselecek kutlu göğe...
Evet! Ey sevgili! Yoksa yaşamazdım seninle,
Bu yumuşak gök altında
tik altın başarılardan bir gönüldeş bakışı
Çevrilmiş üstümüze, biricik,
İşte bu yüzden benim sessiz koruluğum,
Sofam bildirecek sana bunları,
Önceden gelirsen oraya baharda.
İkimizin arasında olan can,
Sarar seni çepeçevre, şükürler olsun ona,
Evet ona şimdi. Ey oğul! Canım oğul!
PAUSAN1AS. Baba! Teşekkür etmek isterim
Bir daha girerse yüreğime o acı.
EMPEDOKLES. Evet, sevgili.
Sevinç sürüp gittikçe güzeldir, teşekkür de,
Ayrılanlar bağışlanır ayrılanların yanında.
PAUSANIAS. Oraya gitmek gerekli mi?
Anlamıyorum.
Sen anlıyor musun? Kimdir yardımcın?
EMPEDOKLES. Baskı altında değilim ölümlülercc.
Korkusuz iniyorum gücüm içinde
Buğday yolundan aşağı, mutluluğum,
Ayrıcalığım budur benim.
PAUSANIAS. Bırak! Bana böyle
Korkunç nesnelerden söz açma! Bak soluyorsun,
Gönüldeş sözü duyuyorsun, fışkırsın
küreğinden yaşamın değerli kanı.

Güvenle bakarsın, evren aydınlık çepeçevre,
Gözlerin ışıl ışıl tanrıların önünde.
Özgür yıldızlar üstünde esenlik verir,
Pırıl pırıl ışıldatır seni gök,
Sen alımlısın! Senin yüceusun yeryüzü.
Göçüp gitmeli bütün nesneler!
EMPEDOKLES. Geçip gitmek mi?
Evet bu buz bağlayan ırmak gibi
Durup kalmaya benzer. Çılgın varlık!
Uyur, kalır kutlu yaşam özü bir yerde,
Bağlamak mı istersin onu, sen, salt olanı?
Üzüntü vermez sana boyuna, sevinçli olan,
Bir kez bile tutuklu evinde
Umutsuzluk içinde durur kendi yerinde.
Sorar mısın nereye gereklidir
Tüketmeden evrenin tadını çıkarması? -
— Git içeri,
Bir yemek hazırla, son bir kez daha
Tadayım ekini, samanın gücünü,
Bir teşekkür sevinci olsun ayrılışım,
Biz, beni seven Musalara, yiğitlere
Övgü türküleri yakalım - sen de oğul!
PAUSANIAS. Coşturdu beni sözün, uymalıyım sana,
Boyun eğmeliyim, elde olmadan...
(Çıkar.)

Altıncı Sahne

Empedokles.

EMPEDOKLES. Hey! Jüpiter, kurtarıcı! Yaklaştı
Yaklaştı saatim, gelsin artık oyuklardan
Güvenli ulağı gecemin,
Akşam yeli, gelsin bana sevgi ulağı.
Gelecek! Yollandı! Artık çarp ey yürek,
Dalgalan, ruh üstündedir senin
Işıldayan yıldızlar gibi,
Gökteki yersiz yurtsuz bulutlar gibi,
Boyuna kayıp giden, dolaşıp duran.
Ne oldu bana? Şaşıp kalmışım yaşamaya
Başladığımdan bu yana, durum bambaşka,
Şimdi varım, varım - bu yüzden o da vardı,
Seni bu sofuca sessizlik içinde
Başka bir tutku mu kapladı?
Bu yüzden mi kolaydı sence yaşamak,
Yoksa sonunda yetkin bir eylem içinde
Üstün gelen bir kişi sevinci mi bulurdun?
Geliyorum, ölmek mi? O ancak karanlığa
Atılan bir adım, görmek istedin onu gözüm!
Sen, elinden geleni yaptın bana,
Ey iyiliksever! Gece bir süre gölge
Salmalı başıma, oysa ne de sevinçle fışkırıyor
Yiğit göğüsten yalım, bir dileği mi var
Ürperenin? Ölürken tutuşturuyor beni
Yaşam, sen de ölüm sağrağını sunuyorsun
Bana, köpürüp taşan, ey doğa! Bununla

İçiyor toyunun coşkunluğun son alevini!
Kıvançlıyım ben, aramıyorum artık
Adak yerimi, içindedir benim...
Ey İris yayı! Batıp çıkan suların üzerinde
Gümüş bulutlarda yükseldikçe böyle dalga
Senin gibidir benim de kıvancım!

Yedinci Sahne

Panthea. Dclia.

PANTHEA.————insan sapıtması!
Gönlünü yapmadın onun,
Sen anlamsız adam! Ne verdin ona,
Sen, ey zavallı? İmdi adam
Yaşayıp gidiyor kendi tanrıları arasında,
Şaşıp kalır budalalar, tanrılar
Onun için yüksek bir ruh yaratsalar
Yoksa boşuna değildir ey doğa
Bütün ona verdiklerin!
Gelip geçicidir senin sevdiklerin,
Ötekiler de, çok iyi biliyorum!..
Geliyorlar, büyüyorlar, bilmiyor bir teki bile
Ne olduğunu, böyle de yok oluyorlar,
Mutlular gene, ah! Bırakın onları...
DELIA. Güzel değil mi
İnsanların yanında oturmak? Bilmez
Bundan başkasını gönlüm, dilenir
Bu bir tekin içinde,
Üzücü bir durum değil mi

Gözümün önünde kavranılmasın sonu,
Senin ona çek git demen, Panthea?
PANTHEA. Gerekliydi bence! Kim ister onu
bağlamak?
Ona benimsin demek?
Onun kendi diriliği,
Ruhu bir yasadır kendince.
Onun kurtarması gerekir onu yeren
Ölümlülerin namusunu,
Ona baba gök kollarını açarsa
Biraz oyalanmak gerekmez mi?
DELIA. Bak! Ne görkemli,
Ne gönüldeşçedir yeryüzü.
PANTHEA. Evet görkemli, daha görkemli şimdi.
Sizden bir yürekli kimsenin aynlması
Bağışlanmaz bir durum olmasa gerek.
Evet çok oyalandı durdu
Senin yeşil tepelerinde biri,
Sen değişmektesin!
Bakıyor dalgalanan tepelere yukarı
Engin denize aşağı!
Çıkaramıyor tadını son sevincin
Belki de görmeyeceğiz onu, iyi çocuğu!
ilgilendiriyor beni de,
Severek başka bir nesne istiyorum.
Utanıyorum doğrusu.
Öyle yapıyor, evet! Yoksa o kutlu değil mi?
DELIA. Kimdir şu delikanlı,
Tepeden aşağı inen?
PANTHEA. Pausanias! ah!
Gerekli miydi babasız olmamız gene?

Sekizinci Sahne

Pausanias. Panthea. Delia.

PAUSANIAS. Nerdedir o? Ooo, Panthea!
Sen ona saygı duyar, ararsın da,
Bir kez görmek de isterdin onu,
O verimli gezgini, bir ondan
Yararlık görüldü yol bulmada, ünle,
Sövüp saymadan kimse gidemedi o yolu.
PANTHEA. Ondan dolayı mutlu, büyüktür o yol,
Her kişiyi korkutan öyle mi?
Nerdedir o?
PAUSANIAS. Beni gönderdi, bir daha görmedim.
Yukarda dağda çığırdım onu.
Bulamadım gene de...
Geri dönmüştür besbelli. Gece oluncaya değin
Gönüldeşçe sözler verdi bana kalmak için.
Ah bir gelse! Oklar gibi uçup gitti,
Pek mutlu saatler geçti.
Yeniden kıvanç duyacağız onunla
Bilirsin sen de Panthea, onu,
Bir kez gören o soylu yabancı kadını;
Görkemli bir göktaşını.
Ölümden dolayı, siz ağlayanlar!
Duydunuz mu? Bakın ona
Çiçekleri, yüksek tepeleri içinde,
Üzüntülü mü, değil mi,
Ölümlerle korkunç gelen,
Mutlu bir göz önünde pırıl pırıl olan.

DELIA. Ne denli seversin onu?
Boşuna yakarmadın mı ağırbaşlı kimselere?
Daha güçlüdür yakarış, o delikanlıdır,
Güzel bir basan olacaktı senin için!
PAUSANIAS. Ben ne istemiştim? İlgilendirir
Ruhumu bir karşılık verirse
Dileğinin ne olduğu üstüne...
Sevinç verir onun yadsıması ancak,
Daha derin yankılar uyandırır gönül
Onun olağanüstü varlığına bağlandıkça...
İnan bana, kötü bir inandırış
İçin değil bu,
Yeniden yaşamaya başlarsa.
Çokluk kendi evreninde
Sessiz durduğunda, onu
Yüksek bir yeterlilik içinde görürdüm,
Düşünür kara kara,
Devingen, dopdoluydu ruhu bence,
Sczinleyemcdim, ürküttü beni
Elle tutulmaz olanın gerçekliği.
Kesin bir söz döküldü dudağından,
Sonra bir kıvanç göğü çınladı ardından
Onda, bende, karşı durulmazca sardı beni,
Özgür sezdim kendimi.
Ah, yanılabilirdi, yürekten anladım
Tükenmeyen gerçekleri böylece,
Öldü küllerinden bana doğru pırıl pırıl
Bir yüceus ışıldayıp yükseldi.
DELIA. Tutuşuyorsun büyük tin! Büyüğün
ölümüyle.

Güneşleniyor oysa seve seve
Gönülleri ölümlülerin yumuşak ışıkta
Göz veriyor görmezlere bile.
Söyle nedir yaşayan, sürüp giden?
Fırlatıyor alınyazısı en sessizleri dışa,
Kımıldandılar aralarında
Sezdiler sevgililerin kovulduğunu gene,
Ölüp gitti umutlar içinde gençlik.
Çiçek aşısında kalmadı bir diri -
Ah! İyi kimseler ayak bastılar
Yokedici ölüm tanrılarının yöresine,
Beğençle gittiler oraya
Bir de küçümsediler bizi üstelik,
Ölümlüler yanında oyalanma yüzünden.
PAUSANIAS. Yargı mı giydiriyorsun?...
DELIA. Ey, neden bırakıyorsun
Ölmeye yiğitlerini doğa,
Böyle kolaylık neden?
Yalnız, Empedokles, seve seve
Adadın kendini, evet seve seve.
Altüst ediyor güçsüzleri alınyazısı,
Ötekiler, güçlüler saygı duyuyorlar
Göçmeye, kalmaya, çelimsizler gibi olacaklar.
Denendin iyice,
Sen ey görkemli! Çektiğin acıyı,
Çekmez bir uşak bile,
Zavallılar; öteki dilencilere
Gezdirin yurdu.
Evet! Doğrudur bu,
Kovulanlar

Yoksunlar değil
Sizin sevgilileriniz gibi ey tanrılar,
Bir kez küçümsenseler de!
O, güzel olanı benimsedi...
PANTHEA. Doğru değil mi?
Ne yapmaması gerekirdi?
Gerekli midir boyuna
Üstün gücü olan hınç duyduğunuz
Bir yüceus için uzunboylu yaşama,
iğne batarken ona?
Hız veriyor ağrılar uçuşuna,
Bir araba yöneticisi gibi,
Yolda başlarsa tekerden duman çıkmaya
Koşar korkuya uğrayan bir saçak altına
Daha hızlı!
DELIA. Böyle kıvançlı mısın Panthea?
PANTHEA. Kutlu güç yalnız çiçek açımında
Erguvan bolluğunda değildir,
Acıyla beslenir yaşam, kız kardeş!
içer benim yiğitim gibi,
Ölüm sağrağında bile mutludur o!
DELIA. Yazık! Böyle avunmak gerekir mi
Ey çocuk?
PANTHEA. Yok! Bana kıvanç verir kutlu olan
Ortaya çıkması gerekirse,
Korkunç olan da görkemlice çıkar ortaya.
Onun gibi yiğitlerden birkaçı
Gitmemiş mi tanrıların yanına?
Korkarak, bağırıp ağlayarak
Geldi halk dağdan, görmedim

Bir kimsenin onu yerdiğini,
Duymuşlar bütün olanları,
O kuşkucular gibi kaçıp gitmemiş, gizlice,
Onlara acılar içinde bile
Güler yüz göstermiş konuşurken!
PAUSANIAS. Böyle şenlikle batar,
Yıldızlar! Onların ışığından
içerek mi ışıldar oylumlar?
PANTHEA. Evet şenlikle batıyor o erkişi -
Daha kıvançlı, daha parlak oluyor bile.
Neden üzülürüm? Aydınlanıyor
Işıyan Ruh!
Işık saçıyor sana, batarken bile,
Ağırbaşlı sevgilin, doğa!
Sana bağlı kalan, senin adağın!
Sevmiyor seni ölüm korkusu saçanlar,
Aldatarak bağlıyor gözlerini kaygı,
Senin göğsünde çarpan
Onların yüreği değil artık, onlar
Kumdular, ayrıldılar senden - ey kutlu bütün!
Dipdiri! İçten olan! Şükür sana,
Odur senin ölmez olduğunu gösteren!
Gülerek atıyor incilerini denize
Kendinden gelenleri, o yiğit...
Böyle olmalıydı.
Böyle istiyor can,
Olgunlaşan zaman.
Bir kez gereksemişiz böyle
Olağanüstünün görmezlerini...
PAUSANIAS. Büyüktür onun tanrılığı
Adak oluşu büyük!

EMPEDOKLES'İN ÖLÜMÜ

(İkinci Bölüm)

Kişiler

Empedokles
Pausanias
Panthea
Delia
Hermokrates
Mekades
Agrigentolular:
  Amphares
  Demokles
  Hylas

Olayın birazı Agrigento'da, birazı Atina'da geçer.

BİRİNCİ PERDE

Birinci Sahne

Uzakta Agrigento korosu. Mekades. Hermokrates.

MEKADES. Duyuyor musun içmiş halkın sesini?
HERMOKRATES. Onu arıyorlar.
MEKADES. Adamın ruhu
Ne de güçlü onlar arasında besbelli.
HERMOKRATES. Biliyorum kuru ot gibi
Tutuştuğunu insanların.
MEKADES. Biri kımıldatıyor yığını, bence,
Jüpiter şimşeğinin ormanı
Sarışı gibi, korkunç...
HERMOKRATES. Bundan dolayı bağlayalım
İnsanların gözlerini,
Hızla yanaşmasınlar ışığa.
Artık çıkamaz ortaya
Tanrısal bir nesne onların önünde.
Bir dirilik
Bulamaz gönülleri.
Bilmez misin eskileri,

Göğün gözdeleri denenleri?
Beslerler yüreklerini
Evrenin güçleriyle,
Ölümsüz kişi pek yakındı
O yüce varlıklara,
Bu yüzden eğmezdi başlarını
Kendini beğenmişler bile,
Bu güçlülerin önünde
Tutunamazdı bir başkası,
Değişiverdi karşılarında.
MEKADES. Oda mı?
HERMOKRATES. Budur onu güçlü kılan...
Tanrılarla bir güvenlik
İçindedir o...
Halkın kulağında çınlıyor sözü,
Bir gelirse Olympos'tan,
Şükürler ederler ona,
Odur gökten ılgarlayan
Yaşam alevlerini,
Ölümlüler önüne koyan,
MEKADES. Bundan dolayı tanımlıyorlar onu.
Onların tanrısı olmalı o,
Onların kralı.
Onlar söylüyor
Apollo'nun Troyalılara
Bir il yaptığını,
Bu daha iyi olmuşmuş,
Yüce bir kişi yardım ediyormuş yaşama.
Gene anlaşılmaz sözler söylüyorlar
Onun üstüne pek çok,

Ne yasa dinliyorlar,
Ne gerekçe, ne töre.
Bir şaşkın yıldız olmuş
Halkımız, korkuyorum,
Geleceği gösteren bir belirti bu,
Bu sessiz duygu içinde
Ne civcivler çıkaracak daha.
HERMOKRATES. Sus, Mekades!
Öyle olmaz o.
MEKADES. Sen daha mı güçlüsün?
HERMOKRATES. O daha güçlüdür,
Bu yüzden anlıyor güçlüleri
Bu az bulunur kişiyi çok iyi tanırım.
Mutlulukla büyümüş,
Başlangıçtan bu yana
Özel bir anlam verilmiş ona,
Budur onu yanıltan,
Çekecek acısını,
Ölümlüleri çok sevmenin...
MEKADES. Yerilmişim ben,
Onunla daha sürüp gidemez bu durum,
Yeler sürdüğü.
Başarı sağlarsa da gene o yıkılır ilkin.
HERMOKRATES. O daha önceden yıkılmıştır...
MEKADES. Ne diyorsun?
HERMOKRATES. Görmüyor musun?
Ruh yoksulları .şaşırtmış o yüce tini,
Görmezler de yol göstereni.
Fırlattı ruhu halkın önüne, yürekten
Açıkladı tanrıların yeğgörüşünü topluma

Hınç duyarak eğlendi boş yankıyla
Yeterdi bir ölü göğsünden çıkan ses
Çılgınlara, bir süre katlandı ona,
Üzüldü, dayandı, bilmiyordu bu ara
Nerede olduğunu.
İlerlemiş halkın sarhoşluğu,
Titreye titreye dinlediler bunu,
Bir söz yüzünden titrediğinde göğsü
Dediler ki: Biz böyle dinlemeyiz tanrıları!
Benim sana vermediğim adları verdi
Uşaklar kendini beğenmiş bir acı çekene.
Sonunda içmiş ağuyu susayan kişi,
Zavallı, bilmezdi onun anlayışına
Göre düşünmeyi, benzerini bulmayı,
Azgın b'r u n' e avunuyordu.
Görmez oluyordu onlar gibi,
Şu anlayış[12] saçmalıklara inananlar gibi,
KesilnriŞti güçten,
Bir gece düştü yola, bilmiyor kurtulmayı.
Biz yardım ediyoruz ona.
MEKADES. Güvenin var mı bunda[7]
HERMOKRATES. Tanırım onu.
MEKADES. Saygısızca bir dedikoduyu
Ansıdım onun yaptığı, son kez
Agoradayken o. Bilmiyorum,
Önce ne demişti ona halk.
Ben zamanında gelip uzakta durdum.
Siz ünlediniz beni, o da karşılık verdi,
Doğrusunu yaptı bu konuda,
D0ğadilsizdir gerçi,-

Güneş, hava, toprak, bir de çocukları
Yaşarlar birbirinin çevresinde, yabancıl...
Yalnız başına yaşayanlar ilgi duymadı ona.
Boyuna güçlenerek tanrıların ruhunda
Özgür, ölümsüz güçleri evrenin
Gezinirler başkalarının
Geçici yaşamı çevresinde.
Öyle ki yaban bitkileri
Ayak basılmamış toprağa,
Bütün ölümlüler de
Tanrıların kucağına ekilmiştir,
Eli sıkıca beslenmişler, bir de
Ölü doğmuş toprak, bir bekleyen
Yoksa, yaşamı uyandırıcı,
Benimdir bu ülke.
Birleştirmek için ölümlülerle tanrıları
Bende değişiyor güçle ruh
Daha sıcak kuşatıyor sonsuz güçler
Ölmekte olan yüreği, daha güçlüce
Kök salıyor özgürlerin ruhundan,
Gezen insanlar, uyanıktır o! Evet ben
Yoldaşıyım yabancının,
Bilinmeyen deyin sözüme,
Yaşayanların sevgisini taşırım,
Bırakın, birlikten yoksun olanı,
Ben başkalarından almış,
Bağlamışım can vererek, yola koymuşum
Gençleştirerek duraklayan evreni,
İşte böyle söyledi o kendini beğenmiş...

HERMOKRATES. Bu da azdır, kötü içinde uyuyor
onun,
Tanırım onu, tanı gökyüzünün
O pek mutlu şımarık oğullarını,
Onların ruhlarından başkası sevmez onu...
Bir kez tedirgin etmiş onları, dışa bakış -
Kolay incinir
Yumuşak yürekliler -
Kimse alamaz gönüllerini daha,
Yaka yaka oyar onu bir yara, onulmazca,
Kabarır yürek. O bile! Sessiz görünür,
Kıpkızıl olur, yoksul halk ondan
Yüce özü alalıdan —
Göğüste tiranca tutkuyu bulalıdan beri...
O ya da biz! Bir yıkım değil,
Böyle adarız onu: Göçmeli
O bile!
MEKADES. Kışkırtma onu! Bir yerde kapamayın,
Boğulmasın, bırakmayın, sıkışan yalımı!
Bırakın onu! Engel olmayın ona! Bulamaz
Onu, atak bir işte, kendini beğenmiş kişi,
Ancak sözle suç işleyebilir o,
Ölür bir çılgın olarak, pek dokunmaz
Bize. Bırak düşe dalarak uçsun!
Güçlü bir rakip onu korkunç yapar,
Böyle sezer gücünü, sonra —
HERMOKRATES. Ondan, her nesneden
korkuyorsun, zavallı adam!
MEKADES. Ancak bana yaraşır pişmanlık,
Esirgenecck olanı da esirgerim seve seve.

Gerekmez her nesneyi bilen toyun bunu,
Her nesneyi kutlu kılan kutlu kişi de öyle...
HERMOKRATES. Anla beni, ey toy çocuk!
Çekiştirmeden önce, söyledim sana
İnsan düşecek, inan bana, esirgenmeliydi oysa,
Ben de senin gibi olacaktım çokluk!
Oku bunu; insan ruhu yıkıcı
Bir ateştir, kılıçtır, bilmez susmasını,
Bu tanrısal ruh, gizemini koruyamazsa.
Sessiz durur, kendi derinliğinde dinlenir,
Verir gerekeni: İyilikseverdir, oysa
Bir de boşanmayagörsün bağlarından
Yutucu bir alev kesilir gider.
Bırakır onunla ruhunu da, tanrılarınızı da
Korkmadan söylenmeyecek sözleri söylemek
İster, korkunç varlığını döker su olsa da,
Saçar, daha kötü değil mi bu ölümden,
Sen bunlardan söz edersin bir de?
Gerekliyi yanlış anlatmak mı istersin?
Alınyazısıdır onun bu, kendine düşenle yetin!
Onu kendiliğinden yaptı, yaşamalıdır,
Her kişi onun gibi acı, çılgınlık içinde
Geçip gidiyor, açıklıyor tanrısal olan,
Her yana gidip gelen, gizli ve egemen olanı,
İnsan ellerine bırakıyor!
O, düşmelidir!
MEKADES. Dolu bir ruhtan doğan iyi ligiyle
Ölümlülere güvendiğinden bu yıkımı
Görmeli miydi?

HERMOKRATES. Evet, Nemesis'in gelmesini bile ister o,
Büyük sözler söylemek geçer içinden,
Arı duru bir yaşamı kötülemek,
Derinliğin altınını gün ışığına çıkarmak,
Kullanmak ister, ilkin onu yıkacak
Bir gerekseyiş olarak ölümlülere verilmeyen.
Yoksa daha önceden şaşırtmış mı onu?
Yetkin bir ruhu mu var ulus içinde?
Yabanlaşmış onun gibi ince yapılı olan!
Bu her nesneyi bildirici iyi adam nasıl da
Her işi kendi gücüyle yapan biri olmuş!
Değişmiş, ne de atak olmuş
Elindeki bir oyun gibi saygı duyardı
Tanrılara da, insanlara da...
MEKADES. Korkunç sözler ediyorsun, rahip,
Gerçek gibi geliyor bana karanlık sözün,
Olsun, beni iş yapmaya yönelttin, yalnız
Bilmiyorum nerde bunu yapacak olan.
Böyle büyük olmayı isteyen biri olsun,
Güç değildir işi düzene koymak,
Bu iş üstün gücü olanın elinden gelir,
Bir büyücü gibi yönetir yığını
Bir başkasıymış gibi geliyor bana, Hermokrates...
HERMOKRATES. Güçsüzdür senin büyücün, çocuk gibi, yeğniktir,
Gerçi bizi hazırlamış olması gerekti,
O belli saatte değiştiriverdi güçsüzlüğü,
Kendine güveni olan, sessizce yükselen
Bir anlamı taşıyıcı oldu şimdi kendince,

Bir de gücü olaydı, saygı duymazdı,
Üzülür, yalnız kendi düşüşünü görür,
Yitik yaşama dönmeye çalışırdı,
Kendiliğinden gevelediği tanrıyı arardı...
Topla halkı başına, yakınayım ondan,
Kargış yağdır ona, korksunlar önünde
Putlarının, kovsunlar onu çöle,
Bir daha dönüp yıkım veremez bana,
Orada ona en çok bunun yakıştığını
Bildirin, ölümlülere de...
MEKADES. Neden, suçluyorsun onu?
HERMOKRATES. Sana söylenen sözler
Yeterlidir...
MEKADES. Bu cılız yakmışla mı istersin
Halkın onu özünden atmasını?
HERMOKRATES. Her yakınmanın zamanında bir
gücü var,
Bu güç de pek önemsiz değil hani.
MEKADES. Evet, onun ölümünden de yakınıyorsun
Halk önünde, oysa etkisi de olmuyor.
HERMOKRATES. Bu yeter! Apaçık bir gerçeği
Gizliyorlar saçmaya inananlar.
Bu görülmedik bir alçaklık olmalı.
Göz önüne getirmeliler onu, cılızları
Kımıldatan...
MEKADES. Gönülleri bağlı ona, böyle kolayca
Bağlayıp yönetemezsin o gönlü. Seviyorlar onu!
HERMOKRATES. Onu mu seviyorlar? Evet. Onun
Ciçeklenip ışıldadığından beri —
———Tadını çıkarıyorlar.

Ne yapabilirler onunla artık,
O kurumuş, çöle dönmüş? İş yok onda,
Yararlanacak bir yönü kalmadı, kısaldı
Günleri, ekin vermez oldu tarla,
Bırakılmış, ırmaklar akıyor, üstünden
Yolumuz geçiyor gelişigüzel.
MEKADES. Kışkırt onu! Kışkırt onu! Bak!
HERMOKRATES. Ummuyorum onun katlanıcı
olduğunu.
MEKADES. Böyle ele geçirecek onları katlanıcı!
HERMOKRATES. Az da değil pek!
MEKADES. Hiç de dikkat etmiyorsun, kendini de
Beni dc, onu da, her nesneyi de yok edeceksin.
HERMOKRATES. Ölümlülerin düşe kapılmasına,
utanmasına
Karşı saygı duymuyorum gerçekten!
Onlar tanrı olmak, tanrılar gibi
Kutlanmak isterler, sürer bu bir zaman!
Kaygılanıyor musun ey katlanıcı
Acı çekenin onları kazanmak isteyişine?
Yükselecek çılgınlara karşı,
Onun acı çekişinde tanıyacaklar
Kandırıcılığın ağırını, ona karşı
Şükrctmede katı yürekli olacaklar,
Tapınılan da güçsüz biridir gerçi,
Neden onlarla karıştığı çıkacak
Ortaya dosdoğru...
MEKADES. Bu olayın dışında kalmak isterdim,
toyun!
HERMOKRATES. Bana güven, çekinme, gerekirse.

MEKADES. Gelirse oraya, bir aranıver
Sen şaşkın Ruh! Yitirdin her nesneyi.
HERMOKRATES. Bırak onu! gitsin! *(İkisi de çıkar.)*

îkinci Sahne

Empedokles.

EMPEDOKLES. Sokuldun yavaş yavaş sessiz
dünyama,
Buldun beni orda karanlık sofamda,
Sen ey gönüldeş! Umutsuz değil gelişin,
Uzaktan gösterdin etkini yeryüzünde,
Anladım dönüşünü iyice, güzel gün!
Benim size olan güvençlerim, sizin,
Yücelerin hızla çalışan güçlerine! -
Gene yakınımdasınız benim, siz ey mutlular,
Eskisi gibi, siz korumun yanılmaz ağaçlan!
Siz dinlenin, sen de büyü, gün gün
İçirin ışıkları gök kaynaklarından
Bu ayrılanları, ekmiş dölleyici hava
Yaşam kıvılcımlarını çiçek açanlara!
Ey içtenli doğa! Gözlerimin önündesin,
Tanır mısın gonüldeşini, yüce sevgiliyi,
Tanımazsın beni de, bir diri türkünün
Sevinçle akan adak kanı gibi sana
Getirdiği toyunu da?
Kutlu ağaçların yanında,
Yerin damarlanndan çıkan suların
Toplandığı yerde, susuzların

Kızgın günde serinlediği - içimde bile,
Evet içimde, siz yaşamın kaynakları,
Akın evrenin derinliğinden birlikte,
Susayanlar geldi bana - nedir durum?
Güveniyor mu? Yalnız mıyım büsbütün?
Gündüzün bile gece mi dışarda?
Yüce kişi bir ölümlü göz gördü,
Kör edilen eliyle değiniyor dört bir yana,
— Onun boyuna
ilerlemesi gerek şimdi, uzunboylu şımartılan,
O bütün dirilerle mutlu olan!
Sizin yaşamınız ah! Mutlu güzel çağda,
Bir evren, bir de onların görkemli, tanrısal
Güçleriyle bir gönül gibi duyulan da!
Yoksa ruhunda bırakıp gitme toplumdan
Kovulma yargısı mı veriyor? Gönüldeşsiz mi o,
O tanrılar gönüldeşi? Onun yokluğunda
Gecesinde yayılır boyuna çelimsizler gibi
Katlanılmaza katlanarak korkunç
Tartarus'ta gün gün döğülenler.
Ne oldu, aşağı indin de? Hiç mi? Haa!
Bana bırakmalısınız birini! Çılgın,
Sen de öylesin, düşe dalıyorsun, sen de
Bir cılız olaydın. Bir kez daha! Bir kez
Daha benim için dirilmeli o, onu isterim!
Kargış yada bağış! Aldan bakalım,
Ey alçak gönüllü, senin için bir nesne
Çıkmaz göğüsten! Kendim için yaymak
istediğim nesne kendi alevimden çıkmalı!

Sen kıvanç duymalısın, yoksul ruh,
Tutsak ruh! Kendini özgür, varlıklı,
Büyük olarak sezmelisin evreninde! -
Yazık! Tek başına! Tek başına! Tek başına!
Bulamayacağım sizi,
Tanrılarım benim,
Bir daha dönmeyeceğim,
Senin yaşamına, ey doğa!
Senin kargışlananın! Yazık!
Ben seninkine bile saygı göstermedim mi,
Seninkidir beni üstün gören,
Sen sıcak kanatlarla kuşatarak
Beni uykuda kurtarmadın mı,
Ey ince kişi,
Çılgınların içinden? Onu
Esirgeyerek, yüzüne gülerek Nektarınla
Besledin, onu içti gelişti,
Çiçek açtı, güç kazandı, esridi,
Şimdi de alaya alıyor seni cezasız - ey tin,
Beni büyük kılan tin! Senin beylerin
Kendindedir, yaşlı Saturnus'un var!
Yeni bir Jüpiter çıkarılmış senden,
Daha cılız, yalnız daha atılgan...
Kötü ağızlar yerebiliyor seni ancak.
Bir öç alıcı yok mu, boyuna ruhuna
Yergi, kargış yağdırmam mı gerek?
Tek başıma kalmam mı gerek? Öyle mi?

Üçüncü Sahne

Pausanias. Empedokles.

EMPEDOKLES. Seziyorum günün batışını,
ey gönüldeş!
Benim için ortalık kararıp soğuyacak!
Geriye, ey sevgili! Dinlenmeye gidiş
Mutlu uykudan seni uyanmış, ava doymuş
Bir kuşun başını içeri çekişinden
Başka değil benim için!
Bırak benden yakınmayı! Bırak!

PAUSANIAS. — Anlamadım dediğini.
Çok yabancı geldin bana,
Empedoklcsim! Tanımıyor musun beni?
Tanımıyor muyum seni yoksa,
Sen görkemli kişi? Böyle bir masal
Olabiliyor musun ey soylu yüz,
Boyun eğdirebiliyor mu acı
Yeryüzünde göğün gözdelerine?
Sen öyle değil misin? Bak! Biz toptan
Şükrediyoruz sana, böyle altın bir
Sevinç içinde, kendi ulusu arasında
Kimse yoktu senin gibi güçlü...
EMPEDOKLES. Saygı duyuyorlar mı bana? Söyle
onlara,
Bıraksınlar artık, yakışmıyor bu süs
Kara alnıma, hani solar
Yeşil yapraklar bile gövdeden

Kopup dökülünce!
PAUSANIAS. Daha ayaktasın, taze sular sızıyor
Köklerine, soluk alıyor yavaştan,
Geçici değil öyle senin doruğun.
Tanrı güçleri beslemiyor mu seni?
EMPEDOKLES. Gençlik çağını andırıyorsun bana,
Ey sevgili!
PAUSANIAS. Yaşam ortasında daha güzel geliyor
bana.
EMPEDOKLES. Seve seve bakıyor, o göçmek
isteyince
Hızla yitip gidici olanların gözleri
Geriye, bir kez daha
Şükredenlere, işte o çağ!
Sevgi beğenciniz uyandırdı bende
Tanrıların verdiği ruhu Endymion gibi,
Bir çocuksu uykuda açılıverdi
Sezdi boyuna genç kalan, dipdiri,
Yaşamın büyük yüceuslarını.
Ey güzel güneş! Öğretmedi bana insanlar,
Benim kutlu yüreğim ölümsüzce severek
Karşı çıkardı beni ölümsüzlüğe,
Sana! Bulamadım tanrısal olanı,
Ey durgun ışık! Kendi günümde
Önem vermiyorsun yaşama, kaygısız,
Sevinçli, mutlusun üstelik!
El çekiyorsun bu altın bolluktan,
Ben de uygun gördüm bunu
Bu iyi canı seve seve.
Ölümlülere, korkusuz açıldı gönlüm,

Senin gibi, ağır başlı toprağa,
Alınyazısıyla olana, ah! Ona bağlı
Kalmak için övgüler düzdüm, bir gençlik
Sevinci içinde sonuna değin ona
Adamak için yaşamımı.
Söyledim ona bir mutlu saatte,
Böyle bağladım ağır ölüm bağını ona.
Sonra başka hışırtı duyuldu korulukta,
İnceden inceden çınladı onun dağ kaynakları,
Onun sevgi çiçeklerini verdiler bana,
Çiçek dallarıyla
Çepeçevre sardılar başımı. -
PAUSANIAS. Ah, böyle gençlik! Düşünden doğ
Bir parıltı var gözlerinde
Acı çekenin gene.
EMPEDOKLES. Bütün kıvançların, ey yeryüzü!
Senin gibi gerçek, sıcak dolu, sevgiden,
Yorgunluktan dolayı olgun, bana
Verdin onları bütün.
Sessiz dağ doruğunda oturduğumda.
Şaşarak insanların değişen çılgınlığını
Düşündüğümde derinden, kapılırdım
Dönüşümlerine senin, daha yakından
Küçümserdim kendi solup sararışlarımı...
Sonra soluk aldı gök, senin gibi
Ondu sevgiden yaralı gönlümü,
Yüksek maviliğin içinde alev bulutları
Gibi çözülmüş kaygılar, arındım...
PAUSANIAS. Ey göklerin oğlu!
EMPEDOKLES. Evet bendim o! Anlatayım,

Ben yoksul! Bir kez daha istedim
Ruha seslenmeyi,
Ben, senin yüceus gücünün yapıtıyım,
Senin görkemli işdaşınım ey doğa!
Ben de, dilsiz, ölü gibi sessiz gönül
Yankılar uyandınr bütün seslerinden!
Gene o muyum ben? Ey yaşam!
Çınlıyor mu sesin, bütün kanatlı ezgilerin,
Duydun mu eski sesini, büyük doğa?
Ah! Ben, ben yapayalnız, yaşamadım mı
Bu kutlu yeryüzüyle, bu ışıkla, ruhun
Ayrılmadığı seninle ey baba gök!
Bütün dirilerle ey tanrı gönüldeşi,
Gerçekten Olympos'ta?
Ben kovulmuşum, ben yapayalnız kişi,
Acı çekmektir benim günyoldaşım, uykudaşım.
Bende bulunmaz bağış, git.
Git! Sorma git! Düş mü görüyorum sanırsın?
Ey bak bana, şaşma
Sen iyi kişi, benim aşağı indiğime,
Ben göklerin çocuğu, onların
Çok mutlu olmalarına,
Özel bir kargışı üleştiğine...
PAUSANIAS. Yazık! Böyle konuşma mı olur! Sen misin?
Dayanamam! Senin beni, canını üzmen gerekmez.
Kötü bir belirti gibi geliyor bana
Böyle boyuna sevinçli olan ruh,
Güçlü varlığın bulutlarla örtünmesi...
EMPEDOKLES. Bırak kaygıyı, ey sevgili!

Ne yaptı size, bu arı duru kişi,
Neden böylesine karartıldı ruhu?
Siz ölüm tanrıları! Yok mudur bir yerde
Özel işi ölümlülerin, ulaşmaz mı korku
Onların yüreğine, güçlülerin göğsünde
Egemen olmaz mı sonsuz alınyazısı?
Bırak üzüntüyü, yürüt erkini.
Sen gene eski sensin,
Yapabilirsin daha çoğunu bile,
Bir bak sevgime benim, kimsin.
Senin olanı düşün, yaşa!
EMPEDOKLES. Bilmezsin beni de, kendini de,
ölümü, yaşamı da..
PAUSANİAS. Ölümü, onu bilirim az çok,
Evet, var olmayı düşündüm biraz.
EMPEDOKLES. Ölümdür yalnız olmak, tanrısız
olmak
PAUSANIAS. Bırak onu, bilirim seni, eylemlerinde
Tanımışım seni, kendi erki içinde
Öğrendim ruhunu da, evrenini de.
Kutlu bir anda
Bir sözün senin
Pek çok yıllık dirim vermişse bana,
O günden başlamış demektir
Gençlik için büyük bir çağ.
Orman hışırdayınca uzaktan
Yuvayı düşünen cana yakın geyikler gibi
Çarpardı yüreğim çok kez,
Sen söz edersen eski evren mutluluğundan,
İyi günleri bilirsen açık demektir

Bütün alınyazısı sana koymaz mısın
Geleceğin büyük çizgilerini gözünün,
Güvenli bakışının önüne, eksik bir üyeyi
Bütünde düzene koyan sanatçı gibi?
Tanımaz mısın güçlerini doğanın,
Sen onları sessiz egemenliğin altında
Güvenle, bir ölümlü olmadan
Nasıl yönetirsin istediğin gibi?
EMPEDOKLES. Doğru! Biliyorum hepsini, hepsine egemen
Olabilirim, elimdeki bir yapıtı bildiğim
Gibi iyice, ruhların Beyinin diriyi
Yönettiği gibi yönetirim onları gönlümce...
Benimdir evren, bütün erkler
Uyruğumdur benim, işimi görürler, —
— Benim uşağım olmuş
Bir Beyi gerekseyen doğa,
Benden aldığıdır ancak onun ünü.
Ne olurdu gök, deniz, adalar,
Yıldızlar, insanların gözleri önündeki
Bülün nesneler, nc olurdu evet,
Bu ölü telli çalgı, ben ona ses, dil.
Can vermeseydim? Tanrılar,
Onların ruhu ben bildirmeyince ne ki.
I Iaa! Söyle, ben kimim öyleyse?
PAUSANIAS. Eğlen bu çelimsizlik içinde kendinle de.
İnsanın alımlı kıldığı her nesneyle de, -
Sizin etkiniz, sözünüz kırar göğsümde
Gücümü, korkutur beni, vur açığa ne varsa!

Hınç duyuyorum sevdiğine de, sana
Eş olmasını istediğine de.
Başkadır istediğin senin, yetinmezsin
Namusunla sen, kalmak istemezsin,
Peki göçüp gitmek mi dileğin?
EMPEDOKLES. Suçsuz kişi'
PAUSANIAS. Kendine kendinden mi yakınıyorsun[7]
EMPEDOKLES. *(Sessizce.)* tş görmelidir insan,
Düşünen insan gelişerek
Sürdürmeli yaşamı, ilerlemeli kendince...
Daha büyük bir anlamla dolu,
Büsbütün durgun bir güç kuşatır
Sezen kişiyi, işte o düşünür,
Büyük doğayı...
insan açar ruhunu doğanın,
Bir ilgi duyar içinde, bir umut
Taşır insan. Kök salıp derinden uyanır
Güçlü bir tutku içinde...
Çok işler gelir elinden,
Alımlıdır insanın sözü, gezer evreni
Tutar avcunda...

EMPEDOKLES ETNA'DA

(Taslak)

ETNA

1

Empedokles.

2

Empedokles. Pausanias.
Ayrılık.

3

Empedokles. Yaşlı Adam.
Öyküsünü anlatışı.

BİLGE

Kuşkulanıyorum bu adamdan, tanrılardan
Neden gücenirsin zamana, beni doğurana,
Beni ortaya çıkaran ilkeye?

EMPEDOKLES.

(Gider.)

Öğren anlamayı, yolu, böyle olmayı —

PAUSANIAS. RAHİP

Bu onun araştırmaya başlaması için elverişli bir durumdur. Empedokles ile halkın arası açıldıktan sonraki durumun kuşkululuğu, Empedokles'in üstünlüğünü çekemeyiş yüzünden halkın bu sürgün konusunda konuşması için aşırı adımlar atıldı, imdi halk onun yokluğunu duyar göründü, onun büyük varlığından, Empedokles ile halkı bağlayan gizli bağdan yoksun kaldı. Alışılmamış köklü kuruluşlar, bu iki yanlı acınmalık belirlenimin duygusu onu gerçekten pişmanlığa sürükledi. Halkın Empedokles için verilen sürgünden doğan kıvançsızlığının yarattığı ilk gürültü sırasında Empedokles geri çağrılmayı kendiliğinden istedi. Durum böyle sürüp sürüp gidemez, Empedokles bu iş gece gündüz olmaz, der. Bundan başka bu kendini bilen adam ölümlünün alınyazısını araştırdı. Bu yüzden gene yaşamak istiyor. Pausanias.

YAŞLI. KRAL.

Yaşlı. Ülküsel düşünceye dalarak.

Kral. Yiğitçe düşünceye dalarak.

ULAK. YAŞLI.

Kardeşi krala yakarır

Kral, ağır basarak onaylar onu.

Ancak öğüt istemez, kardeşiyle kendisi arasında bir aracı da istemez. Yaşlı gitme gereğini duyar:

Artık gideyim, aracı istemem.

Bu adam da gider.

Kralın tek başına söylevi. Alınyazısı çocuğunun coşması.

EMPEDOKLES İLE KRAL.

Empcdokles: Benimdir bu yöre —
Bırakın öç alıcıyı —
———uslu adam.
Empedokles: Bir ana emzirmiş bizi.
Kral: Ne günden beri?
Empedokles: Kim sayabilir yılları., oysa...

Öznellerden nesnellere geçiş.

Kral gitmek ister, halkın yaklaşmakta olduğunu bildiren ulak onu karşılar. Bir sarsılış içinde mutluluk türküsünü söyler. Sonra kızgınlıkla karşıya geçer... Silahlananların gizlenmelerini buyurur, verilecek ilk belirtiyle... Sonunda ona kız kardeşiyle Pausanias'ın gelişi bildirilir.

KIZKARDEŞ. PAUSANIAS.

Kızkardeş salt ülkücü. Empedoklcs'ı arar.
Pausanias.
Empedokies salt ülkücü,
Kızkardeş kralı sorar, ikisinin bağışlanmasını ister
Halktan söz eder:
Empedokles'in geri gelmesi için yakarın
Yara - unutulmuşluk.

EMPEDOKLES.

Yiğitçe ülkücü...
Geçmiş arlık ne varsa.

Pausanias boşuna baktı halkın elçilerine. Kız kardeş bu gidişten Empedokles ile aralarında bozuşma olan kuşkulu yığından, iki kardeş arasında başlayan bozuşmadan

korktu... Empedokles sessiz durdu, onları avuttu. Bu akşam olacak, dedi; serin yeller esecek, sevgi ulakları, göklerin yükseklerinden gönüldeşçe inenler, güneşin oğlu akşam türküsünü söyler, altın sesler çıkarır —

HALK ELÇİSİ.

Onu kendi gerçek biçimi içinde buldular, onun onları gördüğü gibi onlar da onda yansıyordu. Onun ölümü, sevgisi, içtenliğidir. Ona ruhuyla ne denli yakın gelirse, kendini onların içinde öylesine çok görür, böylece o özünde egemen olan bir duyu içinde güçlenir...

Yeni dramın ortaya konan sahneleri.

KİŞİLER.

Empedokles.
Pausanias - Empedokles'in gönüldcşi.
Mancs - bir Mısırlı.
Strato - Agrigento beyi.
Empedokles'in kız kardeşi.
Panthes - kızı.
Arkadaşlar, Agrigentoluiar korosu.

BİRİNCİ PERDE

Birinci Sahne

Empedoklcs.

EMPEDOKLES. *(Uykudan uyanarak.)*
Uzun bulutlar yığınından çağırdım sizi
Bu yöreye, siz öğle ışınları denenleri,
Siz pek olgunlaşanlar, sizde tanıdım
Yeni bir yaşama gücünü ben.
Yoksa bambaşkadır durum!
İnsan üzüntüsü gitmiş artık!
Kanatlanıyorum, mutluyum
Kolay yükseleceğim oradan, yeterince kıvançlı,
Alımlı, varlıklıyım oturduğum yerde,
Alev sağrağının dudağına dek ruhla
Dolduğu yerde, onun derdiği çiçeklerle
Çelenk takılmış bana, Etna babanın
Gönüldeş sevinciyle verdiği...
Şimdi yeraltı fırtınası, her günkü gibi,
Yakın bir yıldırımın bulutlar konağında

Uçarsa, kıvanca doğru açılır benim de gönlüm.
Kartallarla söylerim doğa türküsünü burda.
Düşünmedi yabanda bana başka
Bir yaşamın çiçek çiçek açıldığını,
Yererek bizim ilden dolayı çıkıştı bana,
Benim yüce kardeşim. Ah! Bilmiyor,
Bağışı hazırlayan uslu kişi,
İnsanlık bağından çözülmüş, odur beni
Özgürce açıklayan, özgürce, bir gök meleği gibi,
Bu yüzden önemi vardı bu yüzden yapıldı!
Bu yüzden yermekle, kargışla silahlandı halk,
Benim halkımdı, benim ruhuma karşı,
Bana saldırdı, boşuna değildi
Kulaklarımda çınlayışı çok sesli
Kahkahaların, evet ağlayarak gitti yoluna
Sofu düşçü, zevzek... Ölüler yargıcının yanında
İyi iş görmüşüm! Yararlıydı sağlığa, ağu
İyiletmiş sayrıları, bir suçlu ceza verdi
Ötekilere. Çok yazıklar işlemişim gençlikte,
İnsanlar insanca sevmedi, iş gördü,
Bir su gibi, ateş daha körce iş görüyor hani...
İnsanca bir iş yapmadılar bana, bu yüzden
Kötülük ettiler yüzüme karşı,
Senin gibi tuttular beni de,
Her neyse katlanan doğa! Sendeyim,
Şimdi sendeyim, ışıldıyor aramızda
Eski sevgi yeniden, seninle benim.
Çağırıyor yakına, daha yakına çekiyorsun,
Beni, unutulmuşluk - mutlu bir seren gibi
Kıyıdan ayrılmışım, yaşam dalgası
— Sarar beni kendiliğinden,

Bu en çok dalgalı olan, açarsa bana
Kollarını, ey ana, budur istediğim de,
Kaçındığım da benim. Yoksa korku
Salar başkası, ölüsü müdür bu ananın,
Ey sen, çok iyi bildiğim, sen
Büyüleyen korkunç alev! Ne de sessiz
Durursun surda burda, ne de korkarsın,
Kaçarsın sen, ey dirinin ruhu...
Benim için diri, apaçık olacaksın.
Gizlemiyorsun benden, bana bağlı ruh
Çok değil! Sen bilirsin kendini, bilinmez
Değilsin bence de —
Pırıl pırıl olacak bence, korkmuyorum.
Ölmek istiyorum ben de, hakkımdır.
Haa! Tanrılar! Ne soy kaplamış yüzümü
Çepeçevre tan kızıllığı, oysa aşağıda
Eski öfke kudurmuş bile daha önceden!
Siz aşağı, aşağı yakınan düşünceler!
Senin gereğin yok bana, ey özentili gönül,
Burada bir düşünce yok artık.
Tanrı sesleniyor -
(Pausanias'ın orada olduğunu anlar.)
Kurtarmalıyım bu erkişinin
Güvendiğini, benim yolum onun değil...

İkinci Sahne

Pausanias. Empedokles.

PAUSANIAS. Ey gezginim, sevinçle uyanmış
görünüyorsun!

EMPEDOKLES. Ey sevgili, boşuna bakmamışsın
Geriye dönüp yeni anayurda.
Yabandan iyilik görüyorum artık,
Sen de beğenirsin soylu tepeyi...
— Bizim Etna'yı.
PAUSANIAS. Onlar bizi sürdüler, seni de,
Seni, ey iyi insan! Yerdiler, inan bana,
Çoktandır dokunmadın onlara,
Yürekten girdi düşlerine, gecelerine
Umutsuzluğa düşenlerin, pırıl pırıl ışık...
Bitirmek istiyorlar yolu imdi sessiz,
Uçsuz bucaksız bir ırmakta,
Yörüngesine koymak istiyorlar gemilerini,
Bulut da yıldızı gizliyor hani bu sıra!
İyi biliyordum bunu, sen ey tanrısal!
Senden kaçıyor, başkasına, atılan ok.
Yıkım vermiyor bir büyücünün değneğindcki
Eğitilmiş yılan gibi, oynuyor çevrende
Çoktandır ardınca sürüdüğün güvensiz yığın,
Gönlünle kuşattığın, ey seven kişi!
İmdi! Bırak onları! Biçimsizlik isteyen,
Işıktan kaçan, durdukları yerde salınanları,
Her nesneye kapılan, koşup yorulan,
Her nesneden tedirgin olan, yangın çıkaracak
Söndürünceye değin, biz sessiz otururuz burda!
EMPEDOKLES. Evet biz burda rahatız! Burada
açılıyor
Alabildiğine kutlu öğeler önümüzde.
Yorulmayanlar deviniyor boyuna sevinçle
Kendi güçleri içinde çevremizde.

Kendi güvenli kıyısında uyanıyor, susuyor
Yaşlı deniz, onun ırmağından
Bir çınlayış yükseliyor, doğa dalgalanıyor,
Uğulduyor oylum oylum aşağıda yeşil orman,
Yukarda ışık, gök dindiriyor ruhu,
Daha gizemli bir isteği.
Evet, oğul! Biz burada rahatız.
PAUSANIAS. Burda kal
Bu tepede, yaşa kendi evreninde.
Ben sana bakar, yardım ederim, gerekince.
EMPEDOKLES. Çok az gerekseme olur ben seve
seve
İsterim göz kulak olmayı bundan sonra...
PAUSANIAS. Evet, ey sevgili! Daha önceden
Düşündüm sence gerekli olanı az çok.
Sen bu çıplak yerde, sıcak güneşte
İyi uyuyabilirsin öyle düşünmüştüm,
Bir yumuşak yer, serin gece
Güvenli bir sofada daha iyi olacaktı.
Burdayız biz de, her nesneden kuşku
Duyanlar, başkalarının oturma yerlerine
Çok yakın olanlar.
Senden istemedim uzak kalmayı uzunboylu,
Bu yüzden ivetlcdim, buldum da, mutluyum,
Seninle benim için yapılmış bir rahat ev,
Meşelerle çevrili, sarp bir kaya,
Orada dağın koyu sessizliğinde,
Yakınında fışkırır bir pınar, yeşillik
Verir çevreye güzel bitkiler bolluğu,
Otlarla, yapraklarla dolmuş ırmak yatağı.

Bırakır seni kendi başına, dokunmaz bile,
Öyle sessiz, öyle derin bir yer orası,
Derin derin düşünür, dalarsın uykuya.
Kutludur o mağara bana da, sana da...
Gel, bak, söyleme, ben gerçekte
Sana yaramam, kimin işine yaradım ki?
EMPEDOKLES. Sen iyi yararsın işe...
PAUSANIAS. Nasıl yapabilirdim bunu?
EMPEDOKLES. Ah, sen çok gönüldeş
Bir kimsesin, sen aptal bir çocuksun...
PAUSANIAS. Doğru diyorsun, ben doğduğum kimseden
Daha uslu olmayı bilmiyorum.
EMPEDOKLES. Buna güvenin var mı?
PAUSANIAS. Neden olmasın?
Neden öyleyse uzattın bana ellerini,
Sen, iyi insan, ben bir öksüz gibiyken,
Yiğitlerden yoksun kıyıda bana
Bir koruyucu tanrı ararken üzülüp
Aldandığında? Ey soylu ışık neden sessiz
Bir yolda yanılmayan bir gözle
Günaçımımda aydınlatmıştın beni.
Ben değişip senin olalıdan beri,
Daha yaklaşalı sana, seninle
Başbaşa kalalı, daha kıvançlı,
Daha özgür oluyor ruhum...
EMPEDOKLES. Etme bunun sözünü!
PAUSANIAS. Nedir o? Neden? Ey gönülden bağlı adam
Neden yanıltır seni bir gönüldeşçe söz?

EMPEDOKLES. Anlatma artık beğendiğini, bırak,
Benim için olan olmuş, bitmiş.
PAUSANIAS. Senin için olanı biteni biliyorum,
Ben de, sen de, ikimiz de kaldık.
EMPEDOKLES. Başka bir konudan söz et. oğlum!
PAUSANIAS. Başka ne gelir elimden?
EMPEDOKLES. Bana bir bıçak saplamadınız mı
Bu anıyla?.. İmdi şaşıp kalıyorsunuz,
Gözümün önüne gelip bana soru soruyorsunuz...
Hayır! Sen suçsuzsun, ey oğul
Ben böyle yanıma sokulana katlanamam...
PAUSANİAS. Bana mı, bana mı çatıyorsun?
Kendini düşün, bana bak, o sensin,
Ver bana az çok yoksun kalabileceğimi.
Sende ruhun varlıklılığı yüzünden olanı,
Varlıklı gönülden iyi bir söz ver bana gene:
EMPEDOKLES. Anlamıyor musun beni de?
Uzaklaş! Söyledim onu sana, söyledim
O güzel değil, ne sıkarsın canımı
Böyle sorulmayan işlerle, boyuna
Başka bir nesne bilmediğinden
Bir konuyla yönelirsin bana.
İyi bilmelisin şunu: Sana bağlı değilim,
Sen de bana değilsin, yollarımız da ayrı,
Benim için başka yerde açıyor çiçekler.
Benim düşündüğüm, bugünden değil,
Doğduğumda belirlenmiştir...
Bir bak, yap yapacağını! Dağılmış bir olan,
Sevgi ölmüyor tomurcuğu içinde,
Her yerde özgür bir sevinçle

Dal dal ayrılıyor yaşamın yüksek ağacı.
Zamancıl bir bağlılık kalmıyor öyle...
Ayrılmamız gerek, çocuk! Duraksama,
Yalnız alınyazımi da bırakma bana.
O, bak! Parlıyor toprağın içmiş görünümü,
Tanrısal, sence gerçek olan, gençlik!
Uğulduyor, bütün ülkelerde kımıldıyor,
Değişiyor, genç bir de kolay, sofuca
Bir ağırbaşlılıkla oynanan<çevik oyun,
Bununla kıvandırır ölümlüler ruhu
Eski atayı... Git, dolaş sarsılmadan.
İnsanca git, düşün benim akşamımda.
Yakışıyor bana bu sessiz sofa, bu
Yüksekte kurulu geniş yer,
Dinlenmem gerek, iyice, pek yavaş kımıldar
Hızlı bir oyunda ölümlülerin eli ayağı,
Bana kalırsa ben gençlik kıvancı içinde
Bir şen türkü söylemişim o sıra.
Kopmuş çalgının ince teli bile.
Sarmış beni ezgiler!.. O da bir şakaydı!
Çocukça kalkmıştın ona özenmeye.
Yumuşak bir yankı çınlar içimde...
Anlaşılmaz da...

İmdi yalnız sizi duyuyorum, tanrı sesleri!
PAUSANIAS. Nerdesin?
Göremiyorum seni, acı geliyor bana
Söylediğin, ne varsa bir bilmece dersin.
Ne yaptım ne ettim sana, beni
Böyle yeriyorsun gönlünün uyarınca,
Yoksa gönlün adı bilinmeyen birinden,

Ya da sonuncudan çözülmek için
Seviniyor, didiniyor mu? Ummazdım bunu,
insan konutlarından sürülmüş birinden
Ürkerek korkunç gecede birlikte gezineceğimizi.
İşte bu yüzden, ey sevgili, burda yoktum
Gözyaşın gökten yağmur yağarcasına
Yüzünden boşaldığında, baktım yüzüne,
Sen gülümseyerek sıcak bir öğle güneşinde
Gölgcsiz kumsalda kuruturken
Kaba saba köle giysilerini bir yaban gibi
Arada bir izler bırakırken kanınla
Çıplak bir attan kayalı yola düşünce...
Ah! Bunun için bırakmadım evimi
Çektim üstüme ulusun, babanın kargışını,
Sen beni dinlemek için oturmak istediğin
Yerde, attın kullanılmış bir kap gibi!
Uzağa mı gideceksin? Nereye? Nereye?
Seninle geleceğim, duramam, senin gibi,
Doğanın güçleriyle içten bir anlaşmada,
Senin gibi benim de açık değil geleceğim,
Sevinçli tanrılar gecesinde kanadın
Uçurur ruhumu dışa, korkmaz arlık
O pek güzel tatlı su kefali boyuna.
Evet ben de cılız biri olurdum, cılız evet,
Oysa seviyorum seni, güçlüyüm senin gibi.
Tanrısal Heraklcs'in yanında
Yükselirsin sen de. aşağıdaki güçlülere,
Uzlaştırmak için utanları, oradan, tepeden.
İnersin uçsuz bucaksız bir oyluma,
Göze alırsın atılmayı uçurum kutluluğuna

Gün ışığında yer yüreğinin direne direne
Gizlendiği yere, söyler üzüntülerini sana
Karanlık ana - evet sen gecenin,
Göğün oğlu! Ardından geliyorum senin!
EMPEDOKLES. Kal artık!
PAUSANIAS. Nasıl düşünürsün bunu?
EMPEDOKLES. Sen verdin bana kendini,
Benimsin artık, sorma daha!
PAUSANIAS. Olsun!
EMPEDOKLES. Söyler misin bir kez daha, oğul?
Bana
Kanını da canını da verir inisin boyuna?
PAUSANIAS. Böyle boş bir söz söylemişsem sana
Bunu uykuyla uyanıklık arasında demişim
Ey inanmayan kişi! Gene söylüyorum onu:
O da, bu da bugün olmaz artık,
Doğdum ben, bu kesinleşmiştir...
EMPEDOKLES. Pausanıas denen adanı değilim ben
Yıllara bağlı değil kalışım benim.
Bir ışık ancak, birden geçip gidecek.
Sazın telinde bir ses...
PAUSANIAS. Böyle çınlıyor sesler
Böyle yitip gidiyorlar havada!
Sevimli bir yankı doğuyor onlardan.
Artık arama beni uzun uzadıya. birik
Bağışla bana, şu benim olan ünü!
Acın mı yok çekecek, yeterince?
Nasıl istersin beni yermeyi daha?
EMPEDOKLES. Ey her nesneye baş koyan gönül'
Önceden

Bu, seve seve, vermiş bana altın gençliği.
Ben de! Ey gök, ey yeryüzü! Bak daha
Yakındasın, bu ara geçti saat,
Güldün yüzüme, sen gözlerimin sevinci!
Eskisi gibi durum, benimdin eskiden de,
Kucağımdastn ılgarladığım bir nesne gibi,
Aldattı beni güzel düş bir daha.
Evet! Ne görkemli olurdu ölüm ateşine
Kolkola gideydi tek başına yaşayan
Bir kimsenin yerine, bir günün sonunda
Mutlu bir çift, seve seve alırdım sevdiğimi
Burda, bütün kaynaklarını soylu bir ırmağın
Alışı, kutlu gecenin akan adak içkisi gibi.
Tek tek gitmemiz daha iyi yolumuzda
Tanrının her kişiye ayırdığı gibi.
Suçu yok bunun, yıkım gelmez ondan,
Doğrudur, iyidir nerde olsa
insan duygusuyla ilgilidir...
Sonra... Yalnız kalınca adam
Daha kolayca taşır yükünü bile
Gitmesi gereken yere.
Böyle yetişir ormanın meşeleri de
Bilmez kimse, öylesine yaşlıdırlar.
PAUSANIAS. Ne istersen yap! Diretmeyeceğim.
Doğru olduğunu söylüyorsun bana,
Doğrudur bence de, sevilesi son sözün.
Gideyim artık! Tedirgin etmem seni,
İlerde, sen de iyi düşünüyorsun,
Evet, sessizlik iyi gelmez gönlüme.
EMPEDÜKJLES. Ey sevgili, kızmıyorsun ya?

PAUSANIAS. Sana mı? Sana mı?
EMPEDOKLES. Öyleyse ne o? Evet! Biliyor musun nereye?
PAUSANIAS. Buyur, başüstüne!
EMPEDOKLES. O benim buyruğumdu
Pausanias! Empedokles son buldu.
PAUSANIAS. Babam benim! Öğüt ver bana!
EMPEDOKLES. Birazını söylemeliydim,
Nedense söz açmadım ondan sana,
Yoksa boş konuşma, anlamsız söz
Söylemek istemez dil besbelli.
Bak! Pek sevgili kişi! Benim için başka
Türlüsü daha kolaydır, daha geniş
Soluk alırım, yüksek Etna'nın kan gibi
Orada güneş ışığında ısınan, parlayan,
Eriyip tepeden yuvarlanan...
Fışkıran sulann üzerinde çiçeklenip
Dönüyor İris'in sessiz yayı (*)
Böyle dalgalanıyor, akıyor gönlümden.
Bir ağırlık çöktükçe çöküyor, açıyor
Pırıl pırıl yaşam, göksel olan.
Gezin yiğitçe ey oğul! Veriyor,
Öpücükle sözverişler konduruyorum alnına,
Gün açıyor İtalya tepelerinde, orda,
Romalılar ülkesi, eylemler yurdu, göz kırpıyor,
Kök salacaksın orda, savaşçılar yolunda
Erkişilerle mutlu mutlu karşılaştığın yerde.
Orası, kahramanlar yeri! Sen Tarento!

(*) Gökkuşağı.

Siz kardeş sofalar, eskiden Platonumla
Işık içip gittiğim yerler benim,
Biz gençlere yılın, her günün
Kutlu okulda boyuna yeni göründüğü yer.
Git gör onu da, ey oğul, selam et benden,
Eski gönüldeşe, onun yurdunda,
Çiçekli Illissus'da bir ırmak var, durduğu yerde.
Git, başka kıyılara, daha güvenli yerlere,
Burda sıkılacak için besbelli,
Sor Mısır'daki kardeşleri.
Duyarsın Urania'nın ağırbaşlı çalgısından
Orada seslerin değişmelerini.
Orda açarlar sana alınyazısı betiğini...
Git! Korkma! Her nesne dönecek kaynağına,
Önceden olup bitendir ortaya çıkması gereken.
(Pausanias gider.)

Üçüncü Sahne

Yaşlı (Manes). Empedokles.

YAŞLI. İmdi! Duraklama! Düşünme uzun uzadıya.
Geçti! Geçti! Duruluyor ortalık,
Dağılıp açılıyor görüntü!
EMPEDOKLES. Ne? Nereden?
Kimsin sen, be adam?
YAŞLI. Bu kökten yoksul birisi,
Senin gibi bir ölümlü o da,
Zamanında gönderildi sana
Göğün gözdesine, gök hıncı,

Tanrı öfkesi denen, başıboş olmayan.
EMPEDOKLES. Haa! Tanır mısın onu?
YAŞLI. Sana birtakımını
Nil'de söyledim, uzakta.
EMPEDOKLES. Sen mi? Sen burda mısın?
Şaşılacak iş değil bu! Ben öldükten
Bu yana gölgeler doğuyor yanımda!
YAŞLI. Ölüler konuşmaz, nerde sorarsan sor.
Senin için bir söz gerekirse, dinle yalnız!
EMPEDOKLES. Beni çağıran sesi duymuşum
önceden.
YAŞLI, Böyle mi konuştu seninle? - Söyle!
EMPEDOKLES. Neye yarar konuşma, ey yabancı?
YAŞLI. Evet, yabancıyım burda, çocuklar arasında!
Hepiniz Greksiniz. Önceden söyledim
Çok kez. Söylemek istemiyor musun
Ulusunun içinde ne durumda olduğunu?
EMPEDOKLES. Ne sanıyorsun beni? Bir kez daha
Çığırdın beni, niye? Gereğini söyledim.
YAŞLI. Evet çoktandır biliyordum onu,
Sana söylemişim, önceden bunu...
EMPEDOKLES. Peki imdi! Ne yapacaksın onunla?
Sen tanrının aleviyle korkutuyordun beni,
Bilirim o tanrıyı, seve seve veririm kendimi
Ona, kutlu halkımı verirsin bana, ey görmez!
YAŞLI. Değiştiremem senin başına gelecek olanı.
EMPEDOKLES. Buraya görmeye geldin, peki, nasıl
olacak?
YAŞLI. Şakayı bırak, kutla bayramını,
Süslen, çelenk koy başına, fırdolayı,

Boşuna yıkılmıyor adak hayvan.
Birden gelen ölüm, baştanberi böyle.
Bilirsin onu iyice, usluca olmayanlar
Sana benzerler, ayrılmadan önce.
Evet, bilirsin, böyle olur,
Öyle düşüncesiz olman gerekmez bana karşı.
Olduğun gibi yıkıl yere, bir sözün var.
Düşün onu ey esrik:
Ancak bir tek nesne doğrudur bu zamanda:
Bir kişiye söylelek verir günahın karası.
Senden daha büyük olamam nasıl
Yükselirse yüce güneş ışığı düşünce,
Topraktan, yerden, gökten ürer de.
Öyle gelişir o da, doğar günden, geceden;
Evren kaynıyor çevresinde, kökten kımıldanan,
Bir ölümlünün göğsünde devinen,
Yıkılıp yok olan ne varsa.
Sarsılmış egemenliği çağın, kralın,
Kurulmuş tahtında kara kara bakar ayaklanmaya.
Günü karardı, yıldırımları düşüyor.
Yukardan gelen yalım tutuşturur.
Aşağıda direten yabanıl bir çekişmedir ancak...
Birisi, bir yeni kurtarıcı yakalıyor
Gök ışınlarını, severek alıyor
Ölümlü olanı, çekiyor göğsüne,
Ne de yırtıcı oluyor onda evren çatışması.
Uzlaştırıyor insanlarla tanrıları,
Yanyana yaşıyorlar, eskisi gibi, gene.
Ortaya çıkınca, oğulun ana-atadan
Görülür daha büyük olmadığı,

Bağlayamaz ruhu kutlu yaşam,
Unutmak onunla, o biricik olanla
İlgili ne varsa, işte böyle yönetir
Çağın yantanrısı, kırıp dağıtır,
Evet, kendi yapar, an duru ellerle bunu,
O salt olan için ortaya çıkan gerekimi,
Ona mutluluk veren, kendi mutluluğu,
Elinde bulunan, ona görkemlilik veren
Özden sıyrılır gene.

Sen o adam mısın? O musun? O adam mı?
EMPEDOKLES. Ben bu karanlık sözle tanıdım seni,
Her nesneyi bileni! Tanırsın sen de beni...
YAŞLI. Söyle, kimsin sen, ben kimim?
EMPEDOKLES. Anar mısın gene, durmadan beni,
gelir misin
Benim kötü ruhum bana böyle saatte?
Neden bırakmazsın be adam gideyim
Sessiz sessiz? Göze alıyor musun burada
Bana karşı direnmeyi, beni kışkırtmayı,
Kızarak kutlu yola düşeyim diye?
Çocuktum, bilmiyordum, gün ışığında
Nenin gözüme yabancı geldiğini,
Bu evrenin olağanüstü büyük biçimlenişleri
Çepeçevre sarmıştı göğsümde uyuklayan
Toy gönlümü kıvançlı kıvançlı,
Şaşıp şaşıp dinlerdim suyun akışını çokluk
Görürdüm güneşin çiçek çiçek açılışını
Sessiz yerin gençlik gününün onda
Tutuştuğunu. Bir türkü vardı içimde
Işıl ısıldı tanlaşan gönlüm düzenlenen

Duada, ben yabancıları, karşımızda olanları,
Doğanın tanrılarını adlarıyla çağırmışsam,
Ruh sözde, görünümde, mutlu
Bilmecesinde yaşamın açılmış demek bana -
Böyle gelişmişim sessiz, ötekiyse
Hazırdı daha önceden. Az bulunur olan.
Su gibi, azgın insan dalgası
Çarptı göğsüme, yanılmadan çıkıp
Geldi yoksul halkın sesi kulağıma...
Bu sıra ben sofada susmuş dururken
Bir çığlık koptu kargaşalıktan gece yarısı
Yayılıp yok oldu geniş kırlarda,
Bıkmış yaşamaktan, kendi eliyle yıkmış evini,
Tadı kaçmış; bırakılmış tapınağın,
Kaçmışsa kardeşler, sevgililer hızla
Geçip gitmişse, baba oğulu tanımamışsa,
İnsan sözü anlaşılmaz olmuş demektir,
İnsan yasası dağılmış — alevde,
Bir yorum titretti, sardı beni,
Benim halkımın ölen tanrısıydı o!
Duydum sesini, baktım sessiz yıldızlara
Doğru yukarı, onun indiği yere.
Onu bağışlatmak için gittim oraya.
Bizim pek güzel günlerimizdi daha.
Gençleşmenin sonu varmış göründü,
Yumuşak davranıp altın çağına, pek güvenlisine,
Pırıl pırıl, güçlü bir günaçımının, unutmadı,
Bende korkunç bir üzüntü vardı,
Ulustan gelen, bizi sımsıkı bağlayan...
Çok kez halkın teşekkürü bir çelenk

Gibi beni çevreleyende, daha yakın geldi
Bana ulusun ruhu, yalnız beni kuşattı...
Nerede bir ülke ölürse ruh seçer
Birini son kez, bununla söyler son yaşamı
Dile getiren kuğu türküsünü. (*)
İyice kurtardım onu, bilerek yardım ettim.
Olan oldu, ölüyorum artık
Ben boyuna————————
———Oo, çağımın sonu geldi!
Ey tin, bizi ortaya çıkaran, sensin
Aydın günde, bulutlarda bizi yöneten,
Sen, ey ışık! Evet sen, sen toprak ana!
Rahatım burada, çoktandır düzenlenen
Yeni saatimi yöneten odur,
Anılmıyor artık eskiden olduğu gibi,
Ölümlülerin yanında değil dirimi, ölümde
Kısa bir mutluluk içinde, buluyorum,
Onunla karşılaşıyorum bugün bile.
Odur hazırlayan, o zamanın beyi, şenliğe ,
Bir belirti olsun diye bir fırtınayı,
Bana da, kendine de. Bilir misin
Sessizliği iyice? Onu burada bekle
Uykusuz tanrıların susuşunu bilir misin?
Gece yarısı bizim için bitirecek işini...
Sen, söylediğin gibi bir gönüldeşiysen
Gök gürleten tanrının, bir duyuştaysan onunla,
Tinin onunla bilip gidiyorsa yolu,
Gel benimle, yalnızlıktan yakınıyorsa
Şimdi yeryüzünün gönlü,
Bir gönül borcu duyarak eski birliğe gökte

Açıyor alev kollarını karanlık ana,
Şimdi kendi ışığı içinde gidiverir başbuğ,
Sonra göstermek için onunla yakınlığımızı
Düşeriz ardına kutlu ışıkların.
Sen, uzakta kalmayı kurarsan seve seve
Yapmamam gereken nedir senin için?
Senin için malvarlığı gerekli değilse
Neden alır, sıkıntı verirsin onunla bana?
Size, ey yüceuslar size!
Bana yakın olan size, uzağı görenlere,
Teşekkürler ederim, giriştim bu işe artık,
Sizsiniz onu bana veren,
Bitecek burada acıların uzun sayısı,
Kurtulup başka bir görevden
Özgür ölüm içinde tanrısal yasaya göre!
Senin için bir yasak yemiştir o! Bırak
Git, gelemezsin ardımdan, dön geri!
YAŞLI. Ey zavallı, tutuşturmuş canını acı!
EMPEDOKLES. Neden sağaltmaya çalışırsın,
yetmez gücün?
YAŞLI. Bizimle ilgisi ne? Görüyor musun açıkça?
EMPEDOKLES. Söyle bana, sen her nesneyi gören!
YAŞLI. Bizi sessiz bırak oğul, öğrenmeye bak.
EMPEDOKLES. Sen öğrettin bana, bugün de benden
öğren.
YAŞLI. Bana her nesneyi söylemedin mi?
EMPEDOKLES. Hayır!
YAŞLI. Şimdi nereye?
EMPEDOKLES. Şimdilik gitmiyorum, ey koca
adam!

Bu yeşil, iyi yeryüzünden
Sevinç duymadan geçemez gözlerim,
Teşekkürler ederim geçen zamana,
Gençliğimin gönüldeşlerine,
Bana kaçıp sığman kardeşin, uzakta
Hellas'ın mutlu kentlerindeki tanışlarına,
Böyle olmalıydı, bırak beni artık,
Gün batanda görürsün beni gene...